

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

Állandó értékek - Új nézőpontok

Impresszum

SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS FOLYÓIRAT

Kiadja a Nemzeti Művelődési Intézet

Felelős Kiadó:

Novák Irén

Megjelenik évi négy alkalommal

Főszerkesztő:

Novák Irén

Szerkesztőbizottság:

Dr. Baloghné Uracs Marianna, Éles Krisztina, Farkas Rebeka,
R. Simor Katalin, Szerdahelyiné Lőrincz Nóra, Wittmer-Besze Erika

Szerkesztők:

Lengyel-Kőszegi Katalin, Stefáni Vivien

Szerkesztőség bejegyzett székhelye:

6065 Lakitelek, Szentkirályi út 2.

Levelezési Cím:

6065 Lakitelek, Pf. 53.

Honlap: <https://nmi.hu/>

E-mail: szin@nmi.hu

A lap megrendelhető:

<https://webshop.aszakkor.hu/>

A lapot tervezte, tördelte:

Kovács Krisztián

Nyomda:

Budai Nyomdaipari Kft.

ISSN 1416-6925 (nyomtatott)

ISSN 2416-1004 (online)

Tartalom

2023. DECEMBER

5 A főszerkesztő levele

I. VISSZATEKINTŐ: XVIII. STRATÉGIAI KONFERENCIA

- 8 **Novák Irén:**
Táguló horizont: új utak az értékörzésben
- 14 **Dr. Kökény László - Dr. Miskolczi Márk:**
A mesterséges intelligencia társadalmi hatásai
- 18 **Dr. Baloghné Uracs Marianna:**
A személyes tudásmegosztás inspiráló élménye
- 20 **Biró Márton - Biró-Lázár Anna Dóra:**
Családban marad – generációk a hagyományok átadásának útján
- 24 **Szerdahelyiné Lőrincz Nóra:**
Örökös megújulás – hagyományos motívumkincseink mentén

II. A FIATALOKAT KÖRÜLVEVŐ VILÁG

- 28 **Ádám Zsófia:**
Elmélkedés az új média kultúraalakító hatásairól
- 30 **dr. Gaskóné Nagy Erika:**
„Tükröm, tükröm mondd meg nékem, ki vagyok én az online térben?”
– avagy a tökéletes Instagram világ hatásai és kockázatai
- 34 **Wittmer-Besze Erika:**
Alapítvány a fiatalok szemléletformálásáért

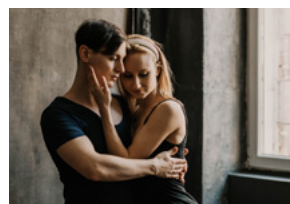
III. TÖRTÉNETEK KÖZÖSSÉGEKRŐL

- 38 **Éles Krisztina:**
A cirkusz életválaszokat ad - Interjú Fekete Péterrel
- 42 **R. Simor Katalin:**
Egy modern Pál utcai fiú: Lakatos Ádám
- 44 **Balogh Tamás Zsolt:**
Ifjúsági összefogás Cegléden
- 48 **Rigó Ernő:**
Innoválás és együttgondolkodás ifjú közösségépítőként
– Interjú Simon Ádámmal
- 52 **Gulyás Evelin:**
Közönség vagy közösség?
– avagy a sport és szurkolás közösség-szervező ereje

14

20

28

34

38

48

IV. NEM MINDENNAPI KÖZÖSSÉGEK

- 56 **Benkő Gabriella:**
Fiatalok a szellemi kulturális örökség megőrzésében
- 60 **Tóth Biborka - Orosz Zsuzsanna:**
Örömfilmzés és szeretetszínház
- 64 **Wittmer-Besze Erika:**
Van olyan, akivel csak nekünk van kapcsolatunk

V. KÖZÖSSÉGSZERVEZÉS - JÓ GYAKORLATOK

- 70 **Kurgyis Amanda:**
Közösségszervező szakos gyakorlókok élményalapú tapasztalatai
- 72 **Dr. Baloghné Uracs Marianna - Szerdahelyiné Lőrincz Nóra:**
KözösÉg Fesztivál – a közművelődés első fesztiválja
- 74 Nagyon vágnak a közösségi létre

VI. AKTUALITÁSOK A KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉSBEN

- 80 Szakköri évadindítás
- 81 Viseletek és viseletkiegészítők régen és ma
- 82 Közösségépítő Kultúránk Kondoroson
- 83 Nagy sikerű Makoldi-kiállítás nyílt
a Nemzeti Művelődési Intézet székházában
- 84 Fókuszban a generációs, a társadalmi és a digitális kihívások
a Nemzeti Művelődési Intézet XVIII. stratégiai konferenciáján
- 85 Szakmánk kiemelkedő alakjai, a Nemzeti Művelődési Intézet díjazottjai
- 86 10 éves a Kulturális Szemle
- 87 Folytatódott a Bűvös Bábos Program
- 88 Kárpát-medencei partnerség
- 89 Inspiráló és élményt adó látóutak
- 90 Közművelődés számokban
- 91 Alkotópályázati felhívás jelent meg szakkörök részére
- 92 Kilenc éves a Pajtaszínházi Program
- 93 Értékközvetítés és a közösségért érzett felelősség hatja át a munkánkat
- 94 A 2023. év díjazottjai

56

60

72

80

83

93

„...semmi sem a régi, mert minden átalakul,
és az internet irányít, mert minden általa COOL...”

Bánki Beni: Helló, netnemzedék

Kedves Olvasók!

Nemrégiben, az öt éves unokaöcsém szeretett volna zenét hallgatni, ezért elkérte az édesanyja telefonját, majd emelkedett hangon belebeszél a telefonba: Tankcsapda! Kissé még beszédhibás volt, ezért többször is elismételte jól hallhatóan, mi felnőttek pedig döbbenten figyeltük, ahogyan hangkereséssel megkereste az együttest a YouTube-on, és választott egy dalt. Elgondolkodtatott: még nem tudott írni-olvasni, de már volt belépője, sőt, bérlete a digitális kultúra területére. Közvetlen tapasztalataink is igazolják, hogy azok a gyerekek, akik születésüktől kezdve digitális környezetben élnek, bámulatos ügyességgel kezelik az okoseszközöket. A fiatalok fejlett digitális kompetenciái nem csak a technológia területén eredményeznek mélyreható változásokat: érintik a tanulás új módszertanait, a tudásról beépült elképzeléseinket, és nem utolsósorban a közösség és hovatartozás kérdéseit is.

A fiatalok jövőjével a virtuális világ kapujában szülőként, munkáltatóként, közművelődési szakemberként is adódhatnak dilemmáink, aggódunk értük, néha talán haragszunk is rájuk. Sokat lógnak az okostelefonjukon? Úgy tűnik, mintha nem érdeklődnének, vagy nem eléggé? Több, ezekhez hasonló kérdésünk lehet, ami nem válaszolható meg könnyen, és ez az érzelmek széles spektrumán vonz be mindannyiunkat. Hiszen övük a jövő, értük dolgozunk, nekik szeretnénk átadni gazdag kultúránk alapjait, azokat a számunkra meghatározó értékeket, amit mi is az előző generációtól tanultunk, majd életünk elengedhetetlen részévé váltak. Olyan értékeket, amik a közösség erejével, megismételhetetlen beszélgetésekkel, felülírhatatlan kötelékekként íródtak belénk.

Előnnnyel indulunk, hiszen ezeket a belső igényeket sem a digitális eszközhasználat, sem a virtuális tér nem tudja kielégíteni. Ha nyitott szemmel járunk, észrevehetjük, hogy az online platformok mögött sokszor hasonló szükségletek bújnak meg. Ha eszközként tekintünk a digitális felületekre, kirajzolódik előttünk, hogy nekik is rengeteg ötletük, javaslatuk van. Talán abban kellene fejlődünk, hogy hatékonyabban tudjunk egymással kommunikálni, türelemmel meghallani, meghallgatni és megérteni egymás nézőpontját.

Közművelődési szakemberként tevékenységünk a folyamatos megújulás és újragondolás képességét kívánja meg tőlünk. Követjük a kulturális élet változásait, szélesítjük látókörünket, adaptáljuk a jó ötleteket, új dolgok születésénél segítünk.

A SZÍN mostani számában ehhez szeretnénk fogódzkodni. Arra törekedtünk, hogy – visszatekintve az őszi stratégiai konferenciára is – közelebbről is megvizsgáljuk, mi jellemző ma a fiatalokra, mi érdekli őket a legjobban, hogyan lehet bevonni őket, miként tudjuk érdekessé tenni számukra a különféle ismereteket. Vágynak a közösségre, bár azt talán könnyebben találják meg a virtuális világban, mégis kitartóan tudnak tenni például saját településük középiskolás diákjaiért, egy közösségi ház felépítéséért, vagy kisebb-nagyobb rendezvények életre keltéséért. Ezért a fiatalok közösségeit is szeretnénk megmutatni, remélve, hogy ezek a történetek, jó gyakorlatok határon innen és túl minél többeknek jelentenek majd valódi inspirációt. Lehet, hogy a Z generáció már belakta a digitális világot, de az érzelmi biztonsághoz szükséges otthonosságot csak a közösen írt történetekkel, közösen megélt tevékenységekkel tudjuk megteremteni.

Arra kell törekednünk, hogy amit adni tudunk, azt olyan formában fedezhessék fel, ami nekik és nekünk is otthonos. Ebben sokat segíthetnek ők maguk, ezért is kérdezzük meg az őket képviselőket. Hiszen lehet, hogy tudják, hová tartanak, de szükségük van az idősebbek tapasztalatára ahhoz, hogy eljussanak oda. Legyünk társaik az úton, s közben ne felejtjük el átadni azt a tudást, azokat a történeteket, ami nekünk teszi otthonossá a nagyvilágot. Kívánom, hogy a SZÍN jelenlegi száma támogassa látókörünk szélesítését, a generációk közötti párbeszédet és segítse olyan közösségek formálódását, melyek őrzik hagyományainkat, valódi találkozásokat tartogatnak és boldogabbá teszik a mindennapjainkat.

Novák Irén
főszerkesztő

Visszatekintő: XVIII. stratégiai konferencia

I.

NOVÁK IRÉN

Táguló horizont: új utak az értékörzésben

Hagyományainkat és értékeinket tudatosan és öntudatosan is átörökítjük gyermekeinknek. Mi, közművelődési szakemberek tudatosan és elhivatottan tevékenykedünk ezen a területen. Kiváló eredményeink vannak, de mégis, sokszor rácsodálkozunk, hogy a gyermekek, fiatalok szívét sokkal jobban megéri az édesanya altatódala vagy a nagymama süteményének illata, amelyben szintén benne rejtőznek értékeink. Ez az érzelmi kötődés az, ami felerősíti az azonosulást, és amin keresztül a kulturális értékek beépülnek a gyerekek, fiatalok identitásába.

A kultúra lehetőséget ad arra, hogy áthidaljuk a generációk közötti szakadékokat, hogy jobban megismerjük őket, hogy milyenek ők, mitől mások, mi az ő mozgatórugójuk. De mi a mi szerepünk ebben, mit tehetünk és mi a küldetésünk? A technológia fejlődése elmélyítette a generációk közötti szakadékot, számos kutatás foglalkozik azzal, hogyan értsük meg a digitális bennszülötteket és az Alfa generációt szülőként és munkáltatóként. Kevés jó kezdeményezést találunk azonban, milyen a hozzáállásuk a kultúrához, milyen módon vesznek részt benne, mi az, amin keresztül a legjobban tudnak kapcsolódni nemzeti értékeinkhez, hagyományainkhoz.

Fontosnak tartom, hogy értelmezzünk olyan társadalmi jelenségeket, amik érintik a szakma fejlődését, és megismerjük olyan újfajta eszközöket, amik elősegíthetik a tájékozódást, a fiatalok bevonását és a hatékonyabb együttműködést. Felnőtt ugyanis egy generáció, akik

kel már kooperálunk, és lassan cseperedik egy másik, akiket minél eredményesebben kell bevezetnünk az értékekkel teli világba. Közművelődési szakemberként feladatunk megismerni a fiatalok problémáit, és feltárni előttük az örökségünkben és értékeinkben rejlő lehetőségeket. Kik ők? Miben különbözünk, de a legfontosabb: mi az, ami összeköt minket? Bár más társadalmi, digitális, innovációs közegben szocializálódtunk, belső igényeink, emberi ösztöneink nem változnak.

ÚJ NEMZEDÉK – ÚJ SZEMLÉLET

Ne gondoljuk azt, hogy van tipikus Z generációs fiatal, a határok elmosódnak a nemzedékek között. Amikor a generációs sajátosságokról beszélünk, általánosságokat fogalmazunk meg. Trendeket, folyamatokat, hatásokat, amelyek a többségre igazak lehetnek, de valójában ilyenkor a különbségekre fókuszálunk, amit a jobb megértés érdekében teszünk. Fontos, hogy szem előtt tartsuk a fiatalok érdeklődési területeit, értékrendjét és kreativitását, megértsük azt a kulturális működést, amit az ő esetükben az ingerekkel túltelített világ eredményezett. Belső értékeinket leginkább közvetlen kapcsolódással, nyitottsággal tudjuk igazán átadni, és sokszor érezhetünk kommunikációs szakadékot, amit nem az üzenetünk tartalma, hanem annak módja idézhet elő. Míg számunkra a mély figyelem és elmélyülés az elsődleges kulturális technika, a fiatalabb korosztály az azonnali információ-elérésben, a felvillanó tartalmak között szocializálódott.

Nincs tipikus X, Y vagy Z generációs, és nincs olyan személyiség, aki teljesen megegyezne saját generációjának jellemzőivel. Egyének vannak saját személyiséggel és gondolkodásmóddal, de azért mégis felfedezhetünk korcsoportonként olyan sajátosságokat, melyek általános jellemzőnek tekinthetők, és amelyek mentén talán könnyebb eligazodni egy-egy nemzedék motivációin. A továbbiakban ezeket mutatom be a Z generáció vonatkozásában.

Hogyan vélekedünk a fiatalokról? Számos társadalmi és kulturális változás történt, de van, ami évszázadok alatt sem változott. Mi felnőttek hajlamosak vagyunk rosszalóan tekinteni a fiatal generációk szokásaira, viselkedésére. Egy Szókratész idézet remekül szemlélteti ezt, ami Krisztus előtt körülbelül 470-ből: „Fiatalságunk [...] rosszul nevelt, fittyet hány a tekintélyre és semmiféle tiszteletet nem tanúsít az idősek iránt. Manapság fiaink [...] nem állnak fel, amikor a helyiségbe belép egy idős ember, feleselnek a szüleikkel és fecsegnek, ahelyett, hogy dolgoznának. Egyszerűen kiállhatatlanok.” Szeretném a velük kapcsolatos előítéleteket, sztereotípiákat is feloldani és megcáfolni, hiszen nyitottak, érdeklődőek és mindemellett egyszerre több dologra is oda tudnak figyelni. Egyfajta inspirációnak is szánom ezt az írást, melyben megismerhetjük azokat – a sokszor online – tereket, ahol jelen van az ifjúság, illetve azokat a tartalmakat, amelyeket kedvelnek vagy már ők maguk hoznak létre, hiszen ezekből mi magunk is tanulhatunk.

AZONNAL, SZÍNESEN ÉS IZGALMASAN

Számukra a hálózati kommunikáció szerepe elsődleges, ezért bedrótozott nemzedéknek, vagy üveg generációnak nevezzük őket, és már szinte látjuk magunk előtt, ahogy telefonnal a kézben, fülhallgatóval a fülükben kizárva a külvilágot szórakoznak, legalábbis erre következtetünk, ha már fel sem néznek belőle. Viszont arra nem gondolunk, hogy lehet, hogy éppen tájékozódni, podcastet hallgatni, vagy tudományos cikket olvasni rajta, ahogy tehetik azt például a Kulturális Szemle honlapján is. Rengeteg tartalmat érnek el online, ezért saját érdeklődési köreikben, egy-egy témában kifejezetten nagy tájékozottságra tehetnek szert. Fontos tudnunk, hogy szinte azonnal reagálnak mindenre és tőlünk is ezt várják el, emellett kifejezetten fontos számukra a visszajelzés az elvégzett feladatok után. Pillanatok alatt befolyásoló hatással lehetnek a kultúrára, hiszen képesek egyik napról a másikra virálissá tenni és köztudatba hozni jelenségeket, tartalmakat. Saját generációjuknak köszönhetően rövid időn belül olyan népszerűségekre tehetnek szert, amit az X és Y generáció zenészei, művészei csak több év munkájával voltak képesek elérni, végigjárva a „befutás” lépcsőfokait. Ez az az azonnaliság, ami megjelenik a kommunikációban, folyamatokban, eredményekben.

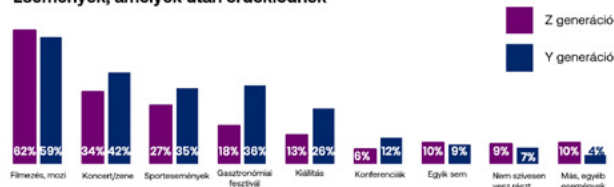
Rendkívül sokszínű ez a generáció, tagjai egyáltalán nem unatkoznak, kifejezetten fontos számukra az önmegvalósítás, különböző szakkörökre járnak, sportolnak, nyelvet tanulnak, zenélnek és még hosszan sorolhatnánk mi mindennel foglalkoznak. Az ő köreikben is létfontosságúak az értékek, teljes mellszélességgel állnak azok mögé és széles körben képviselik azt, amivel azonosulni tudnak.

Én az X generáció egy tagja vagyok, kortársaim talán megerősítenek benne, hogy minket a „Teher alatt nő a pálma” szemléletmód szerint neveltek akkoriban. A Z generáció tagjait már más környezeti hatások érték, így a munkahelyükön is fontos számukra a pozitív visszajelzés, a dicséret és a kedvesség, melyeket megkapva teljesítményük is javulhat. Az egyéni megvalósítás szándéka vezérli őket, ezért az elismerés és biztatás növelni tudja hatékonyságukat és versenyképességüket. „Inkább dolgozz okosan, mint keményen.” – vélekednek ők. Fontos nekik a munka és a magánélet összhangja, hogy érvényesíteni tudják elveiket, értéket teremtsenek. Szeretik az inspiráló környezetet, úgy gondolják, home office-ban vagy épp egy tengerpartról is el tudják végezni ugyanazt a munkát, mint az irodában. Az ő szemükben felértékelődött a rugalmas munkavégzés szerepe, kihasználják azokat az online technológiai lehetőségeket és eszközöket, amik ezt lehetővé teszik, ezért döntéseikben ezen szempontok teljesülése talán még az anyagi megbecsülésnél is fontosabb.

Sokszor nehezükre esik sokáig egyetlen dologra figyelni, igénylik a jól tagolt tartalmat. Ezt felismerték a szerzők is, és rövidebb fejezetekre, alcímekre osztják a könyvekben a tudnivalókat, történeteket, tehát reagálnak ezekre a speciális igényekre. Fontos számukra a minőségi idő, amiből igyekeznek a lehető legtöbbet teremteni maguknak. Preferálják az online ügyintézés, legyen szó vásárlásról vagy számlabefizetésről, hogy elkerüljék a hosszas sorban állást. Azt az időt, amit ezzel nyernek, pedig igyekeznek hatékonyan felhasználni és minőségi tevékenységekkel, akár önfejlesztéssel tölteni.

Ahhoz, hogy megértsük és meg tudjuk szólítani őket, nézzük meg, hogy milyen események után érdeklődnek. Az alábbi ábrán az Y és a Z generáció összehasonlítása látható, ami azt igazolja, hogy érdeklődési köreik között túl nagy különbség mégsem mutatkozik. Érdeklődnek a filmek, a koncert, a zene, a sportesemények, a gasztronómiai fesztiválok, a kiállítások, sőt még a konferenciák iránt is.

Események, amelyek után érdeklődnek

Érdekesség, hogy mintegy 10%-ot tesznek ki az egyéb események, amikről nem tudjuk pontosan mit takarnak, valószínűleg olyan újszerű, specifikus dolgok, amik jelenleg még formálódnak, és csiszolódnak önálló eseményekké, műfajokká: lakás és garázs vásárok, csoporttalálkozók, különböző fogadóterek és műhelyek foglalkozásai, beszélgetései.

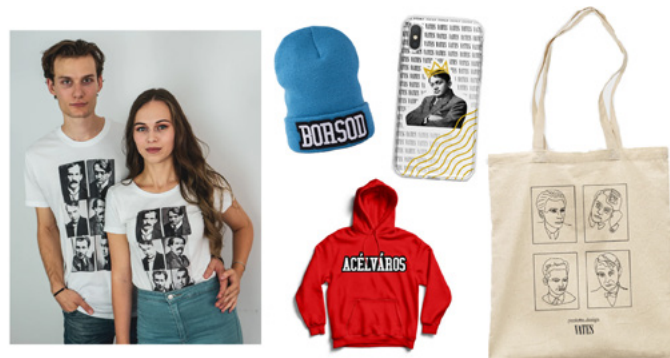
A közösségi média felületeit az algoritmus adatszerző elve alakítja, visszajelzéseink, kattintásaink pedig folyamatosan finomítják, testre szabják a megjelenő tartalmat. Az algoritmus igyekszik azzal kedveskedni a felhasználónak, amire érdeklődést mutat, így bár sokszor egyoldalúvá válhat a tartalom, a megfelelő megjelenéssel és targetálással könnyedén elérhetjük azokat a fiatalokat, akiket keresünk: olyan potenciális érdeklődőket, akiket szeretnénk a kulturális programjainkkal, a közösségi eseményeinkkel megszólítani.

Az influenszer-kultúra az elmúlt évtizedben jelentős hatással volt a Z generáció fogyasztási szokásaira. Ezek a fiatalok már előbb hisznek kortársaiknak, mint a reklámoknak vagy az idegeneknek, ugyanis az influenszerek sokszor az „egy közülünk” hatását keltve, hétköznapi emberként osztanak meg személyes élményeket, véleményeket, könnyű azonosulást és hitelességet kínálva. Amikor valamire kíváncsiak, nem a Google keresőjébe írják be azt, hanem a TikTok-on, Instagramon, YouTube-on keresnek rá véleményvezéreik értékeléseire, meglátásaira.

AZ ALAP: ÉRTÉKEK

Annak ellenére, hogy a közösségi médián keresztül egy globális világ részesei, preferálják a lokális termékeket, a hazait. A globális média sokszínűsége széttöredezett identitást idézhet elő, ami végső soron oda vezet, hogy saját közegükben próbálnak egyedi és számukra jelentésekkel bíró stílust magukévá tenni. Fontosak számukra a helyi értékek, illetve a környezettudatosság is egyre lényegesebbé válik köreikben, bizonyos tárgyak az önkifejezés részeivé válnak. Támogatják a helyi vállalkozásokat is, szívesen elmennek a szomszéd kisboltba, ahol csomagolásmentes termékeket tudnak vásárolni, amiket a saját vászonstatyrukban visznek haza. Már a kulacs is egyfajta jelképpé vált, jelzi tulajdonosának elveit, a környezettudatosságot. „A helyi a menő”, ezt erősíti egy borsodi példa is, ami az összetartozás érzését hordozza, hiszen ha valaki hasonlóan öltözködik, vagy azonos jelképeket használ, visel, mint mi és meglátjuk őt a villamoson vagy az utcán egy „Sorsod Borsod” pólóban, úgy érezzük, hogy mi egy közösséget alkotunk, összetartozunk, egyféleképpen gondolkodunk.

Ami a szíve ügye, azt szívesen magán hordja, akár a táskáján, akár a telefonján. Erre az igényre reagált egy fiatalokat megcélzó ruhamárka, aminek kultúrmissziója, hogy átfogó értéket tegyen hozzáférhetővé. Magyar költőket, írókat sorakoztat fel pólókon és táskákra, versidézetekkel teszi egyedivé a telefontokokat, de a népmesék figuráit is bátran megjeleníti különböző kiegészítőkön, hiszen a fiatalok körében mindez nagyon népszerű. Igényük van a valódi tartalommal és jelentéssel bíró témákra, fontos számukra, hogy amit viselnek, erős üzenettel bírjon.

Azt gondolhatjuk, hogy a mai fiatalok kevésbé nyitottak a hagyományos, vagy akár a keresztény értékekre, az alapértékekre, ugyanakkor a kutatások azt mutatják, hogy igenis nyitottak és befogadóak e téren is. Jóllehet, a hit megélését köreikben jelenleg népszerűtlennek látjuk, de nem kevésbé vágynak ők sem érzelmi biztonságra ilyen téren. Nem okoz bennük kognitív diszsonanciát az, hogy különböző dolgok iránt érdeklődnek egyszerre. A belső emberi igények nem változnak, ezért fontos, hogy merjük őket megszólítani, és engedjük be az ő eszközeiket is. Van helye és szerepe az alapértékeknek is, nyugodtan gondolkodhatunk abban, hogy ilyen típusú tartalmakkal szólítsuk meg őket. Az Ez az a nap! keresztény fesztivál dalai például elérhetők a Spotify-on és sokan örömmel hallgatják, valamint a rendezvényt is előszeretettel látogatják. A Swota pedig egy olyan divatmárka, ami termékeivel szintén a kereszténységet hivatott reklámozni.

A fiatalok körében közkedveltek a papíralapú könyvek, a klasszikusok helyét viszont átveszik a kortárs szórakoztató irodalmak, a kevert műfajok. Az olvasást népszerűsíthetik olykor multimédián keresztül átívelő digitális tartalmak is (filmek, blogok, videós tartalmak, videójátékok). A megfelelő témák, stílusok és műfajok ösztönzik az olvasási élmény keresését.

MILYEN ESZKÖZEINK VANNAK?

Vonjuk be őket! Közhelyesen hangozhat, de hihetetlenül fontos interaktivitásra, aktív részvételre ösztönözni a fiatalokat. Maradandóbb emlék az, ha részt vesznek nem csak a feladatok elvégzésében, hanem a gondolkodásban, tervezésben is. Különböző interakciókon keresztül könnyebben tanulnak és szívesebben vállalnak aktív közreműködést. Kiváló példa erre a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem diákjainak összefogása. Önszántukból, saját megéléseik és tapasztalataik nyomán gondolták újra a szakrális tér fogalmát, és építették meg közösen saját terveiket Pannonhalmán. A közösségi alkotás varázsa a közös eszmecserékben, a közös cél elérésében rejlik, ami minden generáció számára ugyanolyan fontos élmény. De ugyanilyen remek alkalmak lehetnek a különböző szakkörök és műhelyalkalmak is megszólításukra, bevonásukra.

Adjunk nekik hangot! A kommunikáció és a tartalomgyártás számukra szinte létszükséglet, valamint az önkifejezés egy eszköze. Adjunk hangot nekik, kortársaikat ők tudják a leghatékonyabban megszólítani, ők ismerik azokat az érdekességeket, melyek megragadják figyelmüket. Mi iránt érdeklődnek a közösségi médiában? Kedvelik a Slam Poetry-t, és a szabad verselést, amikor kötetlen stílusban, rímekbe foglalva beszélnek aktuális témákról, belső vívódásokról, hétköznapi emberekről. Ezek azon túl, hogy rendkívül népszerűek, nagyon érdekes és értelmes dolgokat tartalmaznak. Szeretik a videós tartalmakat, szívesen mondják el véleményüket a komment szekcióban, és állítanak elő olyan tartalmakat, amiben kiélhetik a kreativitásukat. A Z generációval való hatékony kommunikáció kulcsa az, hogy azokat a csatornákat és műfajokat keressük, ahol ők szívesen tevékenykednek.

A fiatalok képesek megtölteni komplett művelődési házakat is, illetve szívesen vesznek részt különböző olvasókörökön. A BookTok nevű hashtag például felforgatta a könyvpiacot. Száznegyvenmilliárd megtekintése van, amit a legnagyobb könyvkiadó vállalat kiválóan felismert és ennek okán létrehozott egy rangos díjat a fiatal szerzőknek, ezzel is elősegítve az olvasás népszerűsítését.

Készítsünk nekik izgalmas tartalmakat! A jól bevált általános pedagógiai módszerek és frontális eszközök egy része mára már elavulni látszik. A Z generáció tagjai bevonódva, szórakozva szeretnének tanulni, úgy, hogy szinte észre sem veszik, hiszen rendelkezésükre áll megannyi írott anyag, videó, beszélgetés, podcast, amikből könnyedén akarják magukba szívni a tudnivalókat, legyen szó történelemtől vagy politikától, technológiától, kémiától, fizikától vagy bármiről, ami érdekli őket. Minden hasznos információt megtalálnak a TikTokon, mert igenis ott is vannak hasznos tartalmak, csak teljesen más formában, mint ahogy mi azt gondolnánk. Egy felmérésből tudjuk, hogy 63%-uk ismeretterjesztő videókat néz.

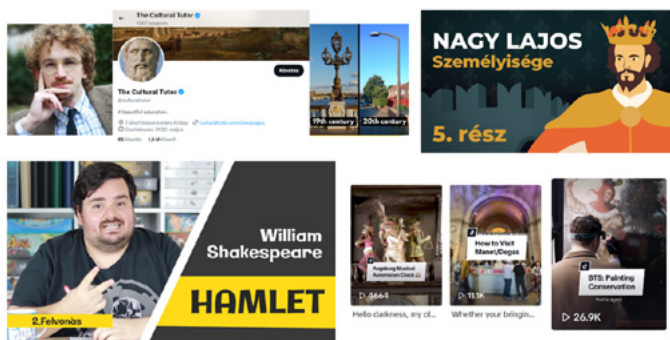
Miért van ilyen sok vicces és fun fact videó, illetve mém? Azért, mert ezeket már ők maguk állítják elő, ez az ő területük, ahol kiélhetik a kreativitásukat és szórakoztatva, érdekesen szeretnének tanítani is, nem csak tanulni. Ha megtaláljuk a netgeneráció új nyelvezetét, és ráérzünk az új kommunikációs struktúrára, megkönnyíthetjük az információátadást, és jó eséllyel érhetünk el sikereket a megszólításukat illetően.

Készülhetünk témazáróra YouTube-on, hiszen irodalmi művek rövidített bemutatóit is megtalálhatjuk ezen a felületen, ahol humorosan és érdekesen ismerhetjük meg a különböző tartalmakat. Egy különösen kreatív korosztályról beszélünk. Már a kiállítások sem csak a négy fal között léteznek, számos módszer adott az élmény fokozására, a szórakoztató, edukatív tartalmak bemutatására. A befogadók aktív részvétele mellett nem árt, hogy ha amit nyújtunk az Instagram kompatibilis is, ami tetszik nekik, előszeretettel osztják meg másokkal.

Mind szeretünk betekinteni egy kicsit a kulisszatitkokba, amire számos jógyakorlatot találhatunk a múzeumok tevékenységében is. Rövid videó-sorozatokban mutatják be, hogyan készül egy kiállítás, vagy például mi az igazgató kedvenc műtárgya. Az eléérések száma mellett a videók sikerességét az is igazolja, hogy a Covid utáni időszakban a huszonöt év alatti látogatók száma jelentősen megnőtt a történelmi emlékhelyeken és a múzeumokban. A kényyszerhelyzet egyfajta megújulást is hozott, a szemléletünkön kellett változtatnunk és újragondolni tevékenységünket, aminek megannyi innovatív kezdeményezés lett az eredménye. Gondoljunk csak a Nemzeti Művelődési Intézet ASzakkör programjára, amelyben az elmúlt három év során közel ötvenezren vettek részt.

De a történelem területét is feldolgozhatjuk érdekesen. Egy fiatal tanár mesészerűen mutatta be Magyarország történelmi eseményeit, hőseit egy animációs filmsorozat segítségével Autentika Műhely néven. A Twitter (amit manapság már X-nek hívnak) kultúrfelelőse, Sheehan Quirke pedig az ókori görögöktől kezdve a klasszikus építészetig betekintést nyújt egykori kultúrák életébe, és mindezt úgy teszi, hogy párhuzamot von a mai eseményekkel és jelenségekkel. Egyfajta keretrendszerben szemlélteti a változásokat, azok egymásra épülését, hiszen kifejezetten fontos, hogy rendszerben lássuk a tényeket.

Nagyvonalú és sikeres kezdeményezés volt a 2012-ben indult Pilvaker - A szavak forradalma. Ez a formabontó, felettébb sikeresnek minősülő különleges koncepció tíz éven keresztül működött. A kulturális alkalmak kezdetben az Erkel Ferenc Színházban kerültek megrendezésre, és percek alatt elfogytak rá a jegyek. Magyarország

A-kategóriás előadóművészei rappelve, szavalva adták elő Petőfi, Ady vagy éppen Jókai műveit. Meglepő élmény volt, mikor magam is részt vettem az egyik rendezvényen és azt láttam, hogy a 13-14 éves fiatalok kokárdával a mellükön, kétszer megtöltve a Papp László Sportaréna, szívből énekelték Radnóti versét a hazaszeretetről.

Legyünk látványosak és figyelemfelkeltők! Ha a tartalmak megjelenése kellően látványos és figyelemfelkeltő, nagyobb eséllyel tudjuk megszólítani őket. Ahhoz, hogy egyáltalán megnyerjük a kattintást, első körben a külső megjelenéssel, megkapó látványelemekkel kell meggyőznünk őket. Majd, amikor végre rákattintanak, akkor is csak összesen három másodpercünk van – a legújabb kutatások szerint már annyink sincs – arra, hogy megtartsuk figyelmüket az adott csatornán. Éppen ezért nagyon fontos például a betöltési sebessége az oldalnak, hiszen ez a generáció már nem fogja megvárni, ami sokáig tart, hanem egyszerűen megszerzi a szükséges információt máshonnan.

Merjünk magunkból is adni! Mindannak ellenére, hogy úgy érezzük, hogy ők csak a telefont nyomkodják egész nap, higgyük el, hogy van igényük a kötődésre, arra, hogy beszélgetssünk velük és megszólítsuk őket. Fogékonyak az új ismeretekre és rugalmasak. Kutatások igazolják, hogy azok a családok, ahol rendszeresen együtt étkeznek a családtagok, erősebb az egymás közötti megértés, hiszen a generációs történetek az asztalnál előtérbe kerülnek. A szülők beszélnek a nagyszülőkről, a gyerekekről, arról hogyan oldották meg ők a problémáikat, akkoriban mi okozott nehézséget és hogyan lendültek át rajta. A gyökerek bizonyossága, őseink képességei, tettei minden korban önbizalmat és erőt adnak a hétköznapiakban. A fiataloknak ez erős támaszt nyújthat, és ad egyfajta tartást, mert tudják, hogy mi az, ami mögöttük áll. Azt mondhatjuk, hogy a történetmesélés összekötő kapocs lehet a generációk között.

Újra divat a retro és a vintage! A múlt értékeinek újraértékelése és beépítése, a nosztalgia nem áll távol a Z generációtól, még akkor sem, ha ők maguk nem élték meg az adott korszakot. A régi időket idéző stílusok és tárgyak emlékeztetik őket a múlt eseményeire vagy korszakaira, amelyek iránt érdeklődnek. A régi időket idéző stílusok és tárgyak

emlékeztetik őket a múlt eseményeire vagy korszakaira, amelyek iránt érdeklődnek, mert a jövő kiszámíthatatlan és bizonytalan. Legyen szó akár lakberendezésről, akár divatról, zenéről vagy filmről, a Z generáció körében rendkívül népszerűek a korábbi évtizedek formavilágai, slágerei. Újra reneszánszát éli a retro zene, amely megjelenik a fiataloknak szóló fesztiválokon is, a rádióban, az arénában.

Edukáljuk őket! A szabad tartalomgyártás hátulütője, hogy gyakran ugyanannyi hátránnyal járhat, mint előnnyel. A téves információk és az adathalászat miatt sem szabad elfeledkeznünk a médiaműveltségről és a médiatudatosságról. Fel kell hívnunk a figyelmet az álhírekre, el kell mondanunk, hogy melyek azok az oldalak, amelyek biztonságosak és melyek azok, amelyek nem, milyen ismertetőjegyek utalhatnak arra, hogy egy bizonyos felületen keresztül próbálnak átverni minket. Ismertetőnünk kell, főleg a fiatalabb, az Alfa generáció tagjaival, hogy milyen lehetőségek várják őket az online térben és hol kell meghúzniuk a határaikat, hiszen tudjuk jól, nem kell mindent elhinnünk, amit az interneten látunk.

Beszélgessünk velük! A KözösPont fesztiválok közegében ad lehetőséget a fiataloknak arra, hogy kötetlenül beszélgethessenek hitről, kereszténységről, az életről. Jelenlétükkel lehetőséget teremtenek vallási párbeszédre egy olyan közegben, ahol a fiatalok eleve szívesen töltik el az idejüket. Szintén interakciót kezdeményező esemény a Brain Bar jövőfesztivál koncepciója, ahol a fiatal közönség hazai és külföldi szaktekintélyektől kérdezhet, és vitathatja meg a 21. század aktualitásait. A fiatalokat foglalkoztató kérdések, érdekesítő témák és profi előadók hívják közös gondolkodásra a közönséget, akik ezáltal aktív, élménydús előadás-sorozatoknak lehetnek résztvevői.

A fiatalok szívesen részt vesznek különböző programokban, különösképpen, ha azok illeszkednek az érdeklődési körükhöz is. Ezek a kezdeményezések, rendezvények pedig kiváló alapként szolgálhatnak számukra. Remek példa erre a KOMA Bázis, vagy az MCC középiskolásoknak szóló programja, de a Start Akadémia is.

KÖZÖS NEVEZŐ: ÁLLANDÓ ÉRTÉKEK

A kultúra ma is összeköt, de rajtunk áll, hogy mennyire engedjük közel egymást. Babyboomerek, X-ek, Y-ok, Z-sek! Szavakat, történeteket csak együtt tudunk írni.

Nekünk, szakembereknek, nem szabad elfelejtenünk, hogy a legfontosabb feladatunk az, hogy a közönségünk-ből közösséget építsünk. Ha van mögöttünk egy közösség, az lelki támaszt nyújt számunkra.

A fiatalok, a következő nemzedék mindig máshogyan gondolkodik és ez szükségszerű. Ennek hozadéka megannyi fejlődés és újítás. Ugyanakkor ezek a fiatalok olyan örökséget kapnak, amelyet mi is kaptunk: hagyományt, kultúrát, ami erőt ad nehéz helyzetekben, ahová örömeinkkel is mindig visszatérhetünk. Gondoljunk csak Karikó Katalinra, aki a Nobel-díja odaítélése után Kisújszállásra indult.

Az állandó értékek olyan stabil alapokat teremtenek, amik minden generációnak segítenek eligazodni a rohamosan változó és alakuló világ olykor kaotikusnak tűnő útvesztőjében. Fontos, hogy ezeket együtt közös nevezőre emeljük, annak ellenére, hogy más szociális, digitális, innovációs közegben nevelkedtünk.

Hiszek abban, hogy a jövőt közösen kell építenünk, úgy, hogy nekünk és a fiataloknak is otthonos legyen a világ. Ezt a munkát mi kezdjük el, de ők fogják folytatni. Ehhez kívánok hitet, bizalmat, együtt gondolkodást, kreatív tenni akarást.

NOVÁK IRÉN

Felsőfokú tanulmányait az Eszterházy Károly Főiskola könyvtáros szakán végezte, ezt követően a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságtudományi Karán kulturális turisztikai menedzser, majd a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán kulturális mediátor mesterdiplomát szerzett. A szakirányú képzések mellett rendszeresen részt vesz készségfejlesztő tréningeken, aktív résztvevője szakmai fórumoknak, workshopoknak. Két évtizede dolgozik közművelődési területen, 2015-2021 között a Miskolci Kulturális Központ Nonprofit Kft. ügyvezetője. Vezetői munkájának köszönhetően a Miskolci Kulturális Központ Minősített Közművelődési Intézmény Címet, Látópon címet, Felelős foglalkoztató díjat, Családbarát Munkahely és Családbarát Szolgáltatóhely díjat, EFFE Label minősítést kapott. Közművelődési, kulturális és turisztikai szakember. 2022-től a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatóhelyettese, 2023 februárjától ügyvezetője.

DR. KÖKÉNY LÁSZLÓ - DR. MISKOLCZI MÁRK

A mesterséges intelligencia társadalmi hatásai

Mégis mi lehet a mesterséges intelligenciának a bevezetése, ha most kezdjük el beleásni magunkat a témába? Kell keresnünk egy gyújtópontot, ami a szakirodalom szerint az Ipar 4.0 fogalma. Az elmúlt közel 2-300 évben számos ipari forradalmon estünk túl, illetve most is benne vagyunk egyben, még ha ezt nem is érezzük. Az, hogy milyen eszközöket használunk, hogyan közelítjük meg ezeket, és milyen új készségekre, képességekre, tudásra van szükségünk folyamatosan változnak. Az ipari forradalom az egyik fő indikátora, hogy hatékonyabbá tegye a munkavégzést vagy a munka termelékenységét és így az érték előállítását is. Az Ipar 4.0 egész pontosan azt a kérdést feszegeti, hogy a fizikai kapcsolatok hogyan vihetők át valamilyen hálózatba, vagy cybertérbe és akár ott az egymás közötti kommunikáció fejlesztésével, akár egy algoritmus létrehozásával vagy bármilyen más megoldással hogyan tudjuk a termelékenységet hatékonyabbá tenni. Manapság is sokan használnak már olyan technológiát, amit a mesterséges intelligencia kezdő fázisai uralnak. Klasszikus példa a mobiltelefonokba épített asszisztens is, például az iPhone készülékeknél a Siri vagy a Google-nél az Alexa. De van olyan is, aki az okos otthonát próbálja ilyen módon irányítani és hang alapon vezérelni a különböző eszközeit. Ezek is már-már a mesterséges intelligenciához kapcsolódnak, de ezek esetében még programozott megoldásokról beszélhetünk.

MESTERSÉGES INTELLIGENCIA JELLEMZŐI

A negyedik ipari forradalom egyik legfontosabb mérföldköve a mesterséges intelligencia térnyerése. De mit is értünk mesterséges intelligencia alatt? Sok megközelítés van a köztudatban, viszont alapvetően olyan számítógépes rendszereket értünk alatta, amiknek a feladata az, hogy olyan tevékenységeket végezzen, amelyekhez korábban humán erőforrás, azaz ember volt szükséges. Ezeknek a részleges kiváltására, illetve hatékonyságnövelésére szolgálhat a mesterséges intelligencia. Nagyon fontos azt is kiemelni, hogy a mesterséges intelligencia, röviden MI, képes önálló döntéshozatalra, így ez is egy fontos ismérve ennek a technológiának. Sokszor felmerül a kérdés, hogy mennyire újkeletű maga az elképzelés, hogy ilyen gépeket fejlesszünk. Ha kicsit visszanyúlunk az időben, láthatjuk, hogy már az ókorban is voltak olyan elképzelések, amik az emberi tevékenységek kiegészítését, segítségét szolgálták és megjelentek például olyan koncepciók is, mint a kovácmesterség vagy a tűz istene, Héphaisztosz, aki magától mozgó, háromlábú asztalokat készített. Mégis, a technológia robbanásszerű fejlődése az utóbbi években vált igazán realitássá. De milyen fejlődési szintjei vannak a mesterséges intelligenciának?

Rengeteg felmérést lehet arról olvasni, hogy milyen munkaerő hatásai lesznek a mesterséges intelligencia bevezetésének. A Világgazdasági Fórum jelentései azt mutatták 2018-ban, hogy 70 millió munkahely megszűnik, viszont csak 20 millió új generálódik. 2022-ben viszont már azt mondták, hogy 100 millió munkahely szűnik meg, 150 millió munkahely átalakul és még 30 millió munkahely generálódik. Tehát ez még egy nagyon bizonytalan terep, így körülbelül 10-20, de akár 40 éves jóslatokkal próbálkoznak a különböző gazdasági szereplők. A Statista.com egy idei évi statisztikája szerint 2026-ig várhatóan mintegy 17,6%-os lesz az okos eszközök használatának növekedése, ami már azt lehet mondani, hogy nem is annyira brutálisan nagy, mivel egyre jobban telített a piac. Elég, ha csak a mobiltelefonokra, laptopokra, tabletekre vagy akár háztartásunk vezetésére gondolunk, sőt egyre elterjedtebbek az okos személygépjárművek, okos városok, múzeumok és szállodák is, tehát a szolgáltatók esetében is növekszik ezek használata.

És hogy mi miatt nevezhetünk valamit okosnak? Azért, mert a valós időben kiadott parancs vagy utasítás abban a pillanatban végrehajtódik és ez mind a technológia vezérlésével történik. Ami pedig még egy fontos szempont, hogy az okosság azon túl, hogy egy eszköz – akár legyen az egy fenntarthatósági eszköz vagy valamilyen megoldásnak a keresésére vonatkozó eszköz – attrakcióvá is válhat. Például, ha felrakunk egy VR szemüveget, ellátogatunk egy okos múzeumba vagy okos kulturális térbe már önmagában az is elégséges attrakcióként szolgálhat. Ami 2023-ban az MI témakörét leginkább a köztudatba hozta, az nem más, mint a sokak által már biztosan jól ismert ChatGPT. Ez az újszerű megoldás, új dimenzióba helyezte azt, hogy milyen gyorsan tudunk információkhoz jutni, valamint, hogy hogyan tudja a döntéseinket ez a ChatGPT játékos-módon segíteni. A technológia egyébként itt volt már az elmúlt években is, csak talán nem volt ennyire érezhető a mindennapjainkban.

A ChatGPT egy olyan nyelvi modell, amit az Open AI fejlesztett ki. Egy gépi tanuláson alapuló rendszer, ami különböző nyelvfeldolgozás segítségével képes ember-szerű válaszokat generálni és olyan kommunikációs szituációt eredményez, mintha egy másik személlyel beszélgetnénk. Olyan gyorsan tud akár specifikus kérdésekre is pontos választ adni, ami tényleg megdöbbentő lehet esetenként. Azért azt meg kell jegyeznünk, hogy ha nagyon specifikus kérdésekre keressük a választ, akkor a tényadatokban tud hibázni, hiszen ez egy nyelvi modell, ami szövegeket generál, de nem feltétlenül helyes adatokkal alátámasztva. Úgyhogy annak a problémája, hogy ez a kutatásokban mennyire veszélyezteti akár a kutatónak a szerepét, még nem áll fenn, de az biztos, hogy ha előbb-utóbb ez egy fejlettebb szintre kerül, akkor akár ilyen kockázatok is felmerülhetnek. Ami pedig egy kicsit a mi szakmánkhoz kapcsolódik, az nem más, mint az, hogy

már vannak olyan kutatások is, ahol megállapítható, hogy nagyon sok Z generációs alany, aki éppen utazást tervez, hajlamos beírni a ChatGPT-be, hogy éppen milyen motivációkkal, valamint milyen időszakra szeretne elutazni valahova, ami alapján rendkívül részletes alternatívákat tud felajánlani számára a ChatGPT. Tehát itt már képbe jön az is, hogy milyen alternatív módon szereznek információt a fiatalok és hogy ez hogyan alakíthatja át esetlegesen a különböző munkakörök a szerepét. Társadalomelméleti megközelítésben a kutatások azt mutatják, hogy a fogyasztó személyisége egyre inkább a digitális, okos eszközök használatában definiálódik. Ez azt jelenti, hogy egyre fontosabb az énképünkben is az, hogy milyen eszközt használunk, milyen platformokon vagyunk jelen és a mesterséges intelligencia használata pedig erre a jelenségre még inkább rátesz. Tehát ebből is azt láthatjuk, hogy az MI egyrészt nagyon sok pozitív hozadékkal bír, azonban a digitális függésnek a problémakörét is valame-lyest előtérbe fogja helyezni.

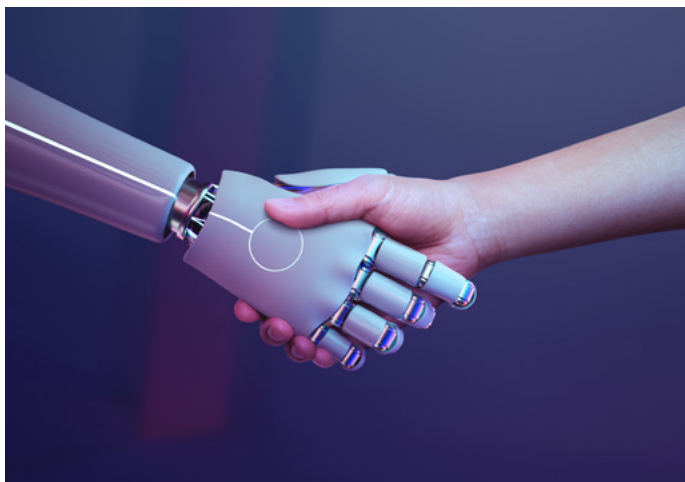
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA SZINTJEI

Három szintet különböztethetünk meg a mesterséges intelligencia esetében. A ChatGPT is egy programozott nyelv, alapvetően kulcsszavakat próbál keresni, de bele van építve önfejlesztés, egy gépi tanulási folyamat is. Jelenleg a szűk mesterséges intelligenciánál tartunk (Artificial Narrow Intelligence – ANI). Ez specifikus területeken tud asszisztensünkké válni, legyen az a munkaerő-toborzás, egy intézmény vezetése, vagy éppen egy teljesen hétköznapi dolog, a bevásárlólista elkészítése. Ezekben az esetekben már össze tudja szedni nekünk a legjobb ajánlatokat és akár az érzelmeinkre is tud reagálni vagy figyelni. Jelenleg ezt tartják a legnagyobb kritikának a mesterséges intelligencia esetében és sokan, akik félnek tőle azt mondják, hogy addig jó amíg még az érzelmeket nem ismeri vagy nem próbálja megismerni.

Egy másik fontos fogalom az antropomorfizmus, ami arról szól alapvetően, hogy a technológiát már emberi ismérvekkel kezdjük el felruházni. A Z generáció esetében státuszá vált, hogy milyen telefonuk van, illetve, hogy azt hogyan és mire használják. Az antropomorfizmusnak van egy olyan ága, ami azt kérdőjelezi meg, hogy mikor fogjuk magunkat esetleg szégyellni a technológia előtt. Például, olyan parancsot adunk ki neki, vagy egy önvezető autóval olyan helyekre megyünk, ami nem biztos, hogy ránk jellemző, legyen az akár egy kulturális tér vagy egy szórakoztatóipari tevékenység és annak a fogyasztása.

Az Artificial Narrow Intelligence (ANI) kedves kis asszisztensünk lehet, azonban ennek a mesterséges intelligenciának további fejlődési szintjei is vannak a szakirodalom szerint. Kiemelendő, hogy ezek a szintek még jelenleg csak az elméletben léteznek. A következő szintünk a Mesterséges Általános Intelligencia, tehát az Artificial

General Intelligence (AGI), ami esetében tulajdonképpen már a teljes antropomorfizmus megvalósulhat. Tehát akár létre tudunk hozni olyan humanoid robotokat, amelyek az emberrel azonos szintű kognitív képességekkel rendelkeznek, megértik az érzelmeket és mindenféle egyéb altevékenységben nagyon jól tudnak működni nem csak egy specifikus területen, mint a jelenleg elérhető mesterséges intelligencia alapú megoldások. Széleskörű feladatokra később akár ezt a szintet is alkalmazhatjuk. A humanoid robotfejlesztés is ennek az előfutára. Ennek egy remek példája Sofia, aki egy humanoid robot. Érdekeség egyébként, hogy 2017-ben Sofia állampolgárságot is kapott Szaúd-Arábiában. Ez is egy nagyon érdekes mérőföldkő, hogy hogyan viszonyulunk ezekhez a robotokhoz, például, hogy hogyan szólítjuk meg őket.

Az MI következő szintje talán a legmeghökkenőbb. A 3. szint, ami a mesterséges szuperintelligencia (Artificial Super Intelligence – ASI). Ebben az esetben már ezek az entitások önmagukat is le tudják gyártani, létrehozva további mesterséges szuperintelligenciákat. Nagyjából úgy kell elképzelni, mint az algoritmust, ami már folyamatosan fejleszti magát és egyre pontosabb, egyre szűkebb buborékot tud nekünk létrehozni a korábbi tapasztalataink, keresési szokásaink, vásárlási szokásaink, érdeklődési körünk alapján. Szokták azt mondani az online marketingtervezés esetében, hogy az első, amit érdemes megnézni az a Google-nak az Analytics nevű programja, amiből jól látható, az, hogy kik jönnek a weboldalamra, ők előtte milyen oldalakat néznek, milyen típusú oldalakra mennek tovább és akkor már csak ki kell találni egy olyan történetet, egy kampányt vagy bármi mást, amivel őket ki lehet szolgálni.

Fontos még megkülönböztetni a biológiai és fizikai entitásokat. A kinetikus és a robotikus mesterséges intelligencia jellegű szuperentitásokat lehet majd megkülönböztetni a szakirodalom jelenlegi állása alapján. Becslések szerint ez 2050-2060 környékére várható, de ahogy berobbant idén a Chat GPT, ugyanígy lehet, hogy egyik pillanatról a másikra, az évtized végére vagy a következő évtizedben már találkozhatunk ilyen entitásokkal. Sokszor science

fiction-jellegűen megijedünk tőlük, viszont sok szakember azt mondja, hogy valószínűleg nem lesznek ilyen fizikai objektumok, amiket látunk, hanem szimplán bemondjuk akár az okosóráknak, amiben ott van az a szuperintelligencia, amivel ő meg tudja kérdezni tőlünk. Érti majd, hogy magas a vérnyomásunk, hogy nem akarunk-e leülni vagy valamit fogyasztani. Vagy akár ajánl egy éttermet a közeledben, aminek jó értékelése van. Tehát egy elég komoly lehetőség van benne értékesítési oldalról: még szűkebben még fókuszáltabban lehet a fogyasztói igényeket velük kielégíteni.

MESTERSÉGES INTELLIGENCIA VÁRHATÓ HATÁSAI

A további hatások kapcsán kiemelhetjük, hogy itt a szűk mesterséges intelligenciáról beszélünk elsősorban, hiszen ez van már jelenleg is az életünk része. Nagyon sok pozitív, illetve dilemmát magában foglaló változást azonosíthatunk az MI kapcsán. Az egyik, ami talán a legkézenfekvőbb a munkahelyek átalakulása. A mesterséges intelligencia nagyon sok folyamatot automatizálhat. Ez már a turizmus, vendéglátás területén is megjelenik annak ellenére, hogy szolgáltató szektorról van szó, ahol a humán tényező rendkívül fontos. A Covid-19 és a pandémia ennek a technológiának a fejlődését nagyon nagy mértékben előmozdította. Erre egy jó példa a londoni repülőtér, ahol egy tisztításban és fertőtlenítésben használatos robot nagyon sikeresen kiegészíti a humán személyzet működését. Vagy akár az Amazonnak a logisztikában, szállításban használatos robotja is egy jó példa, ami szintén nagyon sikeresen optimalizálja a logisztikai folyamatokat. Fontos kiemelnünk az MI kapcsán, hogy nagyon sokban javíthatja a mindennapi tevékenységeink hatékonyságát, azonban a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket is növelheti. Ha valaki nincs tisztában azzal, hogy mi az a mesterséges intelligencia, milyen típusai vannak és hogy ezeket hogyan lehetne a mindennapi tevékenységekbe adaptálni, akkor előbb-utóbb lemorzsolódhat.

Nagyon fontos, hogy erősítsük a tudatosságot, hogy bizony itt van köztünk az MI és ennek a felhasználási módja igen szerteágazó, csak meg kell találni azt a pontot, ami akár a kulturális intézmények szempontjából is fontos lehet. A kutatások során mindig a fogyasztó, valamint a fogyasztói attitűd vizsgálata áll a középpontban. Jól látható, hogy nagyon nyitottak általában a fiatalok is, de nem csak az a generáció, hanem az idősebb generációk esetében is nyitottság mutatkozik, hiszen egy nagyon érdekes technológiáról beszélhetünk. Ami azonban a legfontosabb gátló tényező, hogy vajon mennyi adatot kell átadnunk a gépnek ahhoz, hogy bizonyos funkciókat elérhessünk. Azaz az adatvédelem, a kiberbiztonság az egyik legfontosabb fogyasztói aggály. Az, hogy a különböző viselhető eszközök milyen funkciókkal vannak ellátva, az forradalmasítja egyrészt a mindennapi

egészségtudatosságot, másrészt pedig az egészségügyben a különböző diagnosztikai eljárásokban is rendkívül széles az MI használhatósága, aminek komplexitása külön előadást érdemelne.

Az okosváros-fejlesztésre is komoly hatást gyakorolhat a mesterséges intelligencia. Arra, hogy például, hogyan lehet egyenletes kapacitással terhelni a várost, hova érdemes kialakítani olyan csomópontokat, ahol az autók máshogy mennek be vagy másfajta autók mehetnek be, és ezeknél folyamatosan akár a levegőminőséget monitorozza egy-egy technológia. Ezeket pedig aztán összehangolja, így ezeket nevezhetjük IoT vagy NBloT eszközöknek. Ha le akarjuk fordítani, ez a „dolgok internete”, internet of things. Ezek az eszközök valahol a hálón kommunikálnak egymással folyamatosan, adatot termelnek és aztán ezeket az adatokat elemzik és úgy próbálnak következő válaszokat találni. Az oktatásban is egyre nagyobb lehetőség van olyan szempontból, hogy egyre nagyobb adatbázisokat, forrásgyűjteményeket lehet vele feldolgozni.

MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A KULTURÁLIS TURIZMUS KAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEI

Nem félni kell a mesterséges intelligenciától, hanem meg kell tanulni használni. Ahogy megtanultuk az internetet használni vagy előtte a számítógépet, a telefont, és akár visszamenve odáig, hogy megtanultunk olvasni vagy híreket fogyasztani. Meg kell találni azt, hogy az emberi érték hol jelenik meg az értékelőállítási folyamatban és arra még nagyobb hangsúlyt fektetni, mert valószínűleg a mesterséges intelligencia nem fog tudni zenés előadásokat produkálni vagy ugyanolyan élménnyel átadni egy zenei produkciót. A kulturális hatások mellett a tárlatok eladhatóságát is segítheti: akár összegyűjtheti, hogy mik a legnépszerűbb festmények, amiket lehet, hogy mi is megtalálnánk 15 kattintással, de az MI 2 perc alatt megválogatja, hogy mik most a legnépszerűbb produkciók, kiállítások. Ami a legkritikusabb kérdés a társadalmi hatásokkal kapcsolatban, hogy a harmadik félnek átadott adatokat hogyan lehet kezelni és szabályozni.

Beszélhetünk arról, hogy a szűk intelligencia aranyos, vicces, szórakoztató tud lenni a jelenlegi szinten, illetve az antropomorf fejlesztési jelleg megtalálható ezekben a megoldásokban. Ennek a példája a szállodai robot, a Hilton Hotels egy fejlesztése. Ez a robot egyelőre annyit tud, hogy információt szolgáltat a látogatóknak a bejelentkezési folyamat során, vagy bármikor, amikor a vendég segítségre szorul, információt szeretne a szálloda szolgáltatása kapcsán. Tud gesztikulálni, tehát megvannak ezek az emberszerű funkciói, illetve elraktároz minden interakciót, ami alapján fejleszti saját képességeit. Nyilván ez még nem egy sztenderd szolgáltatási kategória, de egyre gyakrabban fogunk ilyenekkel is találkozni.

Egy múzeumi példát is érdemes bemutatni, egy tárlat újra élénkítése vagy kihelyezése a valóságba, itt a kiterjesztett valóságról beszélünk. Ezek segítségével megismertetni a nézővel, hogyan nézett ki esetleg egy-egy tárgy vagy állat. Vannak szórakoztató vagy attraktív elemei is a mesterséges intelligenciának. Újraélni a korábbi eseményeket és plusz funkciót adni ezeknek.

Ezekkel a példákkal is egyre inkább azt mondják a szakemberek, hogy azok a szolgáltatások, ahol nincsen ember vagy emberi kezek által előállított termék, szolgáltatás, azok olcsóbb kategóriában fognak majd valószínűleg mozogni, a tömegturistákat kiszolgálni. Mellettük pedig lesznek olyan szolgáltatások, ahol meg pont az emberi értéket keresik, mert – mint tudjuk – a turizmusban, a kultúrában ezek a személyes és társadalmi interakciók nagyon fontosak, olykor nélkülözhetetlenek is.

DR. KÖKÉNY LÁSZLÓ

A Budapesti Corvinus Egyetemen előbb turizmus-vendéglátás alapszakon közgazdászként, majd marketing mesterszakon okleveles közgazdászként diplomázott. 2022-ben fejezte be doktori tanulmányait a Budapesti Corvinus Egyetem, Doktori képzésén. 2020-2023 szeptembere között főállású egyetemi tanársegéd. Fő kutatási tárgykörei a turisztikai fogyasztói magatartás, turisztikai szolgáltatások marketingje, az önzetű járművek társadalmi hatásainak vizsgálata, a smart turizmus, a sport- és szabadidő turizmus, valamint a fenntarthatósági- és energiapolitika. A Magyar Tudományos Művek Tárának adatbázisa szerint, több mint 100 kutatási közleménye jelent meg. Műveire érkezett hivatkozásai alapján a H-indexe 7-es értékű. Ezen publikációit több mint 20 hazai és külföldi társszerzővel történő közös munka eredményeként sikerült megjelentetni, amely együttműködési lehetőségeikért nagyon hálás. Az elmúlt hat évben több mint 60 tudományos és szakmai konferenciaelőadást tartott meg Magyarországon és külföldön egyaránt. 2018 óta ötször nyerte el az Új Nemzeti Kiválóság Program aktuális ösztöndíját, emellett az MNB Kutatási Kiválóság díját kétszer, a Corvinus Kutatási Kiválóság díját szintén kétszer, az MTA Publikációs Nívódíját egyszer nyerte el. Több mint hat éve tanít a Budapesti Corvinus Egyetem és a Testnevelési Egyetem BA/BSc, MA/MSc, posztgraduális képzésein magyar és angol nyelven. Mindemellett a Századvég Konjunktúrakutató Zrt. vezető kutatója.

DR. MISKOLCZI MÁRK

Okleveles közgazdász, egyetemi adjunktus a Budapesti Corvinus Egyetem Fenntartható Fejlődés Intézet Turizmus Tanszékén. Kutatási területe az Ipar 4.0 innovációk társadalmi-gazdasági hatásainak vizsgálata, különös tekintettel az automatizálás és mesterséges intelligencia személyközlekedésben és turizmusban betöltött szerepére. Akadémiai tevékenységei mellett a NielsenIQ Consumer Insights senior kutatója. Az egyetemen desztinációfejlesztés, mobilitásmenedzsment, marketingkommunikáció témakörökben oktató alapszakos és posztgraduális képzési szintű kurzusokon. Tudományos közleményei között több SJR-lista szerinti Q1 (D1) kategóriás, valamint az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának besorolása szerint A és B kategóriás folyóiratcikkek találhatók. Szerzőként és kötet szerkesztőként is több online és nyomtatott tananyag összeállításában működött közre az elmúlt években. Önálló szerkesztésben 2023 őszén jelent meg tanulmánykötete az Akadémiai Kiadó gondozásában. 2020-ban és 2021-ben is elnyerte az Új Nemzeti Kiválósági Program (ÚNKP) ösztöndíját, publikációs teljesítménye alapján pedig 2022-ben és 2023-ban Corvinus Kutatási Kiválóság (CKK) elismerésben részesült.

DR. BALOGHNÉ URACS MARIANNA

A személyes tudásmegosztás inspiráló élménye

A Nemzeti Művelődési Intézet 2023. november 8-án rendezte meg XVIII. stratégiai konferenciáját Lakitelken, a Kárpátia Rendezvényházban, „Állandó értékek – Új nézőpontok” címmel. A tradíciókat követve a plenáris előadások után műhelymunkák zajlottak, ezek egyike a „Mókuserékből FLOW-ba, avagy zökkenj ki a gyorsuló időből — mit kínál a közművelődés?” elnevezést viselte.

A műhelymunka előzménye egy nyílt pályázati felhívás volt, amelyben vártuk a közművelődési intézmények, közösségi színterek, szervezetek jó gyakorlatait. Olyan jó példákat kerestünk, melyek során értékes kulturális tartalmakat közvetítenek a közművelődési szakemberek a fiatalok felé, mindezt úgy, hogy az vonzó legyen számukra, belefeledkezzenek az élménybe. Olyan szakemberek jelentkezését vártuk, akik vállalták, hogy személyesen is bemutatják jó gyakorlataikat. A felhívásra számos kiváló pályamunka érkezett, mind-mind másféle módszert, eszközt használt a fiatalok elérésére, nagyon izgalmasan, és a pályamunkák alapján igen eredményesen. Legtöbbjüket azóta már sikerült a joggyakorlatON felületen bemutatni rövid videók formájában.

A konferencia során két órányi időkeret állt rendelkezésre, amelyben három pályázó tudott bemutatkozni személyesen is, segítve, hogy tapasztalataikat minél többen hasznosíthassák, módszereiket átvehessék. A nyertes kollégák és témáik a műhelymunkákon:

Kabainé Tóth Andrea művelődésszervező, Eperjes:

LOKÁLIS KÖZÖSSÉGI LEHETŐSÉGEK A KÖZMŰVELŐDÉS KÍNÁLATÁBAN

Andrea egy 400 fős kistelepülés közművelődési szakembere, aki azt mutatta be, egy kicsi falu fiataljait hogyan lehet bevonni a közösség életébe, a nemzeti ünnepek megünneplésébe, a hagyományörzésbe. Jó gyakorlata kapcsán egyszerű, de mégis nagyon fontos szakmai alapelvekről esett szó: szólítsuk meg a fiatalokat, figyeljünk arra, mit szeretnének, adjunk számukra értelmes feladatokat, egyszerűen legyenek valódi partnereink. Így lehet eljutni oda, hogy az Eperjesen működő civil szervezet, dalkör vezetői 20-21 éves fiatalok, a közösségeik aktívak, jó ott élni.

Eperjesi szervező csapat

Előadás kiskunlacházán

Dohorné Nagy Dóra közművelődési munkatárs, Dombegyház:

NYÁRI BAKANCSLISTÁS KIHÍVÁS

Dóra azzal szembesült kezdő szakembereként a faluban, hogy egy „alvó közösséget” kell feléleszteni, egy jó lehetőségekkel rendelkező, de üres közösségi színteret tartalommal megtölteni. Mindezt ráadásul ismeretlenként. Ő is aprópénzre váltotta a szakmai alapelveket: megnézte, mi az, ami rendelkezésre áll, mely célcsoportot tudja megszólítani, és így alakította ki a nyári szünetben a bakancslistás kihívást a gyerekeknek, nagyon kreatív, de végtelenül egyszerű, kevés eszközigényű feladatokkal. Innen pedig már egyenes út vezetett a szülők felé is...

Nemes Nagy Anita igazgató, Kiskunlacháza:

LEHETŐSÉGEK A TEHETSÉGGONDOZÁS KÖZMŰVELŐDÉSI PERSPEKTÍVÁJÁBAN

Anita igazgatóként hosszú éveken át, különböző pályázatok segítségével dolgozott azon, hogy az intézmény egyedi projektjében segíteni tudja a fiatalok tehetségének kibontakoztatását. Olyan zenés színházi előadásokat hívtak életre a helyi tehetségek bevonásával, felkészítésével, mint pl. A dzsungel könyve, és mindezt elismerésre méltó tudatossággal, profizmussal, ugyanakkor alázattal a gyerekek felé. Az intézmény helyben való elfogadottsága, látogatottsága alapját is képezte a folyamat.

A jó gyakorlatok bemutatása nagy érdeklődésre tartott számot, kicsinek bizonyult a terem, és izgalmas párbeszédeket indukált. Bebizonyosodott, hogy gyakran a legegyszerűbb közösségépítő módszerek visznek eredményre, csak jól kell tudnunk alkalmazni azokat, és egyik lépés hozza a másikat. A felmerülő számtalan kérdés, felvetés, a közös gondolkodás jóval hosszabb időt kívánt volna, de azt így is örömmel érezhették a résztvevők, hogy sok elhivatott, lelkes szakember dolgozik hasonló célokért, és ez inspirált, megerősített mindenkit.

Érdemes szakmai körökben gyakrabban beszélgetnünk ilyen témákról, hogy ne feledkezzünk meg arról, minden a beszélgetéssel kezdődik...

DR. BALOGHNÉ URACS MARIANNA

1988-ban végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, magyar-népművelés szakon. A későbbiekben folyamatosan képezte magát, különösen a felnőttképzés, pályázatírás, drámapedagógia terén. 2021-ben a Széchenyi Egyetem Apáczai János Karán végezte el a kulturális mediáció mesterszakot. 24 évet töltött a pápai Jókai Mór Művelődési Központban művelődésszervezőként, szakmai csoportvezetőként, igazgatóként. Munkája során dolgozott civilekkel, amatőr művészeti csoportokkal, valamint rendezvények, színházi-nevelési programok szervezésével, pályázatok írásával és lebonyolításával, felnőttképzéssel foglalkozott. 2015-től vezette a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságát, majd 2023 augusztusától szakmai igazgató. 2017 óta elnöke a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak, 2019 óta a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesületnek. 2021-ben elnyerte a Bessenyei-díjat.

Családban marad – generációk a hagyományok átadásának útján

A Nemzeti Művelődési Intézet stratégiai konferenciáján tartott workshopunk a fenti címet kapta. Feleségemmel, Bíró-Lázár Anna Dórával tartottuk. A kötetlen beszélgetéssé átalakult foglalkozáson kitértünk a gyermekeinkre, tevékenységeinkre, munkáinkra, beszéltünk szakmai inspirációinkról, illetve fejtegettük a lehetséges innovációkat a hagyományos népi kultúra átörökítésében.

Na de kik vagyunk mi? Milyen utat jártunk be, hogy ma e remek intézet munkatársaiként mutakozhatunk be? Milyen fontos állomásai voltak az életünknek születésüinktől kezdve, amik meghatározó szerepet töltek be mindkettőnk életében?

A 90-es években, azonos értékrenddel bíró művész szülők gyerekeiként nőttünk fel. A különbség, hogy Dóri Budapesten, én pedig vidéken, Kelet-Magyarországon. Azonban mindkét családban természetes módon értékalapú neveltetést kaptunk, és a művészet jelen volt a hétköznapijainkban. Dóri édesapja a Magyar Állami Operaház zongoristája, vezető korrepetitora, így születésétől kezdve rengeteg időt töltött magasművészetekkel áthatott közegben és számtalan többórás balettet és operát nézett végig. Édesanyja vallási körökben találta meg a hivatását, így a hit és az egyházi közösség kiemelten jelen volt az életében. Valljuk be őszintén, szüksége is volt rá, ugyanis hatévesen nem meglepő módon kijelentette: ő táncművész lesz! Nem tántorította el semmi a céljai elérésében, még az sem, hogy tudta: ez az élet-

út folyamatos testi és lelki megpróbáltatásokkal van kikövezve. Hála a hitnek, elhivatottságának és szakmai alázatának, valóra váltotta álmait.

Ami engem illet, édesanyám pedagógus, néptánc tanár, intézményvezető, édesapám népművelő, pedagógus, népzeneész. Gyermekeimben a magyar nép hagyományos kultúrájának táncos és zenei anyagai, szokásvilága sejtszinten épültek belém. Szüleimmel kismagyarországi és erdélyi gyűjtésekre, tánctáborokba, családi-baráti rítusokra és megannyi tánc- és zenekari próbára, táncházba jártunk. Így nőttünk fel a nővéremmel - aki szintén táncművészként dolgozik férjével a Magyar Nemzeti Táncgyűttesben. Mivel a család – a társadalom legkisebb sejtje – természetes gyakorlótere a társadalmi viselkedésnek, a társas kapcsolatok kialakításának, az aktív társadalmi alkalmazkodásnak, érzékeny lettem arra, hogy olyan emberekkel vegyem körül magam, akikkel azonos véleményünk van kultúránk fenntartásának fontosságáról. Ez nálam nem volt tudatos, nem is mutatkozott egészen tizenhárom éves koromig. Mondhatjuk, hogy a gyermekkori tapasztalásaim és a belső késztetések tereltek a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium tánctagozatára.

Dóri tehát tíz évesen elkezdett haladni a már említett rögzös úton, a Magyar Táncművészeti Egyetem Klaszszikus Balett szakán. Így megszűnt a külvilággal való kapcsolata, teljes mértékig az iskola lett a szocializációs színtere. Míg én tíz évesen hegedűn tanultam, dráma

tagozatra jártam, sportoltam és éltem a gyerekek felhőtlen életét, addig Dóri még szombaton is iskolába járt, és reggeltől estig az iskolában küzdött a céljaiért. Aztán hat évvel később, mikor tanulmányai alatt megismerkedett a néptánc alapjaival, megtapasztalta a néptánc szakos hallgatók összetartó közösségi erejét, elindult benne egy érzés, hogy szakirányt váltana. Végül átjelentkezett néptánc szakra, ahol aztán a diplomáját szerezte. Ilyen szakmai háttérrel rendelkező táncművészeket keresett akkoriban Román Sándor és meghívta együttesébe.

Én ezidőtájt felvételt nyertem a Magyar Táncművészeti Egyetemre és meghívást kaptam a Juhász Zsolt által vezetett Duna Művészegyüttesbe. Majd három évvel később én is leszerződtem Román Sándor társulatába és ezen a ponton kapcsolódott össze az életünk. Az együttes ars poeticája nagyon tetszett, mozgatórugója a néptánc aktualizálása volt. Aki ismerte az együttest, nagyon jól tudja, hogy a néptánc alapokon nyugvó, különböző táncművészeti ágak és akrobatikus elemek keverésével alkotott show-jellegű műsorok nagy népszerűségnek örvendtek. Ezek az egyedülálló produkciók lehetőséget adtak a minőségi szórakozásra, de mély mondanivalójuk gondolkodásra is késztette a nézőt. Mindezt úgy, hogy közben a magyar néptánc, szokásvilágunkkal, történelmünkkel is megismerkedtünk. Modern köntösbe bújtatott hagyomány! Fantasztikus! Gondoltuk ez lehet a megoldás kultúránk átörökítésének hanyatlására, aminek a megakadályozásában nagyobb szerepet vállalt ez az együttes, mint azt sokan gondolnák. Később mikor eljött az idő, hogy elhagyjuk ezt a családot, az együttes szellemiségét magunkkal vittük és ezekkel az eszközökkel vetjük fel a harcot az egyre elhatalmasodó hanyatlási folyamat megakadályozásában. Ezért jelentkeztünk a Kőrösi Csoma Sándor programra, ami a külföldi magyaroknak ad segítséget, hogy meg tudják élni a magyarságukat. Mi Új-Zélandon teljesítettünk szolgálatot, és a kintlétünk alatt számos közösséggel kellett foglalkoznunk. A néptáncoktatás mellett a közösségi lét megélésének fontosságára koncentráltunk. Ezért megannyi kisebb klubfoglalkozást tartottunk és külön figyelmet fordítottunk a gyerekek bevonására a programjainkba.

Segítségünkkel ma is fennálló kapcsolat alakult ki a Külföldi Magyar Cserkészszövetséggel. Ők a nemzeti és kulturális értékeinket átadó önkéntes magyaroknak, kint élő családoknak nyújtanak segítséget. Mikor 2019 év végén hazajöttünk Új-Zélandról, kiélveztük a szabadúszó életforma minden előnyét egészen addig, amíg megálljt parancsoltak az egész világnak. Nekünk ez egy feltöltődési időszak volt - annak ellenére, hogy történtek szörnyűségek a közvetlen közelünkben – és elméletben megszületett kettő gyerekeknek szóló darab, amit később az ArtsHarmony zenekarral valósítottunk meg.

A Lázár Ervin Program keretein belül megvalósuló előadások nagy sikerrel mentek - amellet, hogy Dóri az Operettszínház balettkarában, én pedig a Győri Nemzeti Színháznál dolgoztam - és imádtuk, hogy a vidéki településeken tanuló diákoknak minőségi táncos-zenesz produkciót tudtunk adni. Nehéz feladat reggel nyolc órakor az érdeklődést egy-másfél órán át fenntartani, de amikor egymásra hangolódtunk a közönséggel, akkor valami varázslatot éreztünk mindannyian. Ez az az érzés, ami miatt elköteleződünk a Nemzeti Művelődési Intézet mellett. Itt ugyanis eszközt kaptunk ahhoz, hogy a programok által ezt a varázslatos érzést nap mint nap megéljük a közönségeinkkel, közönségeinkkel.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy az élményszerű tudásátadás a legjobb formája a művelődésnek, tanulásnak. Szerintünk ez nem korlátozódik a fiatal korosztályra, csak a felnőttek a mindennapi rutinjukba belemerülve már kezdik elfelejteni, milyen jó szórakozva, közösségben valamilyen tevékenységet folytatni. Mi erre buzdítunk mindenkit, amikor csak tehetjük. Persze ennek megkérjük az árát, azt kérjük, ami a legféltebb az emberek életében: az idejüket. Természetesen mindenki maga dönti el, mire használja fel azt a rendelkezésére álló időt, amit kapott.

A mi életünk úgy alakult, hogy rengeteg időt tudtunk eltölteni ilyen közösségekben és higgyék el, ha megtalálják azt a közösséget és tevékenységet, ami a legjobban passzol a személyiségükhöz, akkor sikerül lelassítani az időt. Furcsán hangzik, amikor azt mondjuk – fiatal korunk ellenére – úgy érezzük, már leéltük legalább három ember életét. Az a hihetetlen mennyiségű élmény, ami ért minket a munkáink során, a művészettel foglalkozók, művelődő közösségek által, az tesz minket azzá, akik vagyunk. Ez motivál minket folyamatosan, mint egy hipnózis, ami sosem ér véget és minél többet foglalkozik vele az ember, annál inkább ki akar teljesedni benne. Fiatalabb korosztály, kortársak, idősebb korosztály... Nem gondoljuk, hogy különös látásmódra van szükség bárkinél. Hiszen mind mások vagyunk, társadalmi berendezkedéstől függetlenül.

Az emberekkel való őszinte törődés, egy adott közegbe való beágyazódás, velük való azonosulás volt az, ami nekünk bevált. És a közösségek számunkra pont arról szólnak, hogy megismerjük egymást, tanuljunk a másiktól és segítsük egymást, ha a szükség úgy hozza. Szerintünk, aki tesz azért, hogy a magyar kultúra jegyében egy közösség tagja legyen, az bárhol is járjon a világban, megértő és szeretetben gazdag közegre talál.

„A siker soha
nem rólad szól,
de még csak nem is
a teljesítményedről.
A siker arról szól,
hogymások
hogyan látják
a teljesítményedet.”

BIRÓ MÁRTON

Tanulmányait a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium táncművészeti tagozatán kezdte, majd felvételt nyert a Magyar Táncművészeti Egyetemre, ahol diplomát szerzett. Munkahelyei között tudhatja a Duna Művészegyüttest, az Experidence Production-t és a Győri Nemzeti Színházat. Emellett számtalan független produkcióban, tévéfilmben szerepelt és tevékenykedett, mint táncművész. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézetnél dolgozik Pest vármegyében, a Szentendrei térség koordinátoraként.

BIRÓ-LÁZÁR ANNA DÓRA

A Táncművészeti Egyetem elvégzése után az Experidence Táncársulatba szerződött, ahol szólistaként dolgozott hét évig. Ezt követően számos független magyar és külföldi produkcióban, illetve színházban fellépett. Később a Budapesti Operett Színház Balettkarába szerződött. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézetnél dolgozik Pest vármegyében, a Gödöllői térség koordinátoraként.

SZERDAHELYINÉ LŐRINCZ NÓRA

Örökös megújulás – hagyományos motívumkincseink mentén

Hagyományos motívumok a kreatív ipar tárgyain címmel szervezett a Nemzeti Művelődési Intézet műhelybeszélgetést a XVIII. stratégiai konferencián. A témát Tóth-Mundrusz Anett viseletkészítő népi iparművésszel, a Népművészet Ifjú Mesterével és Molnár Eleonórával, a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület vezetőjével jártuk körbe.

Tóth-Mundrusz Anett népi iparművészt gyermekkorától vonzza a népművészet. Legkedvesebb anyaga a kékfestő, egy különleges kelme, melyet csupán néhány műhelyben festenek ma Magyarországon. Elmondása szerint nincs két egyforma textildarab, akár színében, akár mintájában más és más minden festés. Anett a műhelymunkára egy érdekesítő előadással készült arról, hogyan lehet ezt a hagyományos, drága és nem mindennapi textilt úgy használni, hogy az könnyedén beilleszthető legyen a 21. század viseletébe azzal együtt, hogy megőrzi hagyományörző jellegét. Megmutatta azt, hogy a kékfestő ruha nem csupán a néptáncgyűttestek és

dalkörök fellépő ruhájaként szolgálhat, hanem megfontolt tervezéssel és modern szabással egy, a mindennapokban viselhető ruhadarabbá válhat – nem csak nők számára! A kékfestő kelme ugyanis a férfiakat is öltözteti, legyen szó akár ingról, akár egy kékfestő mellényről, mely időtálló és eleganciát sugározhat.

És hogyan lehet a hagyományos viseletek karakteres jegyeit áttemelni egy ma divatos ruhadarabba? Hogyan tud egy régen mellkas felett V-alakban keresztezett kendő hatása megjelenni egy nyári kékfestő ruha szabásában?

Mi mindent bír el a kékfestő anyag, ami lehet, hogy nem is kék? Ilyen, és hasonló érdekességekről is mesélt nekünk Tóth-Mundrusz Anett, miközben szebbnél szebb munkákat mutatott a Folk Trend pályázatra varrott ruháiból.

Hogyan lehet megőrizni szórványban a hagyományos beregi kultúrát? Hogyan virágoztatható fel a beregi rózsza motívuma, és mit ad mindez annak a közösségnek, amely élteti a hagyományait? Erről Molnár Eleonóra, a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület vezetője mesélt a jelenlevőknek.

A Kárpátalján élő magyar közösségnek fontos kapaszkodó a hagyományos beregszászi motívumkincs, melyet a helyben alkotó hímzőasszonyok varrnak különböző textilekre. A Be My Treasure divatkollekció darabjain, melyek mind elegáns hétköznapi és ünnepi viseletek, szépen simulnak bele a hagyományos keresztiszes és egyéb hímzésminták a zakók, estélyi ruhák kelméjébe, az elegancián túl pedig fontos üzenetet hordoznak. Identitás-formáló erővel bírnak ezek a ruhadarabok, viselőjét kötik ahhoz az örökséghez, melyet elődeink hagytak ránk – mindezt pedig miért ne lehetne akár a nemzetközi kapcsolatainkban kultúrdiplomáciai eszközként alkalmazni? Eleonóra több alkalommal is emlékeztetett arra, hogy az identitásformáláson túl mennyire fontos az, hogy azok az asszonyok, akik a hímzéseket készítik, családi bevételeiket is tudják gyarapítani – ezekben az inséges időkben pedig nagyon fontos ez is. A 2021-ben megalakult kárpátaljai hímzőműhely munkáját dicséri az az elismerő oklevél, melyet 2022-ben vehettek át a Kisjankó Bori Hímzőpályázaton, és ami a népi iparművész cím megszerzésére ösztönzi a lelkes csapatot.

A hagyományos motívumok felhasználásának egy további példáját láthatták a résztvevők a Beregi Snake elnevezésű online játék példáján keresztül. Az Y generációnak nem ismeretlen telefonos játékot elevenítették fel benne, azonban ötvözték mindezt a beregi keresztiszes minták formavilágával – játékos módon közvetítve a hagyományos motívumkincset a Z vagy akár alfa generációk képviselői felé. Hasonló elképzelés mentén készítette el az Egyesület a „Nagydobronyi tetris”, valamint a „Kárpátalja színei” online játékokat is, megszólítva velük a fiatalokat – ezek megismerése által is inspirálódtak a műhelymunka résztvevői

Hagyományos motívumkincs, őseink által ránk hagyott tudás a modern kor ízlésére formált megoldásaira láthatott-hallhatott az érdeklődő közönség tiszteletre méltó példákat a Hagyományos motívumok a kreatív ipar tárgyain elnevezésű műhelyen. Az előadásokat követően számos kérdés, ötlet merült fel, melyekről a résztvevők közösen elmélkedtek Lakiteleken. A jó példákat látva pedig többekben felmerült a gondolat, hogy közvetlen környezetük hagyományos motívumait, jellegzetességeit igenis érdemes a fiatalok számára vonzóvá tenni, akár úgy is, hogy kilépünk a megszokott sémákból, és új formába öntve gondoljuk újra eleink ránk hagyott örökségét.

SZERDAHELYINÉ LŐRINCZ NÓRA

Okleveles kulturális mediátor, közgazdász, valamint orosz gazdasági szakfordító és tolmács végzettségekkel rendelkezik. Több, mint másfél évtizede dolgozik kulturális területen, 2019 óta a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Vármegyei Igazgatóságának munkatársa, 2023 júniusa óta az Igazgatóság vezetője. Számos civil szervezet, művelődő közösség munkáját segíti, a Magyar Közösségépítő Értékszövetsége Egyesületben a szervezet megalakulása óta titkár, 2022-ben elnökségi taggá választották.

A fiatalokat körülvevő világ

III.

ÁDÁM ZSÓFIA

Elmélkedés az új média kultúraalakító hatásairól

A digitális technológián alapuló, új média a felhasználói lehetőségek forradalmi változását hozta. Az új tartalmak szabályozásmentes lehetősége, a civil tartalomszervezés teret nyitott új médiaműfajok kialakulására. A digitális kommunikáció bennszülöttei, akik a képi világban nőttek fel, online színpadként kezdték használni a közösségi felületeket, ami az amatőr médiatartalom dinamikus terjedését hozta magával. A vlogerek, a TikTok és a Reels (közösségi médiában terjedő rövid videók) megjelenésével új szórakozási lehetőség jelent meg fogyasztók és előállítók számára egyaránt, ami nem csak a kommunikációs szokásokat alakítja, hanem a gazdasági és társadalmi szerepeket is. Olyan online közösségek formálódnak, amelyek a művelődési szakemberek számára is új lehetőségeket teremtenek közösségépítésre, tartalommegosztásra.

JELENSÉG?

A közösség, mint a felhasználók és tartalomelőállítók közös bázisa, egy elektronikus kommunikációs hálózat, egy virtuális tér. A virtualizálódással, vagyis onnantól, hogy egy adott tartalmat megosztanak, bárki számára korlátlanul elérhető időtől és helytől függetlenül. Mindenki tetszőleges időben aktualizálhatja az adatbázisban lévő tartalmakat. A tartalomelőállítók mára óriási hatással bírnak, több százezer embert érnek el, napról napra alakítják a trendeket, fogyasztói szokásokat, közre játszanak vásárlói döntésekben, tanácsokat adnak és formálják a köz-

véleményt. Jelen vannak, és közvetlenül vagy közvetve, de fontos szerepet játszanak a kultúra ügyeinek alakulásában is. Alakítják a tartalomfogyasztók érdeklődését, világképét, felemelnek és kiközösítenek, ezzel gyakran hosszú távú lenyomatot hagyva a társadalomban.

PÁR PERCES VIDEÓK, TÖBB ÓRÁS FILMEK

A magas- és a populáris kultúra oda-vissza hatását érdemes a virtuális térben is figyelemmel kísérni. A filmes technikák esztétikai stratégiái például nagyban strukturalták a mai internetes kultúrát. Egyik műfaj a másikban gyökerezik. A történetmesélés új jelensége lehet az internetes videómegosztás, vlogolás. A videók feltöltésének rendszeressége miatt okunk van visszatérni ugyanarra a csatornára.

A mai életforma megköveteli a lendületességet: miközben a gyorséttermi ebédünket fogyasztjuk, végigpörgetjük a TikTOKot, elalvás előtt pedig kedvenc YouTuberünk új videóját akarjuk nézni.

Sokak a mozi halálát jósolták a tévé térhódításával, majd később az illegális letöltés és az online nézhető, erre specializálódott filmtáras weboldalak megjelenésével is. Ma, a streaming szolgáltatók aranykorában a filmek az egyik legfontosabb részt foglalják el az internet adatbázisában. A kedvenc sorozatunk 20 perces epizódjaival még az a hátrány is kiküszöbölhető, hogy kevésbé illeszkedik

a gyors társadalmi időbeosztásba. Nem valószínű, hogy eljön az az idő, amikor az amatőr médiakultúra átveszi a filmek helyét, (ahogy a mozi sem vette át a színház helyét) legfeljebb figyelmet vonhat el róluk. Amióta a filmekhez való hozzáférés az otthonokban is könnyen elérhető, nem csak tévében, de már az interneten is, megerősödött a film mozival összekapcsolható rítus jellege. A cél már maga a közös időtöltés, a mozi varázsának élvezete.

MŰVELŐDÉS ÚJ, SZÓRAKOZTATÓ KÖNTÖSBEN

Az infotainment (tájékoztatás és szórakoztatás) az új médiaplatformok egyik legsikeresebb műfaja. A közösségi média platformok mint például a Facebook, az Instagram és a TikTok, tökéletesen megágyaztak az infotainment népszerűségének és elterjesztésének, hiszen a közönségük egyik elvárása a gyors, rövid, könnyen emészthető, tájékoztató vagy éppen oktató, de eközben mégis szórakoztató tartalom. A formátum egyik legkiemelkedőbb előnye, hogy képes vonzóbbá tenni azok számára is az oktatást és a tanulást, akiket egyébként nem érdekelne az adott téma. A nézők, hallgatók, vagyis a tartalomfogyasztók számára ráadásul élménnyé válik az információ befogadása, amely segíti az elköteleződést. A műfaj jellemző médiuma a videó vagy animáció, amelyben narrációval, grafikával, zenével lehet élményszerűvé tenni a tanulást. Ezekben gyakori megoldásként kerülnek elő infografikák és képek is, amelyek még emészt-

hetőbbé teszik a tartalmakat. A műfajnak köszönhetően a legbonyolultabb fizikai-, biológiai- vagy épp gazdasági folyamatokat is megértheti és elsajátíthatja a néző.

Az új média által kínált sokszínű és dinamikus tartalmak nem csupán szórakoztatnak és informálnak, hanem aktívan formálják a kultúrát, befolyásolva az értékrendeket, a társadalmi normákat és az identitásokat. A jövőbeni kulturális fejlődés szempontjából kulcsfontosságú, hogy folyamatosan tanulmányozzuk és megértsük a digitális technológiák kultúraalakító hatásait, és olyan irányelveket és gyakorlatokat alakítsunk ki, amelyek elősegítik a fenntartható és gazdag kulturális örökség megőrzését.

ÁDÁM ZSÓFIA

Tanulmányait 2016-ban kezdte a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem design és művészetelmélet szakán, majd 2023-ban szerzett mesterdiplomát designelmélet szakon. Egyetemi éve alatt a kreatív iparágak komplexitásával és elméleti vizsgálatával foglalkozott, kutatásait a vizuális művészetek területén végezte. Tanulmányai mellett antik könyvek, papírrégiségek kutatásával, adminisztrációjával foglalkozott. Jelenleg az Nemzeti Művelődési Intézet kreatív munkatársa.

„Tükröm, tükröm mondd meg nékem, ki vagyok én az online térben?” – avagy a tökéletes Instagram világ hatásai és kockázatai

Az **internet** megjelenése számos lehetőséget teremtett számunkra, általa képesek vagyunk új kapcsolatokat építeni és a meglévőket ápolni, rengeteg hasznos információhoz is juthatunk, használhatjuk tanulásra és kompetenciafejlesztésre. Az online tér azonban nemcsak lehetőségeket, hanem kockázatokat is rejt magában, különösen a közösségi média, a különböző platformok, amelyek gyakran a tökéletes élet képét sugallják. Az ebből fakadó problémákkal, mint például a szorongás, a depresszió, az önértékelési és testképzavarok, az önkárosítás, az alvásminőség romlása, vagy az addiktív magatartásformák megjelenése, kevesen vagyunk tisztában.

Digitális lábnyomot minden esetben, minden internetes tevékenységünk alkalmával hagyunk magunk után: a bejegyzéseinkkel a közösségi oldalakon, a kommentjeinkkel, a lájkjainkkal, az Instagramra feltöltött képeinkkel, vagy a videók megtekintésével a YouTube-on, sőt még az eseményeken való részvételi szándékunk jelzésével is. Tehát a digitális lábnyom magában foglalja mindazt, amit a különböző közösségi média platformokon (Facebookon, Twitter, Instagram, LinkedIn stb.) teszünk, a tevékenységünket és a viselkedésünket is.

Az **identitás**, az a mentális konstrukció, amelyet az „én” és a szociális környezet viszonyairól alakítunk ki, és amely a személyiségünk szilárd alapját adja (önazonosság). Összetevői a társas kapcsolatok szinte minden vonatkozásában értelmezhetőek, irányítja cselekedeteinket és számtalan módon megjelenik: érzelmek, attitűdök, reakciók, a másokhoz fűződő viszony.

Az **Én-identitást**, az énünkkel összefüggésbe hozható ismeretek, a saját tapasztalatok és a másoktól kapott reflexiók alakítják, saját testünkkel, képességeinkkel, lehetőségeinkkel kapcsolatos benyomások, események, viszonyulások és konfliktusok.

Személyes identitás: azok az értékek, hiedelmek, célok és elköteleződések, amelyek irányítják a viselkedésünket.

Társas identitás: a különböző csoporttagságokkal kapcsolatos gondolatok, érzelmek, és az azokkal való azonosulás. A saját magunkkal kapcsolatos ismeretek fontos része, hogy mely csoportokhoz tartozunk, azok milyen szabályokat és normákat írnak elő számunkra, és mindezekkel tudunk-e azonosulni.

Erving Goman szerepelmélete szerint életünk során különböző társas és társadalmi szerepeket alakítunk ki magunk számára, és ezeknek a szerepeknek igyekszünk is megfelelni, pozitívan eljátszani őket.

A társas identitás ezzel együtt feltételezi a „self” fogalmát is, azaz az önmagát objektíven értelmező „Én”-t, az „Én” összképét/összhatását a „self” jellemzően pozitív énbemutatásra ösztönzi – az önértékelés erősítéséért.

Az **online identitás** azt jelenti, hogy hogyan mutatkozunk meg, hogyan érezzük magunkat a digitális univerzumban. Mindannyian hallottuk már, hogy első benyomás nincs másodszor, így nagyon ügyelünk arra, hogy másoknak jó képet mutassunk magunkról és a legjobb énünket lássák meg először. Nincs ez másként az online térben sem.

A **változó világ és médiakörnyezet** által számos új platform jött létre az elmúlt években.

A 21. század a maga technológiai forradalmával és infokommunikációs világával mindent megváltoztatott. Eddig azt mondtuk, hogy egy dolog állandó az életünkben, a változás. Jelenleg a bizonytalanság a legbiztosabb, mert a változás folyamatosan gyorsul. Emiatt az emberiség a történelem eddigi legizgalmasabb időszakát éli.

Az Alfánál idősebb generáció tagjaiként még emlékszünk rá milyen izgalmas volt, amikor külön meghívóval regisztrálhattunk az első közösségi oldalakra – igaz, mi még a „betárcsázós internetre” is emlékszünk – először az iWiW (international Who is Who, egy korábbi magyar közösségi oldal – a szerk.), aztán a Facebook, majd az Instagram adott lehetőséget az online térben való összekapcsolódáshoz.

A platformok között azonban vannak hasznosak és kevésbé hasznosak, sőt olyanok is, amelyek káros hatással lehetnek, éppen ezért ajánlott minden esetben kritikus szemmel tekinteni rájuk. Például nemcsak az interneten, hanem a reklámokban, filmekben megjelenő hamis, elérhetetlen szépségideálok, a „beach body” ígérő sztár-diéták akarják nekünk megmondani, hogyan is kellene kinéznünk. Ezek hatására szinte nincs olyan fotó, amelyen ne igyekeznénk itt-ott behúzni magunkat, másképp fordulni és sokszor úgy érezhetjük mások „tökéletes” fotóit látva, hogy nincs minden rendben velünk.

Az **Instagram** a modern digitális világ egyik legbefolyásosabb platformja, ahol a felhasználók képeket és rövid videókat osztanak meg az életükről, tevékenységeikről és gondolataikról. Azonban az Insta nemcsak egy egyszerű közösségi platform, hanem sokak számára az ideális, sikeres élet, a szépség és az állandó boldogság képét tükrözi vissza. Ezért arra törekszünk, hogy mi is a tökéletes életképet mutassunk be, így csak a legjobb és legszebb pillanatainkat osztjuk meg. Ezek a képek igen gyakran nem tükrözik a teljes valóságot, sőt akár torzítják is azt.

Az **önbecsülésünkre** jelentős hatással lehetnek a közösségi média platformokon, például az Instagramon kapott pozitív vagy negatív visszajelzések is. Ha folyamatosan tökéletes életképeket látunk másoktól, az önértékelésünk csökkenhet, mivel összehasonlítjuk saját magunkat mások látszólagos tökéletességével. Ez rendkívül negatívan hathat az önértékelésünkre, önbecsülésünkre és hosszú távon a mentális egészségünkre.

A **gyermekek** online védelme területén is új kihívásokkal szembesít minket a 21. századi médiakörnyezet. A médiaeszközök önálló használata már egyre fiatalabb korban kezdődik és egyre fiatalabban csatlakoznak az online közösségi média világához is. Az internet tervezői a felnőtt felhasználókat tartották szem előtt, nem voltak tekintettel a gyermekekre. Utópisztikus elképzelés lenne, hogy minden felhasználó egyenlő. A gyermekeknek fokozottabb védelemre van szükségük az online térben. Ne hagyjuk őket egyedül az online térben, hiszen az offline világban sem egyedül kell boldogulniuk.

A gyermekek, különösen a serdülők, könnyen beleeshetnek abba a csapdába, hogy az Instagramot a valóságnak tekintik, és összehasonlítják magukat ezekkel az irreális elvárásokkal. Ez a folyamat pedig gyakran vezethet testképzavarokhoz, alacsony önbecsüléshez és szorongáshoz, súlyosabb formában depressziót is okozhat.

A lányok 80%-a mondja azt, hogy összehasonlítja magát a social médiában látható más személyekkel, a lányok 25%-a pedig úgy gondolja, hogy nem néz ki elég jól a fotók megszerkesztése nélkül, így hosszasan foglalkoznak az aktuális szépségideálnak megfelelő képek elkészítésével és szerkesztésével. Átlagosan 14 szelfit készítenek ahhoz, hogy megtalálják azt az egyet, amelyik szerintük elég jó. A tinédzserek 34%-a legalább 3 órát tölt naponta az interneten, az ott közvetített szépségrend, a rájuk zúduló, filterekkel készített tökéletes fotók nagyon frusztrálóak lehetnek számukra, rombolva az önbizalmukat. Ráadásul ebben a korban egyébként is rengeteg változáson megy keresztül a szervezet, hogy elérje az egészséges felnőtt állapotot, így különösen figyelniük kell rájuk. Fontos támogatni, dicsérni őket, pozitív visszajelzéseket adni számukra és mindenekelőtt sokat beszélgetni velük, ezáltal is erősíteni az önbizalmukat.

Már 2017-ben megállapították, hogy az Instagramot használók, főként a vékony modellek és fitneszbloggerek bejegyzéseit követő személyek esetében megnövekszik a soványság iránti vágy, szélsőséges esetekben ez bulimiához és anorexiához is vezethet.

A fiúk sem kivételek! Nem is hinnénk, hogy rájuk is óriási hatással van a közösségi média, ők is az influenszerek által közvetített tökéletes külsőre törekednek. Ugyanúgy érintettek a diétákkal kapcsolatban, a túlzott testedzés vagy a különböző egészségtelen izomtömegnövelő szerek használatában. Természetesen mindig a túlzásokkal van a probléma, az egészséges életmód iránti vágy, a sportok iránti érdeklődés vagy az igényes megjelenés abszolút támogatást érdemel.

Testképzavar, önértékelési problémák

Az Instagram világa különösen veszélyes lehet a tinédzserekre, akik az identitásuk kialakításának kritikus időszakában vannak. Az állandóan tökéletesített képek látványa összezavarhatja őket, és kétségeket ébreszthet önmagukkal kapcsolatban. Az Instagramon látottakhoz való összehasonlítás gyakran megnöveli az elégedetlenséget, amely további problémákat okozhat a mentális egészséget terén.

A tökéletes testhez, vékony alakhoz, diétákhoz kapcsolódó posztok a fiatalok esetében testképzavart, evészavart is okozhatnak.

A szülők fordítsanak fokozott figyelmet arra, hogyan is használják gyermekeik ezt a platformot. Nyújtsanak segítséget számukra, hogy megtalálják az egyensúlyt az online világ idealizált képei és a valóság között. Fontos, hogy a szülők őszinte bizalmi viszonyt alakítsanak ki már kis korban a gyermekükkel és folyamatosan építsék azt, serdülő korban is sokat beszélgessenek velük, ezáltal az Instagram sem lesz feltétlenül káros a számukra, hiszen sok pozitív élményt és lehetőséget is kínálhat. A szülőktől látott minta is hátrányosan befolyásolhatja a fiatalokat, például a szülők állandó diétázása, a másokról alkotott véleménynyilvánítás vagy akár testszégényítés.

Az influenszerek és celebek közül többen felismerték felelősségüket, így egy ideje a testpozitivitás, a „body positivity” és a tökéletes Insta világ kifigurázása vagy a #nofilter mozgalom is trenddé vált. Sok híres énekesnő, színésznő beszél azokról, amelyek számára problémát jelentett fiatal korában, és olyan üzeneteket fogalmaz meg a fiataloknak, amelyek nem elbizonytalanítják, hanem megerősíti őket, hangsúlyozva azt, hogy ne akarjunk a társadalmi elvárásoknak megfelelni. Nincs abban szépség, ha mindannyian ugyanúgy nézünk ki, a szépség az, ha különbözőek vagyunk, hiszen mindenki egy egyedi és megismételhetetlen csoda.

Megoldást jelent tehát, ha a szülők és pedagógusok támogatják a gyermekek kritikai gondolkodását és önértékelését, segítenek nekik az online és offline világ közötti egyensúly megtalálásában. Tanítsuk meg a fiataloknak, ha olyan tartalommal találkozunk, amely során nem érzik jól magukat a bőrükben, elégedetlenek a testükkel, azt a tartalomgyártót egyszerűen kövessék ki, válasszanak más, igazán példamutató hírességet, aki építi és nem rombolja az önbizalmukat.

Csak tudatos és értékteremtő internethasználat által tudhatjuk gyermekeinket biztonságban, hogy úgy tudjanak könnyen eligazodni az online világban, hogy mindeközben megőrizték a valóságos önértékelésüket és önbizalmukat.

DR. GASKÓNÉ NAGY ERIKA

Digitális gyermekvédelmi szakértő, pedagógus és tréner, a Harmonikus Nevelés honlap tulajdonosa. A témáért felelős divízióvezetőként irányította és koordinálta Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiájának (DGYS) megvalósítását. Első diplomáját a Pázmány Péter Hittudományi Egyetemen szerezte, később kommunikációt tanult, majd tréneri végzettséget a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen szerzett. Több évtizedes tapasztalata van a gyermekek, kamaszok nevelésében, hiszen pedagógusként több ezer gyermekkel foglalkozott és támogatta szüleiket a helyes nevelési megoldások megtalálásában. Számtalan joggyakorlat szerepel az eszköztárában, amellyel támogatja a hozzá fordulókat. Elkötelezett a családok edukációja iránt, fontos számára a harmonikus nevelés, amely lehetővé teszi a meleg családi légkör és a szülő-gyermek közötti bizalom kiépítését. Számtalan előadást, workshopot és tréninget tart a témában gyermekek, szülők, pedagógusok és szakemberek számára. Mindig szívesen foglalkozott a körülötte lévők „lelki jólétével”, pozitív életszemléletével igyekszik minél többeknek megmutatni, hogyan élhetnek harmóniában önmagunkkal, családjukkal és környezetükkel.

Alapítvány a fiatalok szemléletformálásáért

Megmutatják a magyar történelem sikeres időszakait

A tanári pálya hétköznapijainak egyik legnagyobb kincsét, lyukas óráját szánta a beszélgetésünkre Märlé Tamás, az Autentika Művészeti Műhely Alapítvány vezetője. Filmjeik diákok ezreit kötik le egy olyan valóságban, ahol a virtuális világ sokkal csábítóbb a kézzelfoghatónál a tanteremben ülők számára. Tizenéves tanári munkájában immár egyszerre fontos számára naponta jelen lenni a tanteremben és olyan animációkat kitalálni, amelyekkel megszeretheti a történelmet és megmutathatja, hogy nem csak a balsors évszázadaira lenne fontos emlékeznünk.

Märlé Tamás (MT): Történelem-latin szakos tanár vagyok, 2012 óta tanítok. Már az elején feltűnt, hogy a mai generáció nagyon nyitott a vizuális élményekre. A magyar történelemről nagyon kevés animáció készült eddig, viszont az a néhány, ami már tíz évvel ezelőtt is elérhető volt, komoly hatást gyakorolt a diákokra, egyszeri megnézés után akár mondatokat tudtak belőle idézni következő órán. Ez indította el bennem a gondolatot, hogy jó volna minél több történelmi animációt készíteni. Azt tapasztalom, hogy a gyerekeket nagyon érdekli a történelem, amikor felkerülnek felső tagozatba. Az érdeklődés fenntartásában pedig jelentős segítség az animáció. Ezért hoztuk létre az Autentikát, és kezdtük el készíteni a filmeket 2020-ban.

Wittmer-Besze Erika (WBE): Hogyan választotok témát?

MT: A magyar történelem sikeres időszakait szeretnénk elsősorban bemutatni. Természetesen érthető, hogy a XX. század áll a legközelebb hozzánk, hatása van a mindennapjainkra, de jó volna, ha az eddiginél nagyobb hangsúlyt kapna az, ami a két világháború és további borzalmas események előtt történt. Szeretnénk, ha a honfoglalástól a Mohácsig terjedő bő hatszáz év – ami tele van gyarapodással, sikerrel, diadallal –, jobban bekerülne a köztudatba, és a nemzeti identitás részévé válna. Az alapkoncepció az, hogy ezt az időszakot dolgozzuk fel, de volt idő közben egy-két nagyon fontos centenárium is. 2020-ban először a Trianon tíz oka című filmet készítettük el, 2021-ben Bethlen István miniszterelnök életét dolgoztuk fel, akihez a XX. század egyetlen igazán sikeres korszaka fűződik. Legnagyobb részt talán neki köszönhető a Trianon utáni talpra állás és fellendülés.

WBE: Mit szólnak a gyerekek ezekhez a videókhöz, említettet, hogy volt ebben tapasztalatotok korábban?

MT: Saját tanítványaim is örülnek neki, ha minél több ilyen anyag van, és tényleg nagyon leköti őket. Egy animáció sokkal többet tud nyújtani néhány perc alatt annál, mintha én kiállok a tábla elé és elmesélek valamit. Ezekben a filmekben a narrátor mellett folyamatosan jelen van a vizuális élmény, legyen az térképen való mozgás, diagram, vagy megrajzolt csatajelenet. Így rövid idő alatt sok ismeretet tudnak elsajátítani a gyerekek. Ezt tapasztalom az iskolában is, és hála Istennek, egyre több a visszajelzés más tanároktól, más iskolákból is: szívesen használják filmjeinket. A Nemzeti Művelődési Intézet megbízásából is tartottam előadásokat, például Pásztón vagy Fóton. Mindenhol nagyon jól fogadták a gyerekek, különböző korosztályok látták, volt, ahol kétszáz gyerek nézte. Ami pedig fontos visszajelzés: a filmet követő kvízzjáték kérdéseire általában tudták a választ.

WBE: Valami olyat találtak ezek szerint, ami hiánypótló, és ami jó lenne, ha elterjedne. Van erre valami féle tervetek?

MT: Folyamatosan dolgozunk rajta. A Youtube-on több százezren nézték már meg ezeket a filmeket, és az a tapasztalat, hogy minél régebb óta és minél több tartalmat készít valaki, annál több emberhez fog eljutni. Emellett folyamatosan keressük a Kulturális és Innovációs Minisztériummal, valamint más állami szervekkel való együttműködés lehetőségét, hogy segítséget, támogatást kapjunk ahhoz, hogy még több filmet készíthessünk. A teljes magyar történelmet fel lehetne akár dolgozni ilyenformán. Tavaly készítettünk az új okostankönyvbe rövidebb animációkat különböző témákban az Oktatási Hivatal megbízásából, ilyen szempontból bejutottunk már a közoktatásba.

WBE: Sejtettétek, hogy ilyen sokat jelent majd, amit létrehoztok?

MT: Bízunk benne, és örülünk neki, hogy sikere van. Eleve úgy találtuk ki, hogy akár az egyszeri fogyasztó számára könnyű legyen egy ilyen filmet megnézni, és egy tanítási órára is könnyű legyen bevinni. A Szent Istvánról vagy Nagy Lajosról szóló film teljes anyaga harminc perc, de kisebb, öt-hat perces epizódokra bontottuk. Nem is vesz el sok időt az órából, de mégis jól alá tudja támasztani az ismeretanyagot.

WBE: Szerinted mi nevezhető sikernek egy tanórán, vagy szakkörön?

MT: A legfontosabb a tantárgy szeretete. Ha valaki emlékszik a két évvel ezelőtti tanultakra, az is megerősítés, jó érzés, de a legfontosabb az, ha szeretik a tantárgyat és érdeklődnek iránta. Ha azt hallom, hogy otthon megnéztem ezt a videót, vagy beleolvastam abba a folyóiratba, könyvbe, vagy elmentünk anyuékkal a múzeumba. Szerintem ez a legnagyobb siker.

Márle Tamás a XXI. Lakiteleki Filmszemlén

WBE: A 2022-ben rendezett Lakiteleki Filmszemlén két különdíjat is kaptatok a Bethlen Istvánról szóló filmért. Milyen témák vannak most előkészítés alatt?

MT: Szakmai szempontból komoly megerősítés volt a filmszemlén kapott két díj, különösen, hogy a csapat többsége alapvetően nem filmes irányból indult. Mellette még a történész-történelemtanári szakmától való elismerések is nagyon fontosak nekünk. Büszkék vagyunk rá, hogy a második filmünk után fölvette velünk a kapcsolatot Nánay Mihály, a Történelemoktatók Szakmai Egyesületének vezetője, azóta együtt dolgozunk.

A történelemtanítást segíti a legújabb, Elfelejtett diadalog című animációs filmünk is. Öt olyan győzelmet mutattunk be ezúttal, amelyek nem szerepelnek a köztudatban. Számomra legizgalmasabb ezek közül az 1440. évi nándorfehérvári diadal. Hiszen az 1456-osról mindenki hallott, tényleg világraszóló győzelem volt. Tizenhat évvel korábban viszont ugyanúgy a szultán vette ostrom alá a várat, ugyanaz volt a tétje: ha elfoglalja, akkor megnyílik előtte az ország. De polgárháború volt, két pártra szakadt az ország, és bár nagyon jelentős esemény az, ha a török ostrom alá veszi Nándorfehérvárt, mégsem beszéltek róla annyit. Mi viszont szerettük volna ennek elmondani a történetét. A QR-kódot beolvassva meg is lehet nézni.

A továbbiakban - ahogy említettem -, főleg a X-XVI. századig terjedő időszakból szeretnénk különböző királyokat bemutatni. Most a Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király életét feldolgozó film áll előkészítés alatt. Tehát terveink vannak, látszik, hogy van a filmekre igény, ha sikerül biztosítani a megfelelő anyagi háttérrel hosszú távú együttműködés formájában, akkor már csak meg kell valósítanunk őket.

WBE: Mit gondolsz, a tantermekben milyen lesz a jövő? Például állami támogatással a laptopok már ott lesznek minden évfolyamban.

MT: Biztos, hogy ez hoz némi változást, a mindennapi életünk is folyamatosan alakul ilyen szempontból. Szerintem ettől nem kell tartani, de a megfelelő keretek közé kell szorítani. Az oktatás-nevelés elengedhetetlen része, hogy egy tanár felkészült legyen. Mindegy, hogy kréta és tábla van, és a gyerekek palatáblára írnak, vagy okostábla és laptopok állnak rendelkezésre. Ahhoz, hogy a diákok jól fejlődjenek, és elsajátítsák az ismereteket, az kell, hogy legyenek tanárok, akik figyelnek rájuk, törődnek velük. Ez az, ami alapjaiban nem változik soha.

Történetek közösségekről

III.

ÉLES KRISZTINA

A cirkusz életválaszokat ad - interjú Fekete Péterrel

A cirkusz évszázadok óta elvarázsol kicsiket és nagyokat egyaránt. Az erőn felüliség, az emberi korlátok leküzdése, az illúzió, a precizitás és pontosság – minden elkápráztat, hevesebben ver a néző szíve az élménytől és a vágytól. A karnyújtásnyira megvalósuló csoda látványa valami új kipróbálására inspirál. A tágra nyílt szemek előtt zajló megmagyarázhatatlant elhiszi mindenki, mert látja. Jól azonban csak a szívével érti meg, mi van a varázslat mögött: az élet minden perce lehetőség a minden egyes emberben meglévő tehetség kibontakoztatására. A porondon senki sincs egyedül, mindig lendül egy kar, válaszol egy mosoly. Az artisták, a zenészek, az asszisztensek, a takarítók, a jegypénztárosok, a porondmester és a célok elérésére buzdító közönség közös sikere az attrakció. Pont, mint az élet.

Éles Krisztina (ÉK): Mire tanít a cirkusz Fekete Péter, a Fővárosi Nagycirkusz és a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, az Európai Cirkuszművészeti Szövetség elnökségi tagja szerint?

Fekete Péter (FP): Az élet apró összetevőinek jelentőségére és a kitartás, az akarat erejére. A cirkuszművészek azért dolgoznak, hogy szórakoztassanak. Ez a felszín. Az öröm, a derű, az izgalom a pillanaté, az impulzus azonban egy életre szól. Önnön határait feszegetésével, az újabb és újabb célok elérésével a szereplők példát mutatnak. A célok viszik előre az emberi sorsokat, a döntésekben pedig mindig meghatározó tényező a bizalom a társakban. A hétköznapi nagy kérdéseit is meg lehet magyarázni, más megvilágításba lehet helyezni a cirkusz nyelvvel. Az idő és a késés jelentőségét például úgy szoktam elmagyarázni, hogy, ha egy légtornász 18 óra 18 perckor átlendül és elengedi a trapézt, bízik abban, hogy partnere kinyújtott karja ott lesz, várja és elkapja. Amennyiben a másik fél csak másodperceket is késik, tragédia történhet. Ha nem vagyunk pontosak, ha nem tartjuk be a határidőket, a megbeszélte időpontokat, a többiek munkáját, terveit, akár jövőjét, egészségét is veszélyeztethetjük. Felelősség, hogy ne legyintsünk rá a függőségi kapcsolatainkra.

ÉK: A cirkusz sohasem megy ki a divatból. Miért telt házasak a Fővárosi Nagycirkusz előadásai?

FP: Az üzenet, amely vonzza a közönséget: az elődők, a történelem tisztelete és a folyamatos megújulás a minőség középpontba helyezésével. A nemzetközi artisták által kitárul a világ, a folyamatos híradás, a különböző mentorprogramok, az országos jelenlét, a nyitott kapuk, a képzések, a múzeum, a cirkusztörténet-kutatás és a jótékonyosság – de még hosszan sorolhatnám – mind-mind hozzájárul, hogy ismert, elismert, szeretett és egyre inkább megbecsült legyen a cirkuszművészet.

ÉK: A cirkusz méltó elismerésének, az értő közönség elérésének, a folyamatos fejlesztésnek melyek a legutóbbi időszak kiemelkedő eredményei, eszközei?

FP: 2023 legnagyobb sikere és öröme, hogy végre Magyarországon is lehet érettségi után továbbtanulni, a felsőoktatásban is elérhető a cirkuszművészet. A 70 éves hazai artistaképzés hagyományaira építve a Budapesti Cirkuszművészeti és Kortárs Tánc Főiskolán olyan diplomát szerezhetnek az elhivatottak három főszánerből: cirkuszi tánc, bohóc és lovasakrobatika; amely a világ bármely pontján egyet jelent a korszerű gyakorlati és elméleti tudással. A doktori tudományos fokozat megszerzéséig is nyitott az út mindazoknak, akik a cirkuszművészet összefüggéseit kutatják, összehasonlításokat végeznek társszakmai kutatásokkal, elhelyezik a jövőformálásban mindazt, amit a cirkusz tanít. A Fővárosi Nagycirkusz Európa vezető intézményeként a komplexitásra törekszik. Első és legfontosabb a produkciók színvonala. Számtalan fesztiválon részt vesznek művészeink és mi magunk is elismert és nívós bemutatók lehetőségeit kínálunk a világ artistáinak. A kreativitás csúcsteljesítményei érkeznek így Magyarországra, amelyekhez a hazai előadóművészek is kiemelkedően hozzájárulnak. A folyamatos innovációnak azonban a múlt ismerete és a tudásmegosztás az alapja. Ezt mozdítja elő múzeumunk és könyvtárunk, amely az érdeklődők és a tudományos elmélyülésre vágyók számára is segíti a korrelációk megértését.

A cirkuszművészet jó hírének keltéséhez és emeléséhez járunk hozzá az utazó cirkuszosok mentorálásával. A „vándorprédikátorokat” technikai segítséggel, kurzusok szervezésével, vendégszereplésekre való meghívásokkal, felkérésekkel is támogatjuk szakmailag, hogy tradicionális családi cirkuszosok bemutatkozásainak minőségét emeljük és a tehetségek kibontakoztatását is támogassuk.

ÉK: A cirkusz szeretete kortalan. Lehet ez az alapvetése a cirkusz közösségépítő szerepének?

FP: A legalapvetőbb közösség a család, a cirkusz pedig egy családi műfaj. A Fővárosi Nagycirkusz épületében szervez találkozót a nagypapa az óvodáskorú unokájával, aki elhozza magával a szüleit és kamasz testvérét, de még az egyetemista nagynéni is csatlakozik hozzájuk. Kikapcsolódásra, önfeledt pillanatokra vágyik mindenki. Ez óriási felelősség. Úgy kell összeállítani a programot, hogy minden korosztály számára nyújtson lenyűgöző perceket. Az előadások értékes üzeneteket ültetnek a nézők lelkébe, az összművészeti produkcióknak a gondolatébresztés is célja. Igazi katarzis, amikor ezer ember együtt énekel karácsony előtt Jézus születéséről. Az érzésről, a benyomásról, amely a szimbolikus képek által a szívükben ébred aztán beszélgetnek. Nagyon gyakran válaszokat kapnak hétköznapi kérdéseikre, életproblémáikra, például, amikor a halálos betegségből felgyógyult artista elképesztő előadása után beszélget a közönséggel hihetetlen felgyógyulásáról és bizonyítja, hogy nincs lehetetlen.

A cirkuszban tevékenykedők is egy óriási, stabil közösség. Egy család, amelynek tagjai egymást segítik, motiválják, vigasztalják, csodálják. Szó sem lehet feladásról. A tökéletességre törekvés példája a manézsidő maximális kihasználása. Mindenki folyamatosan fejlődni szeretne és a többiek támogatják ebben tapssal és kritikával egyaránt.

ÉK: Hol találkozik a cirkusz és a közművelődés? Mi a dolga egy közművelődési szakembernek a cirkusszal?

FP: A figyelemfelkeltés a legfontosabb. Kínálni kell a varázslat átélésének lehetőségét. A közművelődési szakember igényt tud teremteni a cirkusz üzenetének befogadására. Összekötő a közösség és a cirkusz között. A Fővárosi Nagycirkusz rendszeresen fogad vidékről érkező csoportokat, kedvezményes jegyeket kínál a hátrányos helyzetűeknek, bepillantást enged a kulisszák mögé.

A példa bemutatásának másik eszköze a rendhagyó iskolai órák szervezése, amelyek során a gyermekek kézbe vehetnek, megszagolhatnak, feldobhatnak, elvarázsolhatnak és előhúzhatnak kellékeket, miközben a mentorok saját tapasztalataikról, hitvallásukról mesélnek. A cirkuszpedagógia képzésen pedig a pedagógusok érzékenyítése történik.

Az értő közönség végül a határok feszegetésének látványa és megértése által valódi életválaszokat kap.

FEKETE PÉTER

A Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, korábbi kultúráért felelős államtitkár, Jászai Mari-díjas magyar színházi rendező, előadóművész, cirkuszművész, a Fővárosi Nagycirkusz igazgatója. Nemzetközileg elismert művelődési szakember, a cirkusz, mint előadóművészeti ág megújítója. A pályáját Németországban és Nagy-Britanniában kezdő rendezőt 2002-ben a Nemzeti Színház vezetése csábította haza, a külkapcsolatok vezetésével, oktatási igazgatási feladatokkal bízta meg. 2005-2006 között Szabadkán, a Szabadkai Népszínházban rendezett. 2007-ben hívták Békéscsabára, ahol előbb a színház mellett működő iskola, majd a színház igazgatását bízta rá. Az itt eltöltött nyolc év alatt létrehozta a Szarvasi Vízi Színházat, a Jókai Porondszínházat és a Magyar Teátrum Díjat. 2015-től miniszteri biztossként készíti elő a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ építését, valamint vezeti a Fővárosi Nagycirkusz Nemzeti Előadó-művészeti Központot. 2018. június 1-től 2022. májusáig az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára volt.

ÉLES KRISZTINA

2002-ben a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képesítéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán művelődésszervezésből egyetemi oklevelet is szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Vármegyei Igazgatóságának vezetője, kulturális szakértő, szakfelügyelő, auditor. 2023-ban Bessenyei György-díjjal ismerték el szakmai tevékenységét.

R. SIMOR KATALIN

Egy modern Pál utcai fiú: Lakatos Ádám

Halk szavú és udvarias, de határozott. Nyílt tekintetével figyelmesen hallgat, amíg felteszem a kérdéseimet. Szabatosan fogalmaz, egy jól körül határolható értékrend mentén. Hosszas jellemzés helyett egyetlen szóval is bemutatnám: ő „Boka” a nemzedékében.

Lakatos Ádám két cikluson keresztül volt ifjúsági polgármester Hajdúnánáson, a szülővárosában. A Körösi Csoma Sándor Református Gimnázium diákjaként már az osztályban is aktív közösségi életet élt. A tanárai ajánlották abba a projektbe, amely a közéleti szerepvállaláshoz vezetett, de előtte még számos feladat és képzés várta a programban résztvevő mintegy hatvan fiatalt.

Szólláth Tibor polgármester úr ötlete volt, hogy bevonja a diákokat a város ifjúsági koncepciójának és stratégiájának kidolgozásába – meséli Ádám –, ennek részeként hozták létre az ifjúsági önkormányzatot is. A közös munka során legjobb javaslatokkal őket kiemelték. Végül hárman maradtunk, akik indultunk a polgármester választáson, bár a lehetőség nyitott volt mindenki előtt, de nekünk külön szóltak is, le ne maradjunk. Komoly kampány kezdődött: minden iskolába elmentem, természetesen számíthattam a saját gimnáziumom támogatására is. A 13-25 éves korosztály szavazhatott, aki Hajdúnánáson élt vagy odajárt iskolába. Végül megkaptam a szükséges szavazatokat és a kétéves felkészülés végén, 2017-ben megválasztottak ifjúsági polgármesternek. A megbízatás két évre szólt és tíz fiatal képviselő is állt mellettem.

ESZKÖZ A KOMMUNIKÁCIÓBAN

Az ifjúsági önkormányzat teljes szabadságot kapott munkája kialakításában. Egy volt a fontos, hogy képviseljék a fiatalok érdekeit, igényeit, kéréseit és közvetítsék ezeket a városvezetés felé.

Még egy termet is kaptunk a várostól az Ifiházban, ahol berendezkedhettünk, sőt, saját költségvetésünk is volt. Mi azonban igyekeztünk nem az önkormányzat pénzét költeni, hanem pályázatok útján előteremteni a szükséges forrásokat, illetve megkértük a hajdúnánási vállalkozókat, cégeket, hogy támogassanak minket. Tőlük kaptuk például a festéket, amivel színesre festettük az irodánk falait, vagy a bútorokat, amikkel berendezkedhettünk. Példaértékű helyi összefogás jött létre. Nagyon jó együttműködést alakítottunk ki a művelődési központtal is. Úgy gondoltuk, akkor működünk jól, ha minél több embert be tudunk vonni és csak eszközök vagyunk a kommunikációban. Több igényfelmérő kérdőívet is készítettünk. Ahhoz, hogy minél több embert megismerjünk, rendezvényeket szerveztünk: extrém sportversenyeket, bálakat, iskolai közösségkovácsoló programokat. Igyekeztünk összehozni az iskolákat. A bulik rendezése mögött mindig a közösségépítés volt a „hátsó szándék” – emlékezett vissza Ádám. Két év után új választásokat írtak ki. Míg az első ciklusban alig háromszázan, a másodikban már több mint nyolcszázan szavaztak. Ádám nagy fölénnyel nyert a korábban megteremtett bizalomnak köszönhetően.

A KÖZÖSSÉG EREJE

Erről szólt az első ciklus: a bizalom megszerzéséről. A másodikban lehetett a maradandóbb eredményeket felmutatni. A fiatalok véleménye és javaslatai alapján a Liget és az extrém sportpálya felújítási igényeinek becsatornázása, vagy az Ady lakópark bővítésére tett javaslataink mellett a legbüszkébb a diákmunka szervezésére vagyok. Korábban alig volt számukra munkalehetőség, bejártak Debrecenbe a nyári szünetekben. Saját bőrömön tapasztaltam, amikor munkát kerestem, hogy a helyi Fürdőben csak a megyeszékhelyen keresztül lehetett munkát vállalni és így ott főleg debreceniek dolgoztak. Mi változtattunk ezen. Ennek köszönhetően sok új munkakör született: az úszómester mellett volt medenceőr, karszalagozó, csúszdakezelő, de diákok látták el a pénztáros, a szobalány, a kertész, a takarító és a recepciós feladatait is.

Az ifjúsági önkormányzat tagjai a Nemzeti Ifjúsági Tanácsban keresztül országos programokba is bekapcsolódtak és képzéseken vettek részt rangos szakemberek vezetésével. Sok segítséget kaptak különböző projektek tervezéséhez, a csapatban való működés gyakorlásához Ditzendy Károly Arisztidtól, a Nemzeti Művelődési Intézet korábbi módszertani osztályvezetőjétől, aki így emlékszik erre az időszakra: „Csoda jó munka volt! Hajdúnánás megalapozta vele a következő évtizedek közösségi alapú városvezetését.”

Jártak látóúton Bordányban, a Csongrád-Csanád vármegyei kistérségben, ahol már harminc éves múltja van az ifjúsági önkormányzatoknak. (Sokan keverik a diák- és ifjúsági önkormányzat fogalmát, magyarázza Ádám. A diákönkormányzatok egy-egy iskolában alakulnak, s csak az adott intézményre terjed ki a hatókörük, míg az ifjúsági önkormányzat az egész település életében szerepet játszik.) Az első két évben Vincze Béla, a neves debreceni közösségfejlesztő volt a mentoruk. Neki köszönhető, hogy a 11 fős önkormányzati „testület” csapattá ért. Számos közösségépítő alkalmon vettek részt a kékedibázison.

GENERÁCIÓS KÜLÖNBSEGEK?

Bármilyen vicces is, mondja Ádám, de ebből a munkából is ki lehet öregedni. 22 évesen már nem indult újra a választáson, akkor már Debrecenben tanult az Agrártudományi karon és bár rendszeresen járt haza, úgy érezte, át kell adnia a stafétát azoknak, akik helyben élnek nap mint nap a diákok életét. Hobbim, munkám azóta is a hajdúnánási Moto-Rock Weekend szervezése, amely egy ezer fős nagy fesztivál, egy motoros találkozó minden év augusztusában, komoly fellépőkkel. Ezen kívül azonban Debrecenhez köt a munkám. Elvégeztem az alapszak után a vidékfejlesztés mesterszakot is (két hete vettem

át a diplomám) és Barcsa Lajos gazdasági folyamatokért felelős debreceni alpolgármester mellett dolgozom alpolgármesteri referensként. Figyelemmel kísérem persze a mostani ifjúsági önkormányzat munkáját, de már most is érzem a generációs különbségeket. A közösségi média átformálta az ifjúsági munkát is, ma már nagyobb hangsúlyt kap például az influencer képzés, mint mondjuk a kérdőívezés. A kérdésre, hogy szülei hogyan fogadták közéleti szereplését, Ádám elmondja, hogy féltették a nagy terheléstől, a stressztől és attól, hogy a feladatok elvonják a tanulástól. Amikor azonban látták, milyen jól boldogul, támogatták törekvéseiben.

Felvetődik a kérdés: hogyan tovább? A politika mennyire játszik szerepet a jövőre vonatkozó terveiben? Ádám most 25 éves. Egyelőre jól érzi magát a bőrében, munkájában és feladataiban tökéletesen tudja használni nemrég megszerzett tudását. Persze, már csak természetéből adódóan is, nyitott bármilyen változásra. De azt hangsúlyozza: polgármesterként nem a politika, hanem a közösségépítés szándéka vitte a közéletbe.

R. SIMOR KATALIN

1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MUOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-munkatársként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a Nyíregyházi Főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen Város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóságának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Szívesen vesz részt moderátorként, konferenciaként az Intézet, a Vármegyei Igazgatóság, illetve Debrecen város rendezvényein.

SZÍN

Ifjúsági összefogás Cegléden

Interjú Lévai Ramónával és Sziládi Róberttel, a FECSKE Ifjúsági egyesület alelnökeivel

A FECSKE ceglédi fiatalokból álló közösség, akik szeretnek álmodni, terveket megvalósítani, fejlődni és jó közösségekben eltölteni idejüket. Nem látnak megoldhatatlan problémát. Nyitottak az új ötletekre és együttműködésekre. A FECSKE az ifjúság közösségi megmozgatását a ceglédi Diákönkormányzat szervezetén keresztül kommunikálja a város oktatási intézményeiben. Lehetőséget adnak a középiskolásoknak a közösségi szolgálat teljesítésére, így könnyedén veszik fel a fiatalokkal a kapcsolatot. Ezután később is visszajárnak önkénteskedni az egyesülethez, mert magával ragadja őket a „FECSKE-lét”. A FECSKE projektnaplójában számos különböző programmal találkozhatunk. Ilyenek például a mentorképzések, vagy a TE Jössz! Vitanapok, ahol a várost képviselő fiatalok beszélgethetnek a település döntéshozóival. Nemzetközi terepen már portugáliai szakmai szemináriumon is képviselték magukat az egyesület tagjai. Ezeken kívül számos területen végeznek kiemelkedő munkát a ceglédi fiatalok a szervezet vezetőivel együtt.

Balogh Tamás Zsolt (BTZs): Honnan indult a FECSKE?

Lévai Ramóna (LR): Megörököltük, nem mi vagyunk a szervezet alapítói. Kottes Anikóék kezdték el. Az Új Nemzedék Központnak Cegléden volt egy épülete, ahol egy közösség alakult ki, majd elindultak különböző közös tevékenységek, partnerségben a diákönkormányzattal. Ahogy teltek az évek, rendszeresen segítettünk a Kosuth Művelődési Központ programjaiban, illetve saját programokat is szerveztünk. Mikor ez a pályázat lejárt, a közösség megmaradt, és egyesület formájában működött tovább. Ez lett a FECSKE. Egyesületként több lehetőségünk lett, saját mentorhálózatot hoztunk létre, hogy felelősségteljesen be tudjuk vonni a ceglédi fiatalságot.

BTZs: Milyen lehetőségei vannak egy ifjúsági közösségnek?

LR: Együttműködünk helyi szervezetekkel, a művelődési központtal, a szociális központtal, és a rendőrséggel is felvettük a kapcsolatot. A városi rendezvényekre önkénteseket toborzunk, és általában belőlünk kerülnek ki az önkéntesek koordinátorai is. Az önkénteseink általában középiskolás diákok, akiknek közösségi szolgálatot kell teljesíteniük, amit mi tudunk igazolni ezeken a tevékenységeken keresztül.

Sziládi Róbert (SzR): Cegléden és a járásban már szinte önkéntes központként működünk. Nemcsak a helyi rendezvényeken jelenünk meg önkéntesként, hanem egy vármegyei- vagy országos programra is szívesen közvetítünk FECSKE-s fiatalokat segíteni. Emellett tagjai vagyunk egy országos hálózatnak: az Ifjúsági Tanácsnak, ami az ifjúsági szervezetek érdekképviselői ernyőszervezete. Nemzetközi szinten az Eurodesk Magyarországnak is, ami a hálózat szerepével és a fiatalok külföldi lehetőségeivel foglalkozik. Különböző alkalmakat tartunk osztályfőnöki órák keretein belül motiváció, esélyegyenlőség, pályaaorientációs témákban, továbbá a szociális központtal együttműködve az időseknek is viszünk foglalkozásokat.

BTZs: Milyen idős a legfiatalabb fecske?

LR: A legfiatalabb tagunk 15 év körüli.

SzR: A 14-15 éves korosztály van jelenleg többségben, a mostani nyolcadikos évfolyam találta meg leginkább az egyesületünket. Ettől függetlenül nagyon színes a palettánk: az általános iskola végzőseitől kezdve többféle korú fiatal is jön hozzánk, a legidősebb tagunk 29 éves.

BTZs: Hogyan találja meg két egymástól ennyire távol álló generáció a közös hangot? Most elsősorban az idősekkel való közös foglalkozásaitokra gondolok.

LR: A közösségünk abszolút nyitott az idős korosztály felé. A közös téma megtalálása után teljesen mindegy, hogy ki milyen idős. A jó hangulat garantált. A közös tökfárasztás, vagy éppen az élménypedagógiai foglalkozások alkalmával is nagyon gyorsan egymásra tud hangolódni a két korosztály.

BTZs: A közösségi oldalakon lévő képeken is látszik az a jó hangulat. Ennyi egyforma érdeklődésű ember van egyszerre jó időben egy helyen nálatok, vagy ez egy ennyire befogadó közösség?

LR: Azt egyáltalán nem mondanám, hogy egyformák vagyunk. Vannak nagy különbségek a csoporton belül, ami szokott konfliktust okozni, viszont ezeket igyekszünk

minél gyorsabban, minél jobban megoldani. Igazából a közösség ereje hat mindenkire. Mindenki szívesen dolgozik a csapatban, és ez látszik az arcunkon.

SzR: Egy körhöz tudnám hasonlítani a közösségünket, amelynek a tagjai ennek a körnek a vonalán állnak, majd elindulnak annak középpontja felé. Teljesen különböző emberekről van szó, de mire eljutunk a kör közepére, addigra ezek a különbségek eltűnnek, és teljesen azonosulni tudunk egymással a közösségen belül. Egymáshoz csiszolódunk. Akik ide érkeznek a FECSKE-be, hoznak valamit, és ahogy telik az idő, és a kapcsolódások kezdenek kialakulni, megérkezik ezekkel együtt a bizalom is. Hiába vagyunk különbözők, a cél egyesít minket. Szerintem az egész közösségnek a szellemisége, hangulata, mentalitása, ez a fajta baráti légkör a legnagyobb erősségünk, és a legjobb projektünk.

BTZs: Szerintetek a fiatalok igénylik manapság a közösségi életet?

SzR: Szerintem abszolút nyitottak a fiatalok is a közösségi kapcsolódásra, de sokszor nincsenek tudatában, hogyan tudnának kapcsolódni. Mi is nagyon sok energiát fektetünk abba, hogy különböző felületeken az egyesületet megismertessük, hirdessük vagy például rendezvényekre települünk ki. A fiatalokhoz nagyon sok információ eljut nagyon sok felületről, amelynek van negatív és pozitív oldala is, azonban, ha nincsenek tisztában azzal, hogy van egy közösség, ahová csatlakozhatnak, akkor nem is fognak csatlakozni. Az igényük megvan, de nem mindig tudják kifejezni magukat, nem mernek kommunikálni.

BTZs: Hogyan vonjátok be a fiatalokat a közösségi életbe, mi a hívószó?

LR: A Ceglédi Ifjúsági Önkormányzatban minden helyi iskola diákönkormányzatából van egy-egy képviselő. Így az összes iskolát elérjük, mert meg tudják szólítani a saját kortársaikat. A diákönkormányzatos tanárok is nagyon támogatók.

SzR: Mindig vannak fiatalok, akik igénylik azt, hogy egy közösség részei legyenek. Évekkel ezelőtt is így indult az egész: Kottas Anikó összefogta a barátait, és a baráti közösségből alkottak egyesületet. Felületet kell biztosítani a fiataloknak.

BTZs: Mit tud adni egy középiskolás fiatalnak a FECSKE?

SzR: Közösséget. Egy olyan helyet, ahol kipróbálhatja bárki magát, ahol nagyon sok lehetőség van: helyi-nemzetközi projekt, rendezvény. Sokat tudhat meg, és tanulhat az ember saját magáról; azt, hogy miben kell fejlődnie, miben tud több lenni. Nagyon sokféle emberrel találkozhatunk a FECSKE-n belül. Megtanulhatunk különböző személyiségeket, szituációkat, érzelmi állapotokat kezelni. Az egyesület tagjaként beleláthatunk a pénzügybe, marketingbe, rendezvényszervezésbe, közösség-szervezésbe, vagy akár az időmenedzsmentbe. De a legfontosabb, hogy mindenki önmaga lehet.

LR: Egy csoportnormához igazodunk. Valahová tartozást is ad a FECSKE. Azon túl, hogy mindenki egyéniség, tudunk idomulni egymáshoz. Természetesen helyet adunk az ötleteknek, szakmai téren pedig kereteket biztosítunk hozzá.

BTZs: A FECSKE bármelyik tag ötletét szívesen megvalósítja, nem csak a vezetők szervezik a programokat?

LR: Abszolút. Persze nem dobjuk be a tagokat a mély vízbe, hanem segítjük őket. Nem szeretnénk cég lenni, ami a cégvezetők döntései mentén létezik. Azt szeretnénk, ha a FECSKE egy közösség lenne. Egy közösségen belül, ha valakinek van egy ötlete, akkor azt mindenképp érdemes támogatni. Ha valamelyik tagunk egy rendezvény szervezését megkapja, együttműködik más tagokkal, mi vezetők pedig facilitátorokként vagyunk jelen, akik, ha úgy érzik, hogy elfogyott a lendület, vagy az ötlet, megbeszéljük a teendőket.

SzR: Természetesen semmi nem kötelező. Az egyesület tagjaként mindenki részt vehet a rendezvényeken, de megvan a lehetőség, hogy valaki szervezzon például egy ifjúsági fórumot, vagy a bálunkat, segítsen a főszervezőnek, moderálja a programot, összefogója legyen egy adott rendezvénynek.

LR: Nyilván van egy kemény mag, akik gyakrabban vállalnak a szervezői feladatokat, de hangsúlyt fektetünk arra, hogy mindenkit bevonjunk.

BTZs: Gondoltok az utánpótlásra? Milyen tulajdonságokkal kell rendelkezni a FECSKE vezetéséhez?

LR: Én másfél év múlva végzek az egyetemen. Ki tudja, lehet, hogy pár év múlva át kell vennie valakinek a helyemet. Mindenképp olyan vezetőre lesz szükség, aki rugalmas, és fel tudja mérni, hogy mire van szüksége a FECSKE-nek. Nagyon sok ígéretes tag van, és többen is meg tudják állni a helyüket mentalitásban, személyiségben.

SzR: Ha a tanulási folyamatot nézzük, akkor mindenki ugyanolyan az egyesületben. Vezetőként sokszor máshogy látjuk a szervezetet, mint egy tag, de mi is rengeteget tanulunk a közös összeülésekből, rendezvényekből, történetekből.

LR: Ugyanúgy a vezetők felé is lehet megfogalmazni kritikát, ha valamit elszúrtunk. Megmondják, és mi kijavítjuk. Ettől vagyunk egy közösség.

BALOGH TAMÁS ZSOLT

25 éves, a Nemzeti Művelődési Intézet Pest Vármegyei Igazgatóságának Cegléd térségi koordinátora. Óvodás kora óta koptatja a színpad deszkáit és kisiskolásként került be a Szolnoki Szigligeti Színház társulatába. Önkéntesként az Abonyi Lajos Művelődési Ház munkásságában tinédzser kora óta részt vesz. 7 éve vezetője egy ifjúsági színtársulatnak Abonyban.

RIGÓ ERNŐ

Innoválás és együttgondolkodás ifjú közösségépítőként - Interjú Simon Ádámmal

Fiataloké a jövő! - halljuk sokszor. Nincs ez másképp a közművelődésben sem. Az emberöltők váltakozásával számtalan megújuláson megy át a szakterület. Ehhez elengedhetetlen, hogy különböző perspektívából láthassuk a történéseket és új nézőpontból közelítsük meg a kihívásokat. A fiatal közművelődési szakemberek kezében ott van a kulcs, hogy lendületükkel és modern meglátásukkal kitolják a közösségi művelődés határait. Simon Ádám húszas éveiben járó szakember mesélt arról az útról, amit bejárva a Nemzeti Művelődési Intézet Karácsony Sándor-díját vehette át 2023-ban.

Gyermekkorában belecsöppent az önkéntesség világába: a szombathelyi Smidt Múzeumban vállalt közösségi munkával elindult egy hosszú fejlődési folyamat, amiről akkor még nem tudta, hogy egyben az életpályája kezdetét is jelentette. Szombathely kulturális életében folyamatosan jelen volt, ahogy teltek az évek, különböző civil szervezetek önkéntese, később vezetőségi tagja, munkavállalója lett. Végigjárta a lépcsőfokokat, ma már átlátja, hogyan működik stratégiai szinten az önkéntes tevékenység. Úgy fogalmaz: „civil szervezeti munkák terén nemcsak szimplán önkéntes maradtam, hanem a különböző önkéntes stratégiák létrehozásában helyi, intézményi vagy városi, országos szinten is részt vettem”.

Informatikus könyvtáros szakon végzett, ezt követően került szorosabb kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézettel. Közművelődési tevékenysége családi környezet mellett részben az Intézethez részben a civil közösségi munkához köthető. 2021-ben közművelődési szakember végzettséget szerzett, jelenleg a Széchenyi Egyetem kulturális mediáció mesterszakos hallgatója. Sokrétű szakmai tapasztalatai részeként a Herényi Kulturális és Sportegyesület munkatársaként több évig értékmegőrző munkában vett részt, egyik szervezője a Herényi Virágútnak, valamint egyik alapítója és kitalálója a Herényi Heti Piacnak, amely egy sikeres kulturális alapú gazdaságfejlesztési kezdeményezés volt.

Ezzel egy időben Nemesbődön, a megyeszékhely melletti 630 fős kistelepülésen a közművelődés fejlesztésébe kezdett. Azóta a településen nőtt a művelődő közösségek száma: bábcsoport bábműhellyel, komolyzenei klub, kertészklub, kézműveskör alakult, illetve a helyi civil szervezetek is aktívabbak, mint azelőtt. Új közösségként gyaloglóklub is létrejött. Lendületbe került a nemesbődi közösségi élet, gazdag és sokszínű kulturális lét biztosított a településen. Kimagasló szakmai tevékenységért Nemesbőd Község Önkormányzata Minősített Közösségi Színtér címet vehetett át 2024-ben Pannonhalmán. Ádámot törekvéseiben a helyi döntéshozók is segítették. Az új ötletek megvalósításában mindig mellette áll egy tettere kész közösség és közművelődési szakember édesanyja.

Az ifjú szakember részt vett a H+ Média és Kulturális Egyesület alapításában, aminek azóta is elnöke. Az egyesület olyan területek bemutatásával foglalkozik audiovizuális formában, illetve olyan programokat, képzéseket szervez, amelyek célja, hogy a sajtó számára kevésbé látható kulturális értékeket is bemutassa. A Vas Vármegyei Tudományos Ismeretterjesztő Egyesülettel együttműködésben 2022-ben a civil szervezet kialakította modern stúdióját Szombathely belvárosában. Ezzel együtt szélesítették azokat a képesség-, és készségfejlesztő programokat, amelyekkel többek között civil és közművelődési szakemberek számára nyújtanak információkat. Folyamatosan készül a Civil Idő című műsor, ami például értéket végző közösségeket mutat be. Az egyesület a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Vármegyei Igazgatóságának több helyi identitást- és társadalomfejlesztést segítő mintaprogramjában közreműködött. A Közművelődési Kerekasztal beszélgetéssorozatban a vármegye közművelődési szakemberei vitathatják meg a szakma aktuális témáit. Az eszmecsere később rádió-, és televízióműsorként is elérhető. A havonta megújuló „Közhírré Tétetik!” - Falvak bemutatkozása a megyeszékhelyen nevű mintaprogram keretében az értékkirakatokat berendező községek közösségei a H+ Média és Kulturális Egyesület tevékenységének köszönhetően online formában is be tudnak mutatkozni.

2024-ben már harmadik alkalommal szervezőként segíti a környezettudatosságot bemutató ÖkoPlusz Fesztivált az egyesület, emellett pedig a Savaria Filmakadémia Egyesület titkáráként Ádám évek óta szervezője a Savaria Filmszemlének. „E tevékenységek mellett szakemberként több területen is felkértek közreműködőnek és tanácsadónak, így nagy örömmre szolgált, hogy részt vehettem a Nemzeti Önkéntes Stratégia felülvizsgálatát végző bizottságban. Kezdeményezhettem a Szombathelyi Városi Önkéntes Stratégia kialakítását” – fogalmazott Ádám.

Azt a megközelítést szeretné a munkatársaival bemutatni, hogy a közösségi művelődést lehet új szemszögből megközelíteni. „A XXI. századi trendeknek megfelelően úgy átöröközni értékeinket, hogy a tartalmi része nem sérül, de a formáját a mai kornak megfelelően alakítjuk át. Ezen dolgozunk folyamatosan. Célom az, hogy a közművelődést, közösségi életet, kulturális és történelmi értékeinket innovatív, új módokon tudjuk bemutatni minél szélesebb körben. A mindennapokban a folyamatosan változó világban megjelenő kihívásokat, új módszereket minél több szakember számára szeretnék adaptálni kollégáimmal” – részletezi nagy lelkesedéssel jövőbe mutató terveit az ifjú szakember.

„A Karácsony Sándor-díjjal és a Minősített Közösségi Színtér címmel kapcsolatban azt gondolom, ilyenkor az ember egy kicsit megszeppen, mert elért valamit. Méréföldkőnek értékelem ezt a díjat. Arra motivál, hogy tovább innováljak. Az eddigi eredményekből kiválogatva, ami nem működött, javítsam; ami működik, azt továbbfejlesztsem. Felelősség is, mert akarva-akaratlanul példát kell mutatni, ami más emberek számára motiváló lehet. Oda kell arra figyelni a jövőben, hogy még láthatóbbá váljon ez a tevékenységem, segíteni tudjak vele másoknak.”

Útravalóként a frissen a szakmába érkező kollégáknak azt tanácsolja Ádám, hogy merjenek tenni, merjenek erre a pályára lépni. „Összetett munka, viszont nem kell megijedni, mert annál nagyobb sikereket, kis lépésekkel is hatalmas eredményeket lehet elérni ezen a területen. Ha csak egy-két emberrel együtt tud dolgozni, abból hatalmas közösségek alakulhatnak ki. Itt egy fecske tud nyarat csinálni! Türelemjáték, de mindenképpen gyümölcsöző. Biztosan új élményt fog adni, biztos lesznek akadályok, de ezek az akadályok inkább csak arra ösztönzik az embert, hogy még jobban belelendüljön.”

RIGÓ ERNŐ

2011-ben a Budapesti Gazdasági Egyetem Gazdálkodási Karán végzett pénzügyi területen. 2014 óta tevékenykedik a közművelődésben és a Nemzeti Művelődési Intézetnél. 2019-ben közművelődési és közönségkapcsolati szakember végzettséget szerzett, jelenleg közösségsszervezés BA szakon folytatja tanulmányait. A Vas Vármegyei Igazgatóság igazgatóhelyettese.

Nemzeti Művelődési Intézet

Érték. Közösség. Élmény.

nemzetimuvelodesiintezet

nmi.hu

GULYÁS EVELIN

Közönség vagy közösség? - avagy a sport és szurkolás közösségszervező ereje

Akár a sportolók, akár a szurkolók szemszögéből nézzük: a sport köré közösségek szerveződnek. A versenysportok kultúrájához mindig hozzájárult a szervezett szurkolás. A sportrajongás évezredes hagyományokra tekint vissza, bár ennek formái az idők során változtak. A szurkolás nem csupán a sport iránti szenvedély kifejezése, hanem erős közösségi élmény is, amely összeköti az embereket, erősíti a közös identitást és lehetőséget teremt az érzelmek megosztására.

A LELÁTÓK KULTÚRÁJA

A témához való kötődésem igen szoros és régre nyúlik vissza. Már kiskoromtól kezdve részese voltam ennek a világnak, rendszeresen jártunk labdarúgó mérkőzésekre. Nem is tudom pontosan felidézni, mikor voltam életemben először meccsen. Édesapám a mai napig focizik, én pedig hét évig voltam labdarúgó-játékos, de ez soha nem szülői nyomás volt, az első perctől érdekelt ez a világ. Életünk jelentős részét tette ki ez a sportág. Bár már nem minden hétvégém kötelező eleme a labdarúgás és a szurkolás, most is gyakran látogatunk meccseket,

a közvetítéseket napi szinten nézem. Volt szerencsém megtapasztalni azt is, milyen a magyar válogatott szurkolótáborával akár külföldön is győzelemre buzdítani nemzeti tizenegyünket.

Bár minden sportágnak megvannak a kedvelői, a labdarúgás világszerte a legnagyobb tömegeket képes megmozgatni. Talán éppen ebben rejlik népszerűségének a kulcsa. A szurkolói közösségek sajátos kultúrával, szokásokkal, szimbólumokkal rendelkeznek, legyen az egy csapatlogó, dal vagy öltözet. Bár a lelátói kultúrát sok esetben a viselkedésformák sajátos szabadsága jellemzi, a szurkolásnak igazoltan vannak társadalmilag jótékony hatásai, a sportolók és szurkolók sokszor jótékonykodnak is. A stadionok a társas interakciók terei is. Az emberek találkozhatnak, beszélgethetnek, s közös célért szurkolhatnak. A mai világban ez lehetőséget teremt a közösségek fenntartására. A közös identitás összeköti őket, és erősíti a közösséghez való tartozás érzését.

MINT AZ ÉLETBEN

A nemzeti identitás tökéletes példája lehet egy válogatott mérkőzés is, amikor országok egy emberként mozdulnak meg. Olyan ez, mint az élet. Mindenkinek megvan a saját helye és szerepe a lelátón is. Van, aki csak pusztán szórakozást és kikapcsolódást keres egy mérkőzésen, valaki a hangulatért látogat el, mások pedig éppen a valahová-tartozás érzését keresik. Mindenkinek más az indoka, de a lelátón eltűnnek a különbségek. Teljesen más atmoszférába csöppenünk. A szurkolói csoportok viselkedési normái között számos elemet találunk, mint például a gondosan megtervezett koreográfiák, a klubot vagy a csoportot méltató transzparenszek, a közösen skandált ritmusok és dalok. A hagyományos közösségek felbomlása miatt ezek az elemek különösen erős identitásformáló tényezőkké váltak, önazonosságot és csoporttudatot kifejezve. A sikerek és a kudarckok is közősek.

A kisebb településeken is jelentős szerepet tölt be a sport a közösség életében. Sok helyen szervezetteren működő szurkolócsoportok léteznek. A szurkolás lehetőséget ad a személyes fejlődésre is. A csapatszellem, az együttműködés, a konfliktuskezelés és a vezetői készségek mind olyan tulajdonságok, amelyeket a szurkolói közösségekben is lehet fejleszteni. A mai modern világban talán nagyobb hangsúlyt kellene fektetnünk ezen közösségek fenntartására és máshogyan tekinteni társadalmi fontosságára, ugyanis ez egy új, modern útja lehet annak, hogy a fiatalokat is aktívan bevonjuk a közösségi létbe.

GULYÁS EVELIN

A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának harmadéves közösségsszervezés szakos hallgatója. Mindig is foglalkoztatta a sport, a kultúra és a média világa. 2016-ban kezdett versenyszerűen focizni. Az aktív sportolás befejeztével a szurkolásban teljeseedett ki a futball iránti szenvedélye. Szakmai gyakorlatait a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóságán, majd a Média centrum Debrecennél töltötte. Mindkét helyen hasznát vette széleskörű érdeklődésének és újabb tapasztalatokkal gazdagította tudását. Volt egyesülete híreiről rendszeresen tudósít a nagydobosi helyi lapban.

Nem mindennapi közösségek

IV.

BENKŐ GABRIELLA

Fiatalok a szellemi kulturális örökség megőrzésében

Christkindl Spiel Márkón

ELŐDEINK ÖRÖKSÉGE

Márkó Veszprém és Herend között, a Bakony lábánál elhelyezkedő, alapítását tekintve Árpád-kori település, mely a török idők alatt elpusztult, a betelepülő sváboknak köszönhetően éledt újjá és indult virágzásnak. A Christkindl játékot valószínűleg a falut újjáépítő sváb ősök hozták magukkal. A Veszprém Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat felterjesztésére a „Christkindl Spiel” karácsonyi énekes népszokás a Bakony és a Balaton-felvidék németek lakta falvaiban 2021-ben felvételt nyert az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékébe.

A környék sváb településein különböző formában él tovább a hagyomány (Bánd, Herend, Városlőd, Kislőd, Márkó). A „Christkindlizés”, a Jézus születésének örömhírét házról házra vivő játék történetét közel száz évre visszamenőleg fényképes és írásos dokumentáció őrizte meg Márkón. Itt a „Christindlik” december 24-én járják a község házait, a játék eredeti szereplői: Mária, József és hat angyal, akiket csak lányok alakítanak. A hagyomány a faluban közel 20 év kihagyás után 1987-ben indult újra. A fellelhető régiek alapján a szülők újra varrták a magyaros jellegű jelmezeket. A rendszerváltást követően a Német Nemzetiségi Önkormányzat vállalta a hagyomány gondozását, ruhákat varratott és minden évben szervezi az

eseményt. A felkészítést Pál Gyuláné Erzsí néni végzi, aki egykori gyakorlója, igazi ismerője és továbbörökítője a népszokásnak.

„A CSENGETTYŰS KISLÁNYOKHOZ CSATLAKOZNI”

A népszokás életben tartásához a faluközösség összefogása szükséges, melyben a legnagyobb feladatot a település legfiatalabb lányai vállalják. Arról, hogy mit jelent számukra a generációkon átívelő hagyomány, gyakorló márkói Chriskindlisek, Kocsis Júlia (15 éves), Madarász Lilien Petra (13 éves) és Madarász Csilla Annamária (9 éves) meséltek.

Benkő Gabriella (BG): Hol, hogyan találkoztatok a népszokással? Mióta vagytok szereplői a Chriskindl Spiel játéknak?

Madarász Lilien Petra (ML): 2023-ban már nyolcadik éve vettem részt a Christkindl Spiel-ben. Az éjféli misén találkoztam a szokással, illetve akkor, amikor jöttek hozzánk is előadni. Nagyjából akkor döntöttem el, hogy szeretnék majd csatlakozni. Később szüleimmel kerestük fel a csoportot felkészítő Erzsí nénit.

Madarász Csilla Annamária (MCs): Harmadik éve veszek részt a játékban. Testvéreimet láttam szerepelni, azután vele jártam próbákra.

Kocsis Júlia (KJ): Én belenevelődtem, örököltam a népszokást édesanyám ágáról, mert ők svábok, nekem már a dédnagymamám is Chriskindlizett, ez családi hagyomány. Én harmadik osztályos korom óta Chriskindlizek.

Madarász Csilla Annamária és Madarász Lilien Petra christkindl viseletben

BG: Kik segítenek benneteket a felkészülésben és hogy zajlanak az előkészületek?

ML: Nekem a felkészülésben Erzsí néni segített a próbákon, és volt még egy lány, aki segített gyakorolni az énekeket. A ruhák kiosztásánál anya szokott segíteni.

KJ: Erzsí néni a főszervező, ő tanítja be az énekeket. Ha jön egy új tag, neki ad egy CD-t, hogy arról is tudjon otthon készülni, meg tudja tanulni az énekeket. Ha valaki több éve jár, már csak egy kicsit kell átismételni ezeket decemberben. A szülők is segítenek: öltöztetik a gyerekeket, hordják őket próbára. Egy igazi közösségi csapatmunkával valósul meg ez az esemény. Volt egy év, amikor igazán kevesen voltunk, azt is hittem, hogy jövőre már nem is leszünk meg, de egyre többen jöttek, és most már nagyon sokan vagyunk, nem is tudom emlékszem-e olyanra, hogy 7-7 lány volt minden csapatban. 2023-ban 14-en is összejöttek a faluból.

BG: Hogy zajlik a december 24-e, a Christkindl Spiel napja?

ML: Előtte lévő héten a próbán megbeszéljük, hogy melyik csapat hol és mikor találkozik, általában reggel 8-kor szoktunk egy háznál vagy egy utca sarkán találkozni. Előre megbeszéljük azt, hogy merre menjünk és kik lesznek a kísérek, aztán elindulunk és csöngetünk a házakhoz. Délben mindenki hazamegy és ebédel, azt hiszem ez régen nem így volt. Este, amikor végeztünk, elosztjuk, amit kaptunk. Hazamegyünk, pihenünk, és megyünk vissza éjféli misére. Nagyon fárasztó ez a nap, de nagyon boldogan és jól telik. Az idősebbek nagyon-nagyon örülnek, ők mindig beengednek minket és van, hogy el is pityerednek.

Kocsis Júlia a Szentendrei Skanzenben

BG: Miért tartjátok fontosnak, hogy részt vehettek a játékban? Milyen élményekkel gazdagodtatok?

ML: Amikor járjuk 24-én a falut, nagyon jól esik, hogy valaki beenged. Akik tudnak erről a hagyományról és fogadnak minket, sütit adnak és ajándékot. Vannak olyanok, akik nemrég költöztek a faluba, de ők is örülnek nekünk, ez nagyon jó érzés. Barátokat szerzünk, közösség vagyunk, számíthatunk egymásra.

MCs: Igen, én is szereztem így barátnőket, mi hárman vagyunk. Nekem az a jó benne, hogy amikor bemegyünk a házakba, akkor örömmel fogadnak minket.

KJ: Én nagyon szépnek tartom a szokást. Nekem is nagyon jó volt tőle a karácsonyom és ezt szeretném másoknak is megmutatni. Rettentően érdekesnek tartom, hogy az emberek nagyon érdeklődnek és nyitottak felénk. Például amikor a Szentendrei Skanzenben voltunk, sokan bejöttek a Chriskindlikhez. Érdekli az embereket ez a régi német népszokás, amit én nem is gondoltam volna. Nagyon büszkévé tesz, hogy a világörökség részei vagyunk, az emberek ámulva néznek, hogy Márkón milyen dolgokat csinálnak.

MEGŐRIZNI ÉS TOVÁBBADNI...

A közösségben való szerepvállalásról, a hagyomány fontosságáról, a gyerekek támogatásáról Madarász Pétert, Lilien és Csilla apukáját, valamint Kocsisné Pfeifer Évát, Júlia anyukáját kérdeztük.

BG: Mikor költöztetek Márkóra, hogy kerültek szülőként kapcsolatba a Christkindl Spiel-el? Mi adta a motivációt arra, hogy a lányok résztvevőkké váljanak?

Madarász Péter (MP): 2010 óta élünk Márkón és úgy találoztunk először a Christkindl-el, hogy az első itt töltött karácsonykor megérkeztek hozzánk is a lányok. Aztán amikor Lili, a nagyobbik lányom 3-4 éves körüli volt, ültünk az éjféli misén és mondta, hogy ő is akar ezekhez a csengettyűs kislányokhoz csatlakozni. Később elvittük őt próbára. A kisebbik lányunknál, Csillánál már nem volt kérdés, ő már így nőtt föl. Ő már második osztályos korában kezdte a falujárást is, rekordokat döntögetett, mert nem nagyon voltak kisebbek nála. Elfáradt, abban biztos vagyok, bár ezt soha nem mondta nekünk.

Madarász Csilla Annamária és Madarász Lilien Petra

BG: Szülőként milyen feladataitok vannak a népszokáshoz kapcsolódóan?

MP: Ez egy nagyon izgalmas időszak, ami tulajdonképpen az adventi időszakkal kezdődik, minden vasárnap másfél órában próbálnak a gyerekek. Ekkor kezdődik a szülői feladat is, hiszen ezeken a vasárnapokon rendelkezésre kell állni. Esetenként a környező falvakba is elmennek a gyerekek fellépni, ebben is segítünk nekik. Viszont a legnagyobb izgalom a december 24-e. Az én feladatom apaként, hogy részt vegyek a kíséretben. Felnőtt kíséret mindegyik lánycsoporttal van, egymást váltva megyünk mi apukák is és járjuk a falut. Fárasztó, mert este az éjféli misén zárul az egész napos program. Azonban a végén közösen örülünk a szülőkkal, gyerekekkel.

BG: Mondhatjuk, hogy a program tulajdonképpen egy generációkat, családokat összekötő kapocs itt Márkón?

MP: Mondhatjuk természetesen, hiszen megvan az a közösség, akik már generációkra visszamenőleg részt vesznek ebben. Mi nem ide születettünk vagyunk, de igyekszünk beilleszkedni, a hagyományokat ápolni és továbbvinni.

BG: Ma már szülőként és egyben egykori szereplőként mit jelent számokra a hagyomány átadása, miért tartod fontosnak? Neked gyermekkorodban ki mutatta meg ezt a szokást? Hogy zajlott a felkészülés? Mit tapasztalsz, milyen hatással van a gyerekekre a játékban való részvétel?

Források:

• Márkó néphagyományai (szerk. jegyz., és a bibliográfiát összeáll.) Márkusné Vörös Hajnalka, 2010
• Elődeink Öröksége, szerk. Márkusné Vörös Hajnalka, 2016

Kocsisné Pfeifer Éva (KPÉ): Már a nagymamám is volt Christkindl. Én Márkón élek születésemtől fogva, anyukám fodrászként az idősekhez néha házhoz ment. Míg készült a frizura, hallgattam a felnőttek beszélgetését, és karácsony tájban gyakran ez a szokás volt a téma (a sütemény receptek mellett). Mivel Márkón csak lányok vehettek részt ebben, a mi családjunkban édesapámnál megszokadt az anyáról lányára öröklődés, de édesapám már átadta a lányának. Akkor házaknál próbáltunk, minden héten más családnál. A régiek tanították az újaknak az énekeket. Mind a szöveg, mind a dallam szájhagyomány útján terjedt. A legalacsonyabb a Mária, a legmagasabb a József lehetett. Én 3 évet voltam Christkindl, két szerep jutott, az angyal és József. József kalapját vasutas sapkából készítettük. A ruháját minden család maga kellett elkészítse, vagy készíttesse, ez nagy anyagi terhet jelentett a szülőknek. A napközbeni étkezés szülői megegyezés szerint házaknál volt 24-én. A vacsora után mentünk közösen az éjféli misére. Erősen közösségformáló volt mind a felkészülés, mind maga a Christkindl Spiel. Sok esetben a szüleink ismerték egymást, de mi csak a felkészülések során ismerkedtünk meg. Nehéz végigjárni a falut, kamasz lányként, fegyelmezetten, de megtiszteltetés is egyben. Az idősek könnyes, boldog arcán láttuk igazán, hogy fontos, amit cselekszünk.

Nem is volt kérdés, hogy lányom megy-e Christkindl-zni, ez magától értetődő volt. De neki az igazi áttörést és értelmet az egésznek az adta, mikor a Szentendrei Skanzenben, a többi néphagyomány mellett részese volt a Christkindl bemutatásának. Akkor értette meg, hogy ez egy kis, összetartó közösség hagyománya, nem ismeri mindenki. A csodálkozó, kérdésekkel érkező emberek felnyitották a szemét, milyen fontos ez.

Tartozni valahová és megőrizni, amit ősünk hoztak magukkal. Megőrizni és továbbadni...

BENKŐ GABRIELLA

Andragógus, 2013-ban az ELTÉ-n diplomázott, 2010-ben a Kodolányi János Főiskolán szerezte Andragógia alapszakos végzettségét Impresszárió és rendezvény-szervezés szakiránnyal. 2013-tól a Laczkó Dezső Múzeumban kulturális menedzserként, majd mint közönségkapcsolatok és marketing osztályvezető, 2019-től a MH Rekreációs Kiképzési és Konferencia Központban mint részlegvezető-helyettes és rendezvényszervező dolgozott. 2021-től Márkó Község Önkormányzatának közművelődési munkatársa. 2022-ben és 2023-ban projektmenedzsere volt a település EKF Pajta programjának (Sonnenstrahlen-Napsugarak). Munkájának célja a település értékeinek megőrzése, közösségi és kulturális fejlesztése, a helyi kulturális terület képviselőinek összefogásával.

TÓTH BÍBORKA - OROSZ ZSUZSANNA

Örömfilmezés és szeretetszínház

Közösségépítés épek és fogyatékkal élők között

A Magyar Speciális Filmfesztivál 2024-ben lesz tíz éves. Speciális filmkészítésről, az épek és fogyatékkal élők között zajló közösségépítésről beszélgettem Fábián Gáborral, a Magyar Speciális Mozgókép Egyesület elnökével.

Gábor gyermekkorától közösségben érezte jól magát. Természetesen ez ekkor még nem volt tudatos, viszont látni, hogy a közösségépítés mindig jelen volt az életében. A filmzés úgy került az életébe, hogy szállodában dolgozott, amely nemzetközi kapcsolatokat is jelentett. Amatőr filmeket készítettek közösen és tanultak egymástól. A fotós és filmes művész vendégektől sok technikai csínyt, praktikát tanult Gábor. A főiskolán filmes szakemberként szeretett volna tanulni, végül művelődésszervező szakon, közösségfejlesztő szakirányon végzett. Diplomamunkája filmes témában készült. Azóta már több képzést elvégzett, 2023-ban a forgatókönyvírást Köbli Norbertnél.

Zsirán került kapcsolatba fogyatékkal élő emberekkel, ahol kulturális szabadidőszervezőként helyezkedett el. Szerette volna őket olyan élményekben részesíteni, ami csak a filmzéssel valósulhat meg. Történeteik elmesélése, átadása új világot nyitott a sérültek számára. Mindenkinek szüksége van arra, hogy megossza a történetét másokkal. A közös produkcióban spontán alakulnak a szerepek, ki a „színész”, a „rendező”, az „operatőr” és „dramaturg, író”. A cél és a motiváció közös: a filmzés szeretete.

Gábor számára nagyon érdekes volt az a felismerés, hogy a sérültek között a rivalizálás ismeretlen, szurkolnak egymásnak, biztatják egymást. A közösségi médiában látja, hogy akik csak valamely filmes rendezvényen, akár a fesztiválon, alkotótáborban találkoztak, gratulálnak egymásnak a sikerekhez. Az is különleges, hogy az ország különböző pontjain működő filmes csoportok egymást

Fábíán Gábor

segítve dolgoznak, egymás filmjeiben szerepelnek, működnek az eszme-, és ötletcserék, egymásért is izgulnak. Nincs olyan, hogy az én filmem, a te filmed, hanem minden a mi filmünk! Az internet hatalmas segítség emeli ki Gábor, mert anélkül bizonyára nem jutott volna el erre a szintre a csoportok közötti kapcsolódás. Napjainkban az is nagy előny, hogy akár egy okostelefonnal lehet felvételeket készíteni.

A szombathelyi központú egyesület a nemzetközi hírű filmfesztivál szervezésén túl a filmes közösségek támogatásában vállal kiemelkedő szerepet szakmai-, technikai segítségnyújtással. Különböző programokat, képzéseket hirdetnek, a fesztiválok díjazásánál is a filmkészítést támogatják eszközökkel.

Az ország bármely pontján tartott fesztiválhoz a helyi szakemberekből igyekeznek a zsűrit összeállítani, akik közül sokan akár ingyen is elfogadják a felkérést. Szerencsére a filmes szakemberek is nagyon nyitottak erre a közösségre, mert nekik is örömet ad. A művészek, profi filmesek általában munkájukkal; a Nemzeti Filmintézet, a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Magyar Művészeti Akadémia, a Nemzeti Kulturális Alap, az önkormányzatok különböző anyagi forrásokkal támogatják az egyesületet.

A film műfaja rendkívül szubjektív, így az alkotók nem keserednek el, ha nem nyernek díjat egy-egy megméretésen. Motiválja őket, hogy a következő szemlén más zsűri előtt őket is kiemelhetik.

A Színház-, és Filmművészeti Egyetemen két éve működnek együtt, ennek köszönhetően az Uránia Nemzeti Filmszínházban is be tudtak mutatkozni. Nagy megtiszteltetés, hogy a Mesterjátszma című film – amelynek 2023 végén volt a premierje – producere felvette velük a kapcsolatot, hogy felhívja az egyesületre a figyelmet. Fábíán Gábor azt is elmondta, bizakodóan tekint a jövőbe, úgy látja, egyre inkább nyit a filmes szakma az egyesületük felé. A speciális intézetekben általában működik filmes klub vagy szakkör, onnan indulnak el az alkotások, segítőkkel, szakkörvezetőkkel megtámogatva eljuthatnak fesztiválokra. Sajnálatos, hogy viszonylag kevés átlagembert vonz a Magyar Speciális Filmfesztivál, annak ellenére, hogy rengeteg külföldről érkező film is van már a kínálatban. Gábor elmondta, nagy fejtörést okoz számára, hogyan tudná trendivé tenni eseményeiket, bevonzani a fiatalokat. Erre a gondolatra írnak ki a 10. Fesztiválra egy TikTok pályázatot.

Mentális egészségünkhöz nélkülözhetetlen a közösségekben való létezés, emelte ki Gábor. Egy közösségben gyógyító a légkör, egymást támogatják és neki egész életében ez volt a mozgatórugója. A Filmfesztiválnál is jobban várja a nyári Tisza-parti ötnapos táborban az esti kertmozikat, a nevetéseket, a nyugalmat, ahol a közösség igazán össze tud kapcsolódni. „Minden egyes elkészült filmmel növeljük azt a kapcsolódási felületet a fogyatékosossággal élők és a többségi társadalom között. Ez nem egy határvonal, épp ellenkezőleg, egy olyan egyre szélesedő felület, amelyen keresztül megismerhetjük egymást és aktívan érintkezhetünk egymással.” – emelte ki.

Szintén Zsirán találkozott a fogyatékkal élők világával Bartokos Tamás, az Imre Sándor Szeretetszínház és Színműhely vezetője. A társulat 2023-ban ünnepelte fennállásának huszadik évét. A kezdetben Komédiás Integrált Színháznak nevezett kollektíva különlegessége, hogy épek és sérültek együtt játszanak a színpadon, ahol mindenki egyenlő és értékes taggá tud válni.

A színház névadója Imre Sándor, Somogy vármegyében, Kéthelyen, egy szociális otthonban élt és szerves részét képezte a társulatnak. Tamás szerint: „Játékával olyan csodálatos világot tudott teremteni, ami hűen jellemzi színházunkat, a néző öt perc után elfelejti, hogy vannak sérültek is a színpadon. Sándor minden alkalommal különleges beleéléssel adta elő a darabokat. Nagy álma volt egy olyan színházotthon létrejötte, ahol kimondottan a sérült színészekkel tudnak foglalkozni”. Tamásék igyekeztek megvalósítani az álmot, hogy a társulás ne csak utazószínházként működjön, otthona is legyen a művészeknek.

Bartokos Tamás nem rendelkezik színházi végzettséggel, pályafutását tinédzserként a soproni stúdióban kezdte, ahol – elmondása szerint – felkészületlenül jelent meg a felvételin. A tanári kart humorával győzte meg. Hitvallása: kellő szívvel és lélekkel bármit el lehet érni és ezt a szakmát csakis ilyen hozzáállással lehet csinálni. Gyakorlat útján szerzett tapasztalatot a rendezésben. Fontosnak tartotta kiemelni mestereit, akiktől elleshette a színjátszást: Mikó István, Szombati Gyula, Gáti Oszkár, Sztárek Andrea, S. Tóth József. De segített pakolni a díszletezőknek és kipróbálta magát kelléktár vezetőként is, megtanulta „a nagy öregektől”, hogy színházat csak úgy lehet csinálni, ha ért mindenhez, átlátja teljes működési struktúráját.

Pályafutása elején, a zsirai értelmi fogyatékosok otthonába fiatal, motivált művészt kerestek, aki színházi foglalkozásokat tart az ott lakóknak. Nagypja zsirai születésű volt, így nem volt kérdés számára, elvállalta. „Elmentem és valahogy annyira megfogott az az őszinte tisztasága a sérülteknek, ahogy a világra rá tudtak csodálkozni, ahogy szerették volna bebizonyítani, hogy ők is hasznos tagjai a társadalomnak”. Itt született meg benne az ötlet, hogy integráltan működteti a foglalkozásokat, hiszen akkor már volt egy ifjúsági társulata. Mind a sérülteknek mind a fiataloknak nagyon tetszett, így otthagyta a kőszínházi karriert és létrehozta Magyarország első olyan színházát, ahol épek és sérültek együtt alkothatnak. Ez azóta kibővült az állami gondozásban lévő és kimondottan hátrányos, szegregált élethelyzetű roma fiatalokkal.

A korábbi években Tamás a kéthelyi, zsirai, darvástói és tordasi intézményekben is rendszeresen tartott foglalkozásokat. Akadt olyan időszak, mikor nyaranta a különböző otthonok tagjai találkoztak és úgy hoztak létre színházi nagyelőadásokat, akár 90-100 fővel. Így mutatták be a Nyomorultakat és más grandiózus produkciókat. Az utazó színház a Balaton északi partján, Vonyarcvashegyen találta meg otthonát. A helyi polgármester megnézte a Szeretetszínház Valahol Európában című előadását és akkora hatással volt rá a darab, hogy könnybe lábadt szemekkel azt mondta: mutassák be Vonyarcvashegyen is. A bemutatót követően a Pesti Magyar Színház akkori igazgatója, Zalán János a műsor végén percekig nem jutott szóhoz. Úgy nyilatkozott: ilyesfajta érzelmi megjele nitést még nekik sem sikerült átadni.

A társulat tagjai mindent tudnak egymásról, számíthatnak egymásra, odafigyelnek egymás dolgaira, lelki világuknak különös figyelmet szentelnek. „Ebben a zűrzavaros és rohanó világban nem kell ahhoz sem sérültnnek, sem hátrányos helyzetűnek lenni, hogy valamelyik gyermeknek problémája legyen” – meséli Tamás komolyan. Náluk a fiatalok nem azt keresik miben mások, hanem miben azonosak. Az elfogadás mellett a példamutatás is elengedhetetlen, de ez nemcsak a sérültekkel való bánásmóddal kapcsolatban, hanem minden másban is megmutatkozik, amit csinálnak. A társulat minden kelléket, díszletet, világosítást, hangot saját maga állít elő.

Bartokos Tamás

„Nálunk a gyermekek megtanulnak fűzni, faragni, ha azt látják, hogy az igazgató is meg tudja fogni a falat, akkor ők is így tesznek.”

Tamás mellett áll gyógypedagógus felesége, valamint Kovács Dominik és Sallai Bonita. nemrég végzett színészek, ők az „osztályfőnökök”. Jelenleg 40-60, fele-fele arányban sérült és ép csapattag van, közülük 15-20 fő folyamatosan fellép. Nincs felvételi, hisznek abban, aki szeretné ezt csinálni, vagy hasznosan szeretné tölteni az időt, akár csak azt szeretné érezni, hogy tartozik valahová, nem veszik el tőle a lehetőséget. Szeretnék elindítani a „Szeretet útja” nevezetű programot, amelynek keretében számos településen fogják bemutatni a színház világán keresztül a sérülteket és missziójukat.

A társulat együttműködött már más szervezettel is, ilyen volt a Jónás könyve c. előadás, melyben a „Lámpás 92 Alapítvány” sérült tárgyalgatói a darab közben vászonra vitték a pillanatnyi érzéseiket. Tamás „a színház és a képzőművészet közös keringőjének” nevezte az eseményt. „Nagyon fontos, hogy üzenete legyen a darabnak, kifejezetten jó, ha egy színház progresszív, mert, ha nem gondolkodnak el rajta az emberek, akkor nincs értelme. A mi színházunk alapjában véve is progresszív, mivel sérültek vannak benne, ezzel valami olyasmit nyitogatnak, ami kicsit sem szokványos” – mutatott rá.

OROSZ ZSUZSANNA

Harmadéves közösségszervezés szakos hallgató az ELTE Savaria Egyetemi Központban. Szülőfalujában, Rumban gyermekkorától tevékenyen részt vesz a közösségi életben. Tagja Rum és Zsenye Önkéntes Tűzoltó Egyesületének, ahol a közösség építése és a hagyományok éltetése érdekében tevékenykedik. 2023 júliusától a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Vármegyei Igazgatóságánál módszertani asszisztensként dolgozik. A képzések mellett az amatőr művészeti programokat koordinálja.

TÓTH BÍBORKA

A szombathelyi ELTE Savaria Egyetemi Központ harmadéves közösségszervező hallgatója. A zene fontos szerepet tölt be az életében, énekel és gitározik, valamint a campuson működő, hallgatók által létrejött zenészközösség egyik szerves tagja. Igyekszik a jövőben a szakmát összekapcsolni ezzel a területtel, mert hisz abban, hogy a zene és a művészetek a legjobb módja összehozni az embereket és kapcsolatot teremteni velük.

WITTMER-BESZE ERIKA

Györik Edit

Van olyan, akivel csak nekünk van kapcsolatunk

KOMA Bázis a fiatalok jövőjéért

Nézőként jössz, KOMA-ként távozol! – fogad az első felirat az ajtó melletti falon. Budapest 15. kerületében vagyunk, nem messze a tízemeletesek által keretezett szürke lakóteleptől, de családi házas övezetben. A környéken kevés embert látni hétköznapi kora délután. Az épületen nincs különösebb jelzés, mégis egyértelmű hol vagyok, már csak azért is, mert amint a kapuhoz érek, megszólítanak: „Szia! Gyere be!” Ilyen egyszerűen, nem tesznek fel kérdéseket, ki vagyok, miért jöttem, meddig maradok.

Alapvetően egy többfunkciós ifjúsági közösségi tér – így kezdi bemutatni a helyszínt Györik Edit, a KOMA Bázis vezetője. Egyrészt alacsony küszöbű szolgáltatás, bárki bejöhét nyitvatartási időben, ingyenesen és konkrét cél nélkül. Játshat, ping-pongozhat, társasozhat, olvashat, van egy kis büfénk és kerthelyiségünk. Másrészt találkozhat barátokkal, részt vehet a foglalkozásokon, ha akar. De semmi nem kötelező! Ha ő kezdeményez valamit, azt megbeszéljük, és lehet csinálni.

Az épület egyben a KOMA Labor nevű szociális intézmény, ami 10-18 éves, iskolában nehezen boldoguló, magányos, kirekesztett, hátrányos helyzetű gyerekeknek szól. Ennek keretein belül nekünk legfontosabb a közösségfejlesztés, és az egyén maximális támogatása.

A program tartalmaz tanulástámogatást, kompetenciafejlesztést, önismereti részt, az érzelmi intelligencia fejlesztését. Mentorálunk mindenkit, ez egyéni életvezetési támogatást jelent. Célunk egy erős közösség, amiben a gyerekek segítenek egymásnak is. Kulturális, szabadidős eseményeket szervezünk a laborosokkal, vagy összefogva a kerületben lévő más civil szervezetekkel, akik hasonló célcsoporttal dolgoznak. Előfordul, hogy a lakosság kezdeményez, akár egy születésnapi bulit, vagy kiállítást rendezni és ennek vagyunk helyszínei.

A történetünk egy közösségi színházzal kezdődött, de ettől az évtől már nem működik. Vannak előadások, viszont azokat már nem mi szervezzük, hanem társultunk egy csapattal.

Wittmer-Besze Erika (WBE): Hogyan tudtok együttműködni a különböző intézményekkel?

Győrik Edit (GyE): 2008 óta van itt a KOMA a kerületben, van az önkormányzattal egy közművelődési megalapodásunk, amiben egyfelől mi kapjuk a helyet, másfelől pedig vállaltunk szolgáltatásokat, támogatjuk a kultúrát, szabadidőt. Azt már mi írtuk bele, hogy a hátrányos helyzetű fiatalokat is. Ebben a kerületben különösen jó a szociális intézményrendszer, velük és az iskolákkal is együtt dolgozunk. A SZÉRA családok átmeneti otthonait fenntartó alapítvánnyal, a kerületben lévő Rákospalotai Javítóintézet és Speciális Gyermekotthonnal szintén együttműködünk. Az elején nagyon sokat tettünk ezért. Például elmentünk minden kerületi általános és középiskolába. Mindig az a kulcs, hogy találunk egy olyan embert, aki megérti, hogy mi mit csinálunk. Vállaltunk osztályfőnöki órákat, tartottunk szülői értekezletet. A nyitottabb osztályfőnökök elhozták ide a srácokat, mi tartottunk nekik egy másfél órás játékot, hogy megismerjék a helyet. Mindenféle kerületi rendezvényre elmentünk, évekig.

Egy ponton, amikor elkezdene egy iskolából ide gyerekek járni, megmaradnak, megszeretik, és hozzák egymást. És ugyanez van a szociális intézményekkel is, szépen lassan alakult a kapcsolat, és amikor megértették, hogy mit csinálunk, akkor ők elkezdtek küldeni a gyerekeket. Az iskolai szociális munkások teamben dolgoznak a kerületben, mindenkihez tartozik három-négy iskola, velük meg kialakult egy nagyon jó közös gondolkodás, követjük együtt az eseteket.

Minden évben egyszer leülünk, és akkor átbeszéljük, hogy mire van szükség ebben az évben.

Ugyanezt csináljuk a nevelőotthonnal, ott az intézeten belül a lányok bizonyos fokozatokban vannak, van, aki egyáltalán nem járhat még ki. Akik elkezdhetnek kijárni, konkrét foglalkozásra jönnek. Nekik ez nagyon fontos, amikor valahova ki lehet menni.

Nagyjából fél évente elhoznak egy csomó lányt, jönnek a munkatársak is, szervezünk a mi gyerekeinkkel közösen egy délutánt, ahol megismerkednek.

Szóval sokat dolgoztunk ezen, most már egyrészt megértették, hogy itt mi történik, mert ezt nem mindig olyan egyszerű megértetni, másrészt van visszaigazolás, például a szociális intézményekben azt mondják, hogy ide mindig azokat a gyerekeket küldik, akiket már sehol máshol nem akarnak, mert elképesztő, hogy van olyan, akivel csak nekünk van kapcsolatunk.

Az ismeretlen kezdeményezésből mára egy olyan fogalom lett a „komának lenni”, hogy jelenleg kapacitásunk határán mozgunk.

WBE: Mi kell ahhoz, hogy a KOMA működjön?

GyE: Most már jó pár éve együtt dolgozó állandó csapat van, és az nagyon jó. Ebben van pedagógus, két gyógy-pedagógus, és vagyok én, aki eredetileg népművelés szakot végeztem.

WBE: Van olyan, amit használasz, és onnan ered?

GyE: Minden onnan ered. Szuper gárdától tanultam: Csepeli Gyuri, Heleszta Sándor, Réz András, Szekfű András... Az évfolyam is nagyon jó volt, rengeteget tanultam, nagyon modern műfajokról, a nyitott házról. Pedig akkor még azt se tudtuk, hogy mi az. Nekem az a gyökerem abszolút, mindent onnan hozok, és egyébként annál is inkább ez így van, mert mi még egy nagy évfolyamon voltunk. Meg az nagyon megmaradt bennünk, hogy mindig tanulni. Utána már csak így „rápakoltattam”: mentálhigiénés szakember, közoktatási intézményvezető, narkológiai asszisztens, önismereti terapeuta, üzleti coach továbbképzéseket.

Na de visszatérve: ahhoz, hogy a KOMA valódi bázis legyen az ide betérőknek, kell egy csapat! Nem első-sorban a végzettség számít, jönnek egyetemi hallgatók gyakorlatra pedagógiáról, győgyepedről, szocpedről, szocmunkáról, szociálpolitikáról. Ezek mind relevánsak, csak kell hozzá plusz. Egyrészt az a döntés, hogy te akarsz-e ilyen gyerekekkel dolgozni, ami azt jelenti, van-e benned irányukban nyitottság, elfogadás, nem ítékezés, hanem érdeklődés. Sok minden más is kell még, de a profesz-szionális segítő attitűd a legfontosabb. Meg az, hogy ne egyféle dolgot akarj csinálni, hanem képes legyél egyéni-ben is, csoportban is dolgozni, programokat szervezni. És nagyfokú rugalmasság kell, a gyakornokok mindig mond-ják, hogy sosem történt minden úgy, ahogy elterveztük. És azt mondják, az a legnehezebb, hogy egy pillanat alatt kell dönteni.

Van még egy ilyen képesség, ami nagyon fontos, ez a team munkára való képesség. Aki nem tud csapatban dolgozni, az nem tud ebben megmaradni. Értenünk kell egymást, kell tudni egymásra támaszkodni. Ezek jóval fontosabbak az alapvégzettségednél.

WBE: Mi történik egy gyerekkel, mikor először jön ide?

GyE: Az első beszélgetés két dologról szól: ő elmondja, kicsoda, miért jött ide, mit szeretne. Mi elmondjuk, hogy mik a lehetőségei. Körbeviszük, mondjuk, hogy nyugod-tan maradjon itt. Ha van éppen foglalkozás, akkor arra be is jöhet. Ha könnyebben nyíló, kommunikatívabb, ismer-kedhet a többiekkel. Annak fényében, hogy ő mit szeret-ne csinálni, készítünk egy első heti tervet, hogy milyen napokon jár, hány órát, miken vesz részt. Egy hónap után újra átnézzük. Itt közösségben van, szociális kompeten-ciái ezáltal fejlődnek. Nem erőltetjük a tanulást, az itt töl-tött időt arra használja, ami neki jó, ebben támogatjuk. Nyilván mindent megkóstoltatunk vele, de aztán a végén ő dönt. Arra nagyon figyelünk, hogy itt senki ne legyen magányos, de ez nem is történik meg. Mi segítő attitűddel fordulunk feléjük, ez hat a csoportra, illetve a folyamatokat nagyon erősen befolyásoljuk, hogy itt senki ne legyen kirekesztett.

WBE: Az ő vágyaik, céljaik mennyire alakították azt, hogy mit lehet csinálni?

GyE: Olyan értelemben nagyon alakítják, hogy van egy heti rendünk, aztán átstrukturálja az élet. Mindig alkal-mazkodunk ahhoz, hogy milyen csapat jár ide, mit sze-retne csinálni, vagy mi mit látunk, hogy miben kéne fej-lődniük. Nincs meghatározva, hogy ennek így kell menni fél évig. Persze, ha elindítunk egy csoportfoglalkozást, ott nagyon türelmesnek kell lenni, mert van, hogy több hónap kell, hogy tényleg működjön. Nagyon sok helyen tartanak napindító beszélgetést, ezt mi jó ideje nem csináltuk, mert nem egyszerre érzékelnek. De elkezdtek ide járni ilyen kínai gyerekek, ők az iskoláikban ahhoz szok-tak, hogy nem keverednek, szünetben se. Alig beszélnek magyarul, csak a saját körükben vannak, pedig van, aki itt született már. Nincs semmi baj, nem ellenségesek, hogy-ha van foglalkozás, jönnek, csak, ami itt alakul spontán, hogy mindenki mindenkivel, elkezd hülyéskedni, játszani, ez velük nem történik meg. És akkor gondoltuk, hogy ebben segíteni kell nekik. Megvárjuk azt a pillanatot, mikor a legtöbben vannak itt egyszerre, leülünk, és megy egy kör csak arról, hogy hogy vagy ma, és mit csinálsz ma itt? Ez nagyon unalmas kérdés egy bizonyos lét-szám fölött. De érdekes, hogy abszolút végighallgatják egymást. A kínai gyerekek egymásnak nagyon segítenek, aki kevésbé beszél, annak rögtön lefordítja a másik, és ilyenkor ezt nem engedjük. Meg kell szólalni magyarul. Ez az egyik, amit kitaláltunk, a másik meg az, hogy egy héten egyszer magyar-kínai párokat alakítunk a játékok-ban. Ezt most csináljuk pár hónapig, és akkor meglátjuk.

WBE: Mi a helyzet az „öregdiákjaitokkal”? Mennyire tudjátok követni, lehet-e követni az útjukat?

GyE: Nagyjából mindenkiről tudunk, és ennek nem is kell tudatosan utánamenni, mert ők jeleznek. Van, amikor bejönnek, van, amikor kifejezetten hívjuk őket. Ennyi, nem is kell több, mert jó esetben az az öreg, aki már el tud boldogulni egyedül. A KOMÁ-nak az célja, azért jársz ide, hogy egyszer önállóan életképes legyél. És hogy ehhez mi kell, az egyénenként változik, az iskolát be kell fejezni, meg kell erősödni, a személyiségnek ki kell alakulni. Jó esetben akkor megy el, amikor ez már megvan.

WBE: Nem merült fel soha, hogy az életkori csoportot bővítsék 18 évnél idősebbekre?

GyE: Hát a laborban nem lehet, mert ott maga az intézmény, ami a normatívát kapja, annak a korhatára 18 év, vagy akkor lehetsz több, hogyha utógondozásban vagy. De az alacsonyküszöbű közösségi térnek nincs korhatára, oda bárki jöhet. És járnak is nagyobbak. Voltak évek, amikor csak 16-18 évesek jártak, aztán a nagyobb elhozta a tesóját, ő meg a barátait. Borzasztó érdekes csoportdinamikát hoz. Ezek a nagyok akármilyenek, nagyon-nagyon szeretik a kicsiket, és azonnal kialakul, hogy a kicsire vigyázunk, törődünk vele. Elkezdnek figyelmesebbek lenni, a kicsit mindig jobban bevonják, türelmesek, tanítgatják.

WBE: Szoktátok átadni azt, amit itt csináltok? Le lehet-e egyáltalán írni?

GyE: Valamennyire le lehet, és valamennyire le is van. De sokszor olyan üresnek hangzik. Az, hogy érzékenyek kell lenni, semmit nem jelent leírva. Mindenki módszertani anyagként kezeli, azt mondják, hogy „ja, persze”! Jó, hogy nagyon sok egyetemen van megállapodásunk, és küldenek ide hallgatókat. Elolvassa az anyagokat, van rá élő példa, megérti, tehát így oké. Másképp nem nagyon látom értelmét. De ettől függetlenül minden le van írva, szívesen tartunk erről tréninget, de nehéz pusztán elméletben megfogalmazni azt, ami a KOMA Bázison történik.

WBE: Van olyan helyzet, gyerek vagy sors, ami az elmúlt évekből valamiért nagyon erősen megmaradt?

GyE: Elég sok van. Nagyon érdekes dolog, volt, akinek nagyon megérintett a sorsa, mert nagyon nehéz volt családlilag is, gyermekvédelmileg is, élethelyzetileg is. A bejárása egyáltalán nem volt állandó, nem lehetett folyamatos munkát felépíteni. Eltelt két év, és bekerült a börtönbe, ahonnan minket hívott fel. Szerintem ennél több nem kell. És akkor ott tudtunk vele kapcsolatot tartani, ez neki segítség volt. Amikor bekerült egy nagyon éles helyzetbe,

pusztán az, hogy egy ideig járt hozzánk, valahogy annyira megmaradt, ehhez vissza tudott nyúlni. Neki akkor, ha más nem is maradt a világban, de ez a hely valahogy az eszébe jutott...

És van egy másik történet, hogy egy lány, aki most már huszonekötő, 14-15 éves kora óta járt ide, és nagyon sok mindent végigcsináltunk vele. Ő egy ilyen jó gyerek, elképesztő családi háttérrel, de olyan mértékig szorongó, az első években nem szólalt meg. Ha megszólalt, akkor is, „bocsánat, hogy élek”. Leérettségizett, utána elment egyetemre, és meglépte azt, hogy amit először választott, arról el tudta dönteni, hogy ez nem oké, átment egy másik szakra, és most önkéntesként dolgozik itt.

Nem tudom, hogy melyik a releváns történet, hogy oké, elkallódik, rossz élethelyzetbe kerül, de visszaszól, vagy egyenesbe jön és önkénteskedik?

Sokan mondják, hogy biztonságban érzik itt magukat. Azt a szót is rengetegen használják, hogy itt nyugalom van. Mert mindenhol máshol zaklatják, otthon, iskolában. Mindenhol stressz, meg elvárások. Régen egyébként kilencig voltunk nyitva, most három-négy ember van itt este, akik maradnának hajnalig. Meg az is érdekes, hogy nemrég készültek ezek a graffitik kinn a folyosón, egy foglalkozás sorozaton, a kínai gyerekek kiírták, hogy „family”. Ők úgy élik meg, hogy ez itt a család.

Szóval, szerintem nagyon fontos úgy csinálni egy közösséget, hogy hagyni, hogy ők csinálják. Tehát nem úgy, hogy kitalálom, hogy „én most közösséget fejleszték”. Én ezt próbálom képviselni. Az a szlogenünk, hogy „Jó itt lenni”. És azért jó itt lenni, mert te itt lehetsz, anélkül, hogy bármit tenni kéne. Van pár közös működési elv, amit be kell tartani, ezek az együttélési elveink. Nem azt foglalmaztuk meg, hogy mit nem lehet csinálni, hanem azt, hogy mit lehet. És a közösségépítésnek szerintem ez a lényege: rájuk bízni. A gyerekek abszolút közösségi lények, nem jó kedvükből lesznek magányosak...

WITTMER-BESZE ERIKA

Kommunikáció és magyar szakon végzett a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, majd újságírói ambícióit a hátrányos helyzetű középiskolás fiatalok magyartanítására cserélte. A rövid kitérőnek szánt időszak tizenkét tanévig tartott, s többek között egy gyógypedagógusi diploma és két tankönyv lett az eredménye. Közben az iskola és a hozzá tartozó, gyakorlati oktatással foglalkozó cég kommunikációs vezetője lett, ezt követően a Katolikus Karitászs országos központjának sajtójáért felelt. Egyházi sajtósként segítette az ifjúsági világtalálkozókat (Madrid, Krakkó, Lisszabon), a 72 óra kompromisszum nélkül önkéntes akciót, valamint Ferenc pápa 2023. áprilisi magyarországi apostoli látogatását.

Közösségszervezés - jó gyakorlatok

V.

KURGYIS AMANDA

Közösségszervező szakos gyakornokok élményalapú tapasztalatai

Hallgatói látkép sorozat

A Pest Vármegyei Igazgatóság munkatársai azért hozták létre a Hallgatói látkép cikksorozatot, hogy az igazgatóságon megforduló szakmai gyakorlatos hallgatók egy kreatív feladaton keresztül ismerkedhessenek meg a közművelődési szakma gyakorlati oldalával.

Az igazgatóság kifejlesztett egy háromlépcsős modellt a szakmai utánpótlás biztosítására. Ennek alappillére a közösségszervező szakos hallgatók fogadása a 80 és a 160 óras kötelező gyakorlat teljesítésére. A Budapesti Gazdasági Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Milton Friedman Egyetem egyaránt együttműködő partnereink. Kollégáink oktató tevékenységet is folytatnak ezekben az intézményekben. Az együttműködés keretein belül számos hallgató tölti szakmai gyakorlatát az Intézet több vármegyei irodájában, köztük Pest vármegyében is.

A Hallgatói látképsorozat cikkeinek legfontosabb célja, hogy a diákok megtanuljanak cikket írni, méghozzá egy olyan témában, ami kapcsolódik a közösségszervezés szakhoz, és számukra is kedves. Az általuk gyakorolt tevékenységeket, az őket foglalkoztató területeket érdekes, egyedi aspektusból tudják megközelíteni, ezáltal rávilágítanak azokra a rejtett erőforrásokra, amelyek hasznosíthatók a közösségszervezésben. Más oldalról a gyakorlatvezetők is megismerhetik a diákok személyes érdeklődési körét, ezáltal munkatársaink próbálnak mindenkinek személyre szabott témában feladatot adni.

Ezzel a feladattal kezdődik a gyakornoki időszak. Minden belépőnek be kell mutatnia röviden magát és egy közösséget, amelynek éppen tagja, vagy valaha tagja volt. A kapott írásokat a Nemzeti Művelődési Intézet honlapjának Pest vármegyei aloldalán publikáljuk. Itt minden lelkes érdeklődő elolvashatja a kis közösségekről szóló írásokat.

Tekintettel arra, hogy rendkívül színes egyéniségű gyakornokokkal dolgozhattunk együtt az évek során, többféle megközelítésből születtek írások. Voltak, akik a vallási közösségüket mutatták be, voltak, akik a néptáncegyüttest, amiben szerepelnek. Mások jótékony célú adománygyűjtésről óvodás gyermekek számára, a munkahelyükön kialakult alkotóközösségről vagy éppen arról írtak, hogy az egyházi gimnáziumukban lévő kötelező tevékenységet hogyan alakították kellemes elfoglaltsággá.

A következő hasábokon kiemelünk néhányat a született írásokból.

Elsőként a Napközi szervezetről szóló cikket, Éles Alexandra Budapesti Gazdasági Egyetemen tanuló közösségszervezés alapszakos hallgató tollából.

„Ha egy közösséget kell kiemelnem, aminek oszlopos tagja vagyok, az a Napközi. A Napközi egy valódi hely, a Corvinus Egyetem alagsorában, emellett egy baráti társaság is. A szervezet azzal a céllal jött létre, hogy az egyetem pszichológusainak munkáját segítse. A pszichológusok néhány éve kis létszámban voltak az egyetemen, ezért a hallgatók közül kerestek olyan lelkes diákokat, akiket érdekelt a pszichológia és szerettek volna segíteni a többi diáktársuknak, így egy hidat képeztek a pszichológusok és a hallgatók között. Mára ez a funkció átalakult, nagyobb energiát fektetünk a Társas estek, illetve Filmes estek szervezésébe.

A fő profilunkká az vált, hogy a hallgatóságnak egy olyan közeget teremtsünk, ahol bátran meg mernek nyílni, ahol nem ítéli el őket senki, ahol barátokra lelhetnek. A társas estek alatt mindig felhőtlen az öröm, a stresszes szorgalmi időszakban ez adott kikapcsolódási lehetőséget nekem is arra, hogy elfelejtsem a hétköznapi gondjait.

Völgyi Viktor szintén a Budapesti Gazdasági Egyetem hallgatója közösségszervezés szakon. Ő egy általa kezdeményezett adománygyűjtésről mesélt, melyből szintén kiemelni egy kis részletet.

„2019-ben egy reggeli rádióműsorban meghallottam a felhívást, miszerint rászoruló gyerekeknek hátrányos helyzetű régiókban országos gyűjtést rendeznek.(...) Ezt a kezdeményezést továbbítottam a Dunaharaszti Hétszínvirág Óvoda (300 gyermeket nevelő intézmény) vezetésére, akik nyitottan reagáltak erre a kezdeményezésre. A vezetőség hamar megtalálta és felvette a kapcsolatot az esztári Epreskert Óvodával, akik nagyon örültek az új kapcsolatnak. Az óvodavezető összefogta a szülői munkaközösséget és elkezdődött a karitatív gyűjtés. Az óvoda nevelői szobáját néhány nap múlva megtöltötték a jó minőségű, ám feleslegessé vált játékok, tisztasági eszközök, meleg ruhák, tartós élelmiszerek, kismotorok, tanuló biciklik.(...) Jó érzés volt bekapcsolódni egy olyan közösségi mozgalomba, ahol a segíteni akarás és a másoknak való örömközlés mindenkinek fontos volt.”

Dévényi Csenge egy korábbi pest vármegyei gyakor-
nok pedig a saját alkotóközösségét mutatta be, amely
a kis budai kávézóból indult, ahol már fiatalabb kora
óta dolgozik. Ebből alakult nem sokkal később
a Cérnácska, a saját hímező vállalkozása.

„A közösség, amelyet szeretnék bemutatni, munkakapcsolatból indult. Az étterem, ahol mind dolgozunk, egy családi vállalkozás, így már a kezdetektől bensőséges volt a viszony, a kis létszám pedig még jobban erősítette a köteléket. Mivel mindenki ismer mindenkit, hamar észrevettük a közös nevezőt: mindenki alkot. Valaki hobbiából, kikapcsolódás gyanánt, de van, akinek már vállalkozása van a tevékenységére. Így jött az ötlet, alkossunk együtt. Az időpontot hamar kitűztük, egy hétfői nap délutánját választottuk. 17 órakor együtt bezártunk, utána kezdődhetett a foglalkozás, „eszünk, iszunk, közben jár a kezünk” jellegűre. Ez az alkalom kötetlen volt, mindenki hozta a saját munkáját és azzal foglalatzkodott. Az esemény nagyon jól telt, estig együtt voltunk. (...) Volt olyan kézműves foglalkozás, amelyet kicsit félve, de én tartottam. Körülbelül két és fél éve hímezek, kézzel. Sok megrendésem volt már, és az étterem kézműves polcán is kint vannak a termékeim. (...) A kézművesség kiváló alkalom arra, hogy építsük a csapatot és ne csak egy munkahelynek fogjuk fel ezt a helyet. Mivel csak nők dolgoznak az étteremben jelenleg, egy női körnek is felfogható. Ezek az alkalmak miatt sok munkatársam már a barátnőm is lett.”

Ezekkel a cikkekkel a hallgatók hozzájárultak ahhoz is, hogy az intézet munkatársai pontosabb képet kaphassanak arról, hogy milyen tevékenységek keltik fel az ifjúság érdeklődését. Napjainkban az ifjúság bevonása mindig központi kérdés. Nehéz feladat ugyan, de ezek a beszélgetések jó kiindulópontok a módszertani munka átgondolásában, tervezésében is.

A cikkek megírása mellett másféle szakmai feladatokba is betekintést nyerhetnek a hallgatók gyakorlatuk során. Másik kiemelő tevékenység a látóutakon való részvétel. Ez egy kiváló lehetőség arra, hogy a pályakezdők testközelből ismerhessék meg a megyében található közművelődési intézmények és színterek működését. Ezeken az alkalmakon a közművelődési szakemberek megoszthatják a mindennapi tapasztalataikat, ezáltal könnyebb lesz a gyakornokoknak egyetemi tanulmányaik végén eldönteni, hogy pontosan melyik irányba is szeretnének majd elindulni. Az irodában pedig megismerhetik a megyei munkatársak, a Szakmafejlesztési Igazgatóság, a Minőségfejlesztési központ és a Kutatási Központ feladatait is.

KURGYIS AMANDA

A Pest Vármegyei Igazgatóság módszertani referense 2022 júniusa óta. Az igazgatóságon ő felelős az ASzakkör projektért és a Bűvös Bábos programért. Ezek mellett pedig a szakmai gyakorlatos hallgatókkal foglalkozik.

KözösÉg Fesztivál

– a közművelődés első fesztiválja

A Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesület a közművelődés szakmai utánpótlás-nevelése érdekében tevékenykedő, Kárpát-medencei hatókörű civil szervezet. A megalakulás óta eltelt években azon dolgozunk közel 300 fős tagságunkkal, hogy minél több fiatal számára vonzóvá tegyük szakmánkat. Bízunk abban, sokan követnek majd minket, felismerve a közösségi művelődés jelentőségét, társadalomformáló erejét, szépségét, gazdagságát.

Ennek a munkának jelentős mérföldköve volt a 2023 nyarán elsőként megszervezett KözösÉg Fesztivál. Olyan rendezvényt álmotdunk meg, mellyel interaktív módon, színes beszélgetések, tapasztalati tudásátadás útján mutatjuk meg a fiataloknak, milyen sokszínű a mi szakmánk, mennyi lehetőséget rejt, milyen perspektívákat nyújt. Veszprém vármegyében, a Fesztivál első házigazda-megyéjében, a helyi sajátosságokat, különlegességeket csempésztük bele a rendezvénybe, és bemutattuk Egyesületünk Veszprém vármegyei tagjait is. Hálásak voltunk azért, hogy Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár, Egyesületünk egyik alapító tagja, a rendezvény ötletgazdája elvállalta Fesztiválunk fővédnökségét és megnyitását, sőt, még egy beszélgetésen is részt vett! De hogyan is kezdtünk hozzá a munkához?

Závogyán Magdolna államtitkár beszélget Oszkai Rékával és Brenner Boglárkával

Mivel ez volt az első rendezvény, mindent ki kellett találni: optimális időpontot, helyszínt, programtípusokat, szakmai és szabadidős kínálatot, meghívott fellépőket, közreműködőket, beszélgetőpartnereket – ezer kérdés volt a fejünkben, hogyan is lehetne a legjobb. Így azután titkos fegyvereinkhez folyamodtunk: a beszélgetéshez és az együttműködő partnerekkel való közös munkához. Összehívtuk sok-sok jó partnerünket: az Agóra Veszprém Kulturális Központ, az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület, a Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért Szervezet, a Tótvázsonyi Ifjúsági Egyesület vezetőit, tagjait, a vármegyében működő Látópontokat, önkénteseket. És persze igazi szakértőinket, a Pannon Egyetem másodéves közösségszervezés szakos hallgatóit. Velük együtt rengeteg közös gondolkodás, ötletelés, tervezés és újratervezés alapján formáltuk, igazítottuk a programokat.

Arra törekedtünk, hogy a Fesztivál ideje alatt az ideérkező fiatalok megtapasztalhassák, a közművelődés nem egy poros, unalmas szakma, üres, kopott művelődési házakkal, hanem számos élményt, izgalmas programokat, fejlesztést, inspiráló közösségi együttléteket kínáló terület, amelyet akár ők is tovább formálhatnak.

Így került a programok közé szabadulószoza, Sociopoly élő társasjáték, bonbonkészítés és Kocsma Kvíz, közösségi dobolás, street art vagy médiaudvar. Fontos volt számunkra az is, hogy a fiatalok találkozhassanak tapasztalt szakemberekkel, akik mesélnek magukról, szakmai kihívásaikról, a világról. Ezt szolgálta KözösÉg Tér elnevezéssel a pódiumbeszélgetések sora, ahol egyetemisták kérdezték beszélgetőpartnereiket. Vendégünk volt mások mellett Gelencsér András, a Pannon Egyetem rektora, aki légkörkutatóként arról beszélt, milyen fontos a kisközösségek szerepe megváltozott világunkban, a környezetvédelmi kihívások közepette.

Fesztiválozók esti csapatjáték közben

Örömdobolás Francia Dániellel

Nagy sikert aratott Látókaland elnevezésű csapatjátékunk is, melyben a sokfelől érkező csapattagok a közös feladatok megoldása közben jobban megismerhették egymást. A vetélkedő feladatainak összeállítása, előkészítése és a játék lebonyolítása jelentős részben a Pannon Egyetem segítő hallgatóinak munkáját dicséri. Közülük Mikó Jázmin így nyilatkozott élményeiről: „Számomra az esti vetélkedő volt a legemlékezetesebb. Egyrészt a feladatok kitálalása jó kihívás volt, hiszen nem volt egyszerű olyanokat megalkotni, amelyek kellően viccesek, ugyanakkor elég komolyak is. Szerencsére egy szuper kis csapat tagja lehettem, akikkel együtt ez sikerült. A másik részről pedig a játék animálása, vezetése is izgalmas feladat volt, ilyet nem csináltam még, de úgy láttam, akik velem játszottak azon az estén, legalább annyira élvezték, mint én. A Veszprém vármegyei golf játékhoz elvállaltam a tábla megfestését is, ami nagyon sok nehézséget okozott, pedig a feladat egyszerűnek tűnt. Tanulság: soha ne mondd azt előre, hogy ez biztos egyszerű!”

Györfly Anikó hallgató pedig az alábbi emlékezetes pillanatokat emelte ki nekünk: „A legemlékezetesebb a Közös Ég Fesztiválon mindenképpen a Látókaland játék volt. Bár nem játszottam, mert a szervezői oldalon vettem ki a részem, de nagyon jó volt látni, hogy a csapatok mennyire élvezik az általunk megalkotott játékokat. Ezzel együtt hasznos szakmai tapasztalatot is adott. A szervezés és ötletelés során megtanultam, hogy milyen

egy ilyen vetélkedőt összeállítani, és mennyi különböző tényezőt kell figyelembe venni, hogy a végén egy igazán élvezhető program kerekedjen belőle. Ezen kívül egy pódiumbeszélgetést is volt lehetőségem moderálni, ami óriási kihívást jelentett, és van még benne hová fejlődni, de mindenképpen nagyon hasznos volt, hogy ebben is kipróbálhattam magam. Úgy gondolom, munkánk során fontos lesz, hogy tudjunk kiállni és színpadon beszélni, akár egy ilyen beszélgetés keretében, akár egy esemény felkonferálása kapcsán, ezért fontos, hogy erre legyen lehetőségünk felkészülni már a szakmai gyakorlatunk során.”

A visszajelzések alapján a Fesztivál során sikerült olyan hangulatot teremtenünk, amelyben minden résztvevő jól érezte magát. A három nap alatt a fesztiválozók rengeteg mindent kipróbálhattak, részt vehettek különleges programokban, megismerkedhettek Veszprém és a vármegye nevezetességeivel, emellett lehetőségük nyílt az ismerkedésre, a tartalmas beszélgetésekre. A több mint 200 résztvevő az ország számos pontjáról, illetve határon túlról érkezett, és a visszajelzések alapján lelkesen, élményekkel telve távoztak.

Reméljük, sokakkal idén is találkozunk majd, hiszen 2024 nyarán a II. KözösÉg Fesztivál helyszíne Szolnok lesz, várjuk oda is a szakma iránt érdeklődő és elkötelezett fiatalokat!

Látóúton Nemesvámoson

Nagyon vágnak a közösségi létre

Ifjúsági jógyakorlatok a közösségi művelődésben

Madarász Réka Egerben, **Stumpf Rebeka** Taliándörögdön fiatal szakemberként, **Fekete Ilona** Püspökladányban évtizedek óta dolgozik a kisebb-nagyobb közösségekkel. Önkormányzat, közösségi ház, művelődési ház, egyesület? Mindenki máshol találkozik rendszeresen a fiatalokkal. Arról beszélgettünk, hogyan lehet őket megszólítani, milyen programokon vesznek szívesen részt, mivel lehet bevonni őket? Példáik, ötleteik reméljük más szakemberek számára is hasznosak! A beszélgetést **Novák Irén** ügyvezető moderálta.

Novák Irén (NI): Sokszor halljuk, hogy nehéz megszólítani a fiatalokat, én azt tapasztalom, hogy új információk és élmények iránt nagyon nyitott korosztályról van szó. Ti hogy látjátok?

Madarász Réka (MR): Mindenkinek meg kell találnia a saját településén, hogy mi az erre legalkalmasabb módszer. Én középiskolásokkal foglalkozom, a közösségi média felületeken érik el egymást. Kérdezzük meg őket, hogy szerintük mi lenne a legjobb és dolgozzunk együtt azokkal, akik képviselik a korosztályt, ők adnak tanácsot.

Stumpf Rebeka (SR): Másképp tudunk kommunikálni velük, ha korban közelebb vagyunk hozzájuk. Én leginkább a személyességben hiszek. Az egyik mentorom mindig azzal indított útnak: „Beszélj velük, hívd őket, szólj nekik és szólítsd meg őket!”, valamint, hogy higgyem el, sokkal nagyobb hatása van annak, ha konkrétan megkérjük a fiatalokat egy-egy feladatra.

Fekete Ilona (FI): Meg kell őket szólítani, mert nagyon vágnak a közösségi létre. Bátortalanok, de amikor rájuk akarunk bízni egy feladatot, lehet őket motiválni. 3 fős társaságunk 40-50 főre gyarapodott az elmúlt hét évben. Fontos, hogy legyenek céljaik és határozottak legyenek, mert túl sok impulzus éri őket, ami miatt elbizonytalanodnak. Rengeteget tanultam a fiataloktól, például a közösségi média felületek használatát is. De nekik is szükségük van egy „tyúkanyóra”, aki megkérdezi tőlük, hogy „Tudok segíteni valamiben?”.

NI: Milyen tapasztalataitok vannak a programokkal kapcsolatban?

SR: A felső tagozatos diákok másik településre, Monostorapátira járnak, így a megtartásukért tudatosan felépítettünk egy rendszert, a „Kincses klubot”. Értékalapú foglalkozásokat tartunk alsósoknak kéthetente, a felsősök a „Kincses klub plusz” keretein belül viszik a helyi értéktárat. Különleges, hogy az önkormányzat rábízta ezt a presztízis feladatot a fiatalokra, akik lelkiismeretesen tesznek is érte. A középiskolások már igényelték, hogy folytassuk a munkát. Nemrég kezdtünk el egy saját közösségi teret kialakítani. Péntek este és szombat délutánként foglalkozunk velük. Az alsós diákokkal körbejárjuk a helyi értékeket, ha tud egy néni sütni-főzni, meghívjuk egy-egy különleges helyi receptet elkészíteni közösen. Az értéktárral kapcsolatos interjúkat és felvételeket ők csinálják, emellett fotózni és videózni is tanulnak.

FI: A Black Rose egy amatőr művészeti közösség, nagyon erős baráti kötelék is alakult ki közöttük. Nemzeti identitást erősítő könnyűzenei tematikus műsorokat készítünk, amiben néptáncosok és modern táncosok is részt vesznek. A „tini táncosok” retro slágerekre készítenek koreográfiákat, énekesekkel közösen. Nálunk 13-tól 28 éves korig együtt vannak a fiatalok és nagyon szeretik egymást. Járjuk az országot ezekkel a produkciókkal, és a fiatalok háttér tevékenységeket is megtanultak az elmúlt években: van saját hangosítónk, dekoratőrünk és akik a külsős segítő programokat csinálják, például arcfestést

vagy hajfonást. Hiszen miért ne a saját fiataljainkat vonjam be, ahelyett hogy hívok egy idegen vállalkozót? Ez lendületet ad ahhoz, hogy mindig legyenek új ötleteik, emellett pedig nagyon komolyak is tudnak lenni. Például a nemzeti ünnepi műsorokat is ők állítják össze, maguk írják a szöveget, ők választják ki a verseket.

NI: Kell ehhez forrás?

FI: A műsorainknak van egy bizonyos értéke, ebből a nagyon profik kapnak motivációképpen díjazást, a többit visszaforgatjuk énektanárra, tánctanárra, ruhára és útiköltségre. Bárhová gondolkodás nélkül elmegyünk. Ha van rá keretük, örülünk neki, ha csak egy ebédet kapunk, akkor is nagyon jó együttműködés. Szerencsés is vagyok, ez az egész nem is indulhatott volna el egy megfelelő kapcsolati háló nélkül. De az is kellett, hogy az elmúlt években lássák és elhiggyék azt, hogy mire képesek.

MR: Egerben 1996 óta működik az Egri Városi Diáktanács, ez 40-50 fő szervezi az összes középiskolásoknak szóló programot. Én rajtuk keresztül érem el az összes egri középiskolás fiatal. Fejlesztjük őket, kommunikációs tréningeket és táborokat tartunk nekik, hogy ne csak nekünk mutassák meg, amit szeretnének, hanem kifelé is. Az ő elképzeléseik mentén valósítjuk meg az összes rendezvényt. A Diáktanács tagjai iskola után jönnek, viszont a rendezvényeket igyekszünk iskolaidőben megvalósítani. Itt jön be az én szerepem, egyeztetek a vezetőséggel, hogy ezeket a rendezvényeket támogassák és a diákok, pedagógusok részvételét engedélyezzék. A Diáktanács fiataljai minden önkormányzati rendezvényen részt vesznek önkéntesként, belelátnak a város nagyrendezvényeibe is. Amire nagyon büszke vagyok, tavaly ment egyetemre az első olyan gárda, akiket én mentoráltam és közülük van olyan, aki a közösség szervezés alapszakot választotta.

FI: Mi szakemberek példát is mutatunk, lehetőséget is adunk. Szerintem van nagyon sok olyan fiatal aki teljesen elzárkózik, de nem tudja, mit veszít vele. A nagyrábéi művelődési házban a gyermekeknek napközis táborokat szervezünk a nyár folyamán, mert a gyermek közösségből lesz később az aktív fiatal. Rengetegen visszajárnak, hiszen bensőséges, családias légkör van. A 7-8. osztályosaink jönnek önkénteskedni. Látják, hogy nem csak élvezni tudják ezeket, hanem segíteni is.

SR: Egyrészt nekünk is nagyon jó, hogy a fiatalok jönnek és be tudjuk őket vonni, mert nem bővelkedünk munkaerőben. Másrészt fontos az, hogy merjünk rájuk bízni feladatokat, nem fognak vele visszaélni, hanem büszkék lesznek arra, hogy hozzátettek valamit a közösséghez.

MR: Mi szakemberek úgy tudjuk segíteni őket, hogy megmutatjuk az utat. Én azt veszem észre, hogy egyfajta tudatosság van ezután bennük és minták vagyunk számukra. A legfontosabb, a kulcs a bizalom.

FI: Korábban is sok településen jártunk, de tavaly az, hogy a Petőfi200 klubokhoz eljuttathatjuk a műsorunkat, nagy büszkeséget adott nekik. A Hajdú-Bihar Vármegyei Önkormányzat kérésére januártól a Magyar Kultúra Hetét már a mi egyesületünk vitte. Amikor fiatalok adják át az ismeretanyagot egy rendkívüli történelem órán, az olyan mintát ad a gyermeknek, hogy ők is képesek erre. Ez nagyon sokat lendíthet minden ilyen kis ifjúsági közösségen.

NI: Bizalom alatt én azt is értem, hogy nem a mi akaratunkat akarjuk rájuk erőltetni. Hiszen megadod neki azt, amire szüksége van, ha elakadt, de engeded, hogy megvalósíthassák, amit elképzeltek.

MR: Abszolút így működik. Ha van egy felvetés rendezvényt kapcsolatokban, mindig megkérjük őket, mondják el, mit értenek az alatt, hiszen az sem mindegy hogy mi mit értünk alatta és ők fiatakként mit. És utána már azt mondod, hogy jó akkor legyen ez, építsünk erre.

SR: Én is úgy indultam, hogy bevonódtam egy térségi ifjúsági stratégia megalkotásába. Szeretném, ha a fiatalok is olyan élményekkel tudnának gazdagodni, amit nekem ez a szervezet és ezek az ifjúsági projektek adtak.

NI: Sorsfordító lehet akár.

FI: A Black Rose-ban abszolút szabad kezet kapnak, hogy például milyen legyen a szoknya, vagy a dalok sorrendje. Ha van egy új műsorötlet, leülünk és átbeszéljük. Nekünk azt a háttérrel kell inkább megteremteni, ami lehetővé teszi ezeket. Nagyon jó, ha utána megtanulnak pályázatot írni vagy egy jótékonyági eseményt megvalósítani.

NI: Hogy látjátok, ezek a fiatalok megjelennek utána a települések életében mint véleményvezérek?

FI: Nálunk nagyon sok felsőfokú végzettségű fiatal van és van is alkalmuk találkozni településvezetőkkel. Ifjúsági kerekasztal beszélgetést kezdeményeztünk az önkormányzattal, hogy megkérdezzék, az elképzelt feladatokat megvalósíthatják-e. Azt tapasztalom, a szóbeli kommunikációban nem annyira magabiztosak. Kell egy kis idő, mire belezönnék, de nagyon határozott véleményük van a dolgokról.

NI: Rebeka nálatok milyen kezdeményezés van folyamatban?

SR: Kifejezetten a fiatalok kérésére szeretnénk egy ifjúsági közösségi teret létrehozni. Egy régi pajta épületet újítunk fel közösen hétvégenként. Reméljük, hogy egyszer majd átadjuk, ettől még egy kicsit messze vagyunk. Nagyon ügyesek a fiatalok, kifejezetten meglepő, mennyien jönnek és mennyire kitartóak.

NI: És a közös cél még inkább összekovácsolja ezeket a csoportokat.

FI: Akár másik település ifjúsági közösségeit is cselekvésre buzdíthatja.

SR: Ha egy célt meg tudnak fogalmazni, valójában nekünk csak a támogatást kell mellé tennünk. Idővel egyre több mindenbe beletanulnak és önállóan meg tudják valósítani.

NI: Mit üzenétek a többi szakembernek az ifjúsági közösségekkel kapcsolatban?

FI: Bármilyen kulturális vállalkozás attól sikeres és működő, hogy kulturális szakemberek vezetik. Nem azért, mert más nem tudná megoldani, hanem mert nekünk van elhivatottságunk hozzá és sokféle ismerettel rendelkezünk. Nagyon sok településnek jót tennie, ha lenne saját ifjúsági közössége. A mi dolgunk az, hogy megtanuljuk az ő nyelvüket. Akkor fogom megérteni őket, ha ismerem azt a nyelvet, amit beszélnek. És akkor fogunk tudni kompromisszumot kötni és közösen gondolkodni, ha mindkét oldal fektet bele energiát.

SR: Néhány éve indítottunk egy Kulcsfigura programot, amelyben a közművelődési-, illetve ifjúságsegítő szakembereket próbáltuk összehozni, hogy közösen gondolkodjunk. A közeljövőben szeretnénk a Balaton felvidéken egy akadémiát létrehozni, azzal a céllal, hogy olyan fiatalok nevelődjenek ki, akik aztán a kistérségeken támogató szakemberek lesznek.

MR: Nagyon fontos a szakember mellett egy közösség életében a közösségi tér, ami nyitva áll, amikor szükségük van rá. Nálunk is így működik az Ifipont, ami azért van, hogy a fiatalok bármikor iskola után bejöhessenek, ha csak beszélgetni is. Ők úgy szokták mondani, hogy ők egy család és ez a hely az otthonuk.

(A beszélgetés az Ifjúsági joggyakorlatok a közösségi művelődésben című adás leírt, szerkesztett változata.)

A Szakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZEN FOGVA

Aktualitások a közösségi művelődésben

VI.

Szakköri évadindítás

A 2021-ben indított ASzakkör – Tudásunkkal kézen fogva elnevezésű program célja az volt, hogy a pandémia után ismét működő, művelődő közösségekkel teljenek meg a művelődési házak, közösségi színterek. A program országszerte igen sikeres volt, egyre nőtt a jelentkezők száma, akik nemcsak kisfilmeket kapnak segítségül, hogy elsajátíthassák a népi kézműves technikákat, hanem szakemberek mentorálását is igénybe vehetik.

2023/2024-ben, a program 3. évadában több mint 12 ezer fő csatlakozott be a programba, ez közel 3000 szakkört jelent 18 szakágban. Egészen kiemelkedő a külföldi jelentkezések száma is: 581 szakkörre jelentkeztek Felvidék, Kárpátalja, Délvidék, Muravidék és Erdély, Székelyföld területéről. Szeptember végéig minden szakköri csoporthoz eljutottak a csomagok, október elejétől elindultak a foglalkozások. 2024. május 31-ig szükséges a 20 szakköri alkalmat megvalósítani az 5 fős közösségekben, illetve ennek a dokumentációját feltölteni a JóGyakorlatOn felületére.

Viseletek és viseletkiegészítők régen és ma

Ezzel a címmel nyílt kiállítás a Békés Megyei Népművészeti Egyesület anyagából a Nemzeti Művelődési Intézet lakiteleki székházában október 4-én, amely az ASzakkör – Tudásunkkal kézen fogva 2023 program ünnepélyes évadkezdése is volt egyben. Köszöntőt mondott Závogyán Magdolna, kultúráért felelős államtitkár és Novák Irén, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője, akik hangsúlyozták nemzeti értékeink, hagyományaink jelentőségét mindennapjainkban, illetve célként fogalmazták meg, hogy a kulturális örökségünk rendszerszinten beépüljön hétköznapi tevékenységeinkbe.

A kiállítást Pál Miklósné, a Békés Megyei Népművészeti Egyesület elnöke nyitotta meg, aki szemléletes példákkal ismertette a szervezet közreműködésével megvalósuló, Kárpát-medencei jelentőségű tárlat mélyre nyúló történetét és a felhasznált technikák sokszínűségét.

A tradicionális ruhák mellett modern stílusú, nemez poncsókat, pelerineket is bemutatnak, amelyeket a Békéscsabai Szakképzési Centrum Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégium divat- és stílustervező szak tanulóinak készítettek az Egyesület tehetségprogramjának keretében. A szemet gyönyörködtető tárlat egészen 2024. január 28-ig várja az érdeklődőket.

Közösségépítő Kultúránk Kondoroson

Az elmúlt évek tapasztalataira építve a Nemzeti Művelődési Intézet 2023-ban is meghirdette a „Közösségépítő Kultúránk” programsorozatot, melynek úticélja a kondorosi Fehérliliom Népfőiskola volt 2023. szeptember 15. és 30. között. Békés vármegyéből közel 20 településről több mint 1000 fő érkezett a programra, elsősorban művelődő közösségek tagjai, illetve a Békéscsabai Szakképzési Centrum tagintézményeiből további 500 középiskolás diák is részt vett.

A szakmai nap során megtekintették a kondorosi Fehérliliom Népfőiskola épületét, és megismerkedtek a népfőiskola céljaival, kezdeményezéseivel, hitvallásával. Az épületséta alatt megnézték a gyógynövényes kertet, megismerkedtek a különböző gyógy- és fűszernövények szárításának technológiájával, betekintést kaptak a szálláslehetőségekbe, találkoztak a szakköri programokkal, láthattak mesterségbemutatót, a bátrabbak ki is próbálhatták a vesszőfonást.

Mindemellett a csoportok egy települési séta keretében megnézték az ifjúsági parkot, látogatást tettek a Szlovák Tájháztanban, körbe sétálták a varrodai tavat, továbbá interaktív élményekben részesültek a Csárdamúzeumban, ahol többek között Oszter Sándor hangján szólt hozzájuk Rózsa Sándor. A nap zárásaként pedig – a „Közösségépítő Kultúránk” programsorozaton megszokott módon – színházi előadáson vettek részt az ide látogató közösségek, melyeket a Déryné Program támogatásával valósítottak meg a szervezők.

Nagy sikerű Makoldi-kiállítás nyílt a Nemzeti Művelődési Intézet székházában

2023. október 25-én impozáns megnyitó ünnepség keretében került bemutatásra Makoldi Sándor Erő-hívás című képsorozatának letéti kiállítása Lakiteleken.

Az átadó ünnepség kiemelkedő sikernek örvendett, melynek kezdetén ének- és dobszó csendült fel meghívott vendégeinknek Kemény Mária és Pikó Sándor előadásában.

Ezt követően Gyöngy Péter, a Nemzeti Művelődési Intézet Makoldi Sándor Központjának vezetője köszöntötte az egybegyűlteket, köztük Makoldi Sándor családját is, akiknek köszönhetően hónapokig több száz látogató csodálhatja meg az alkotásokat. A kiállított képsorozatot és annak mögöttes mondanivalóját Szántai Lajos művelődéskutató mesélte el a vendégeknek.

“E képsorozat nemcsak szerves örökségünk továbbvitelének programja, melyet kiemelt feladatunk a jövőben is folytatni, de az egyetemes emberséghez is útmutatóul szolgál.” – emelte ki Gyöngy Péter az ünnepség méltó lezárásaként.

A kiállítás továbbra is megtekinthető a Nemzeti Művelődési Intézet székházának első emeleti folyosóján.

Fókuszban a generációs, a társadalmi és a digitális kihívások a Nemzeti Művelődési Intézet XVIII. stratégiai konferenciáján

A Nemzeti Művelődési Intézet 2023. november 8-án rendezte meg stratégiai konferenciáját „Állandó értékek – Új nézőpontok” címmel.

Az esemény előadásai és műhelymunkái rávilágítottak arra, hogyan tudja a közösségi művelődés tartani a tempót a rohamléptekben fejlődő világgal az értékközvetítés mellett, illetve vonzóvá tenni szolgáltatásait a fiatalok számára. Az eseményt közel háromezren követték figyelemmel személyesen és megközelítőleg dupla ennyien az online térben.

Az esemény vendégeit Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a Népfőiskola Alapítvány elnöke és Szentmártoni János művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkár köszöntötte.

Négy témakör rejtelseibe vezették be a jelenlévőket az előadók: Novák Irén ügyvezető, Dr. Juhász Erika szakmafejlesztési igazgató, Steigervald Krisztián generációkutató, valamint Dr. Miskolczi Márk és Dr. Kökény László, a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi adjunktusai.

A szakmai tudás- és tapasztalatátadást a rendezvény második részében négy interaktív műhelymunka emelte még magasabb szintre. Bemutatták a „Mókuserékből FLOW-ba, avagy zökkenj ki a gyorsuló időből — mit kínál a közművelődés?” felhívásra beérkezett legizgalmasabb példaértékű gyakorlatokat, valamint fakultatív programként, tárlatvezetés formájában lehetőség nyílt a Nemzeti Művelődési Intézet székházának és Makoldi Sándor Erő-hívás című festménysorozatának megtekintésére.

Szakmánk kiemelkedő alakjai, a Nemzeti Művelődési Intézet díjazottjai

A közösségi művelődést érintő változások és kihívások megvitatása mellett a XVIII. stratégiai konferencián adták át a Nemzeti Művelődési Intézet által alapított díjakat is, melyek kiemelkedő közösségépítő tevékenységet folytató szakembereknek, önkénteseknek és önkormányzatoknak adományozhatók.

Illyés Gyula közművelődési életműdíjat kapott Imre Károly és Dr. Say István. Beke Pál-díjban részesült Szabó Gyula atya és Gyönyörű Zsigmond. Karácsony Sándor-díjat vehetett át Simon Ádám.

A Községeket Támogató Önkormányzat díjat Bárdudvarnok Községi Önkormányzata, Hajdúnánás Város Önkormányzata és Monor Város Önkormányzata kapta.

A Közösségépítő Önkéntes Díjat Bárdos Zoltán és Pasztelyák Iván Mihályné vehette át. Közművelődést Támogató díjjal ismerték el az adományozók Némethné Dobos Katalin, Takácsné Kis Márta és Hajdú Éva munkásságát.

Szívből gratulálunk a díjazottaknak, munkájukhoz szakmai-közösségi sikereket kívánunk!

10 éves a Kulturális Szemle

A XVIII. stratégiai konferencia első plenáris előadásán a Kulturális Szemle folyóirat elmúlt 10 évét foglalta össze Dr. Juhász Erika, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmafejlesztési igazgatója, a lap főszerkesztője. Az előadás a lap alapításától kezdődően mutatta be, hogyan fejlődött a Kulturális Szemle, és milyen meghatározó eredményeket ért el az elmúlt 10 évben. A résztvevők nem csak a folyóirat eddigi eredményeit ismerhették meg, hanem a következő időszak célkitűzéseibe is bepillantást nyerhettek. Az előadáson bemutatták az évforduló tiszteletére kiadott „A művelődéskutatás 10 éve” című kötetet, amely a folyóirat közel háromszáz, korábban megjelent cikkéből összeállított válogatás.

A témát nemcsak plenárisan, de műhelymunka keretében is körbejárták a folyóirat szerkesztői, szerzői. A résztvevő szakemberek, felsőoktatási munkatársak és érdeklődők elsőként Dr. Farkas Julianna és Dr. Benkei-Kovács Balázs (Budapesti Gazdasági Egyetem) Kulturális örökség és tudományos ismeretterjesztés a XIX. században – a Liebig kártyák tükrében című előadásán megismerkedhettek a Liebig kártyákkal és azok kultúrtörténeti jelentőségével.

A Kulturális Szemle folyóirat továbbra is várja mindazon felsőoktatási és terepen dolgozó szakemberek, kutatók, hallgatók írásait, akik szeretnék publikálni kutatási eredményeiket.

Folytatódott a Bűvös Bábos Program

A program, mely a pápai Pegazus Népfőiskola és a Nemzeti Művelődési Intézet együttműködésében zajlik, 2023-ban is sajtótájékoztatóval indult, október 16-án, Pápán. Ebben az évadban már Kárpát-medencei szinten segítik az amatőr bábjátszást, a csoportok újraindítását, a csoportvezetők képzését, mentorálását, és az elkészült előadások bemutatására is lehetőséget biztosítanak.

A bábcsoportvezetői alapismeretek képzés két helyszínen indult, november 18-án Pápán és majd egy héttel később Debrecenben. A Vajdaságban, Felvidéken és Erdélyben határon túli bábos központok indulhatnak támogatásukkal. Hazánkban vármegyénként egy-egy bábcsoport munkáját segítik, és négy helyszínen terveznek régiós bábos találkozót 2024 tavaszán.

Kárpát-medencei partnerség

Kárpát-medencei partnerségi konzultáció és műhelymunka zajlott Magyarországon 2023. november 23-25. között. A program szakmai vezetője dr. Juhász Erika szakmafejlesztési igazgató, a házigazda pedig a CNESA Oktatási és Művelődési Intézmény volt. A szakmai programon a Nemzeti Művelődési Intézet vezetői és munkatársai, valamint az ASzakkör program határon túli regionális koordinátorai vettek részt.

A műhelybeszélgetések keretében a résztvevők feldolgozták az idei ASzakkör tevékenységek tapasztalatait, továbbát fejlesztési javaslatokat fogalmaztak meg a meglévő közösségek megtartására, valamint új közösségek létrehozására. Az ASzakkör programon túli együttműködési lehetőségeinek feltárása mellett jó gyakorlatokat is

megosztottak, például határon túli látóutak kialakításának lehetőségeit, báb- és színházi amatőr közösségek mentorálására vonatkozó alternatívákat tekintettek át.

A gasztronómiai kalandozások mellett színházi előadás (az óbecsei Perem Magyar Színházi Egyesület előadásában „A művésznő lepedője”), illetve egy szabadkai tanulmányi út is várta résztvevőket, melynek keretében a város nevezetességein túl a Népkör tevékenységét is megismerhették.

Az ASzakkör program határainkon túli népszerűsége töretlen, idén már 580 közösség működik szerte a Kárpát-medencében, amely hálózat kiváló alap a további együttműködésekhez.

Inspiráló és élményt adó látóutak

A Közösségépítő Kultúránk (KÉK) programsorozat keretében kezdetét vették a KÖZÖSÉRTÉK Egyesület Látópont Hálózatának tagjaihoz szervezett szakmai tapasztalatcserék.

Nagy érdeklődés övezte a kezdeményezést, a november elején elindult látóutakra több mint 120 kolléga, településvezető, közösségi vezető látogatott el és ismerhette meg az intézmények, szervezetek jó gyakorlatait. Olyan helyszínek várták a kollégákat, mint Noszvaj, Panyola, Jásd és Taliándörögd vagy Vasvár és Bérbaltavár. A delegációk tagjai arra voltak kíváncsiak, milyen közösségi

kezdeményezéseket, helyi jó gyakorlatokat, adaptálható innovációkat vihetnek haza magukkal.

Az eddig megszokott szakmai utak mellett e program keretében nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni a hálózati együttműködések fejlesztésére, a közös gondolkodásban rejlő lehetőségek magasabb szintre emelésére, a Látópont szervezetek sokszínűségének bemutatására, település- és társadalomfejlesztési folyamatok erősítésére.

A KÉK Látóutak 2024 tavaszától ismét folytatódnak, szeretettel várjuk oda is a kollégákat!

Közművelődés számokban

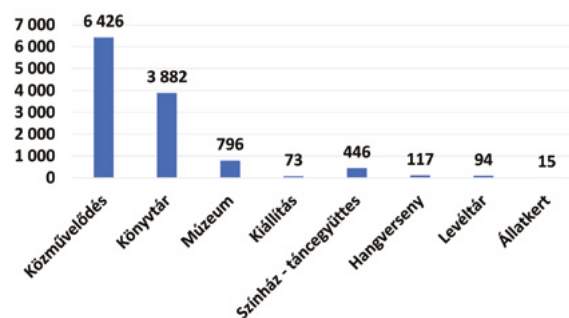
A Központi Statisztikai Hivatal által véglegesített köz-művelődési statisztikai adatok elemzése évről évre hozzájárul a közművelődés ágazatának vizsgálatához, a folyamatok elemzéséhez, jó alapot szolgáltat a későbbi kutatások, fejlesztések elindításához.

Mint szakmafejlesztési "eszköz", segíti azokat a döntéseket, amelyek az ágazat további megerősítését szolgálják, mint például jogszabályok módosítása, pályázati források felosztásának előkészítése, egy-egy fejlesztés hatásának vizsgálata. Települési szinten pedig segíti a közművelődési szolgáltatások tervezését, a következő időszak fejlesztési irányait, általa számszerűsítve is bemutatható a közművelődési tevékenység a döntéshozók és a lakosság irányába is.

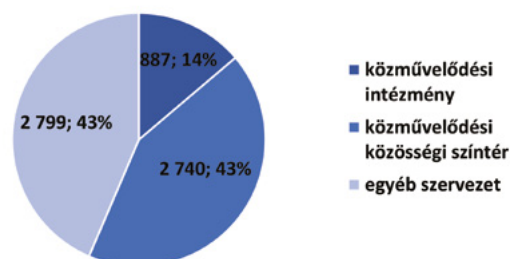
Dr. Juhász Erika, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmafejlesztési igazgatója előadás keretében mutatja be és elemzi a közművelődési statisztika 2022. évi országos eredményeit az elmúlt tíz év adataival összehasonlításban, kitérve a pandémia előtti és utáni időszakra is.

Az előadást bemutató videó a Nemzeti Művelődési Intézet YouTube-csatoráján érhető el.

Adatszolgáltatók száma az egyes kulturális ágazatokban 2022 (db)
Összesen: 11 849 db

Adatszolgáltatók típus szerinti száma és aránya 2022 (db; %)
Összesen: 6 426 db

Alkotópályázati felhívás jelent meg szakkörök részére

2023 decemberében pályázatot hirdettünk a szakköri közösségek számára „Egyszer volt, hol nem volt...” címmel, amely magyar népmesék varázslatos világához kapcsolódik, hiszen a magyarság életében mindig meghatározók voltak a mesék, a népmesék. Pályázni lehet bármilyen szakkörön készített alkotással, amelyet a magyar népmesék világa inspirált. Az alkotás fotója/fotói és az alkotásról készített 1-3 perces videófelvétel a JóGyakorlatOn felületen tölthető fel 2024. február 15-ig.

A Szakkör Program Kárpát-medencében elindult szakkörei bármely szakkörtípusban készített alkotással pályázhatnak, amely a felhívás témájához illeszkedik. A beérkezett pályázatok alkotásaiból 2024. március 12-én nyílik kiállítás a Nemzeti Művelődési Intézet székházában.

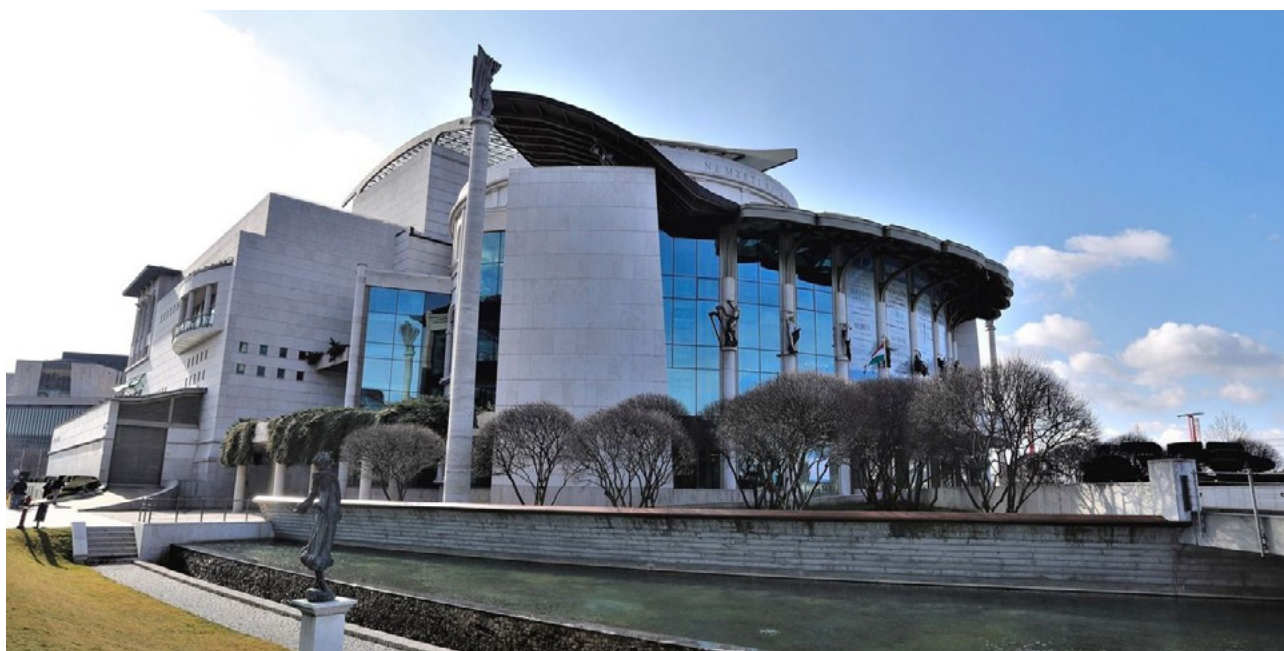

Kilenc éves a Pajtaszínházi Program

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Teátrumi Társaság közös kezdeményezésével létrejött, a falusi színjátszókörök felkészítését célzó program igazán sikeres. A Pajtaszínházi Programban 138 csoport vett részt az elmúlt 8 év során, többségük azóta is működik.

2023-ban vármegyénként 1-1 csoport kezdte el ismét a munkát, szakavatott mentorok segítik őket, és felléphetnek 2024. január 27-28-án a Nemzeti Színházban, a két napos Pajtaszínházi Találkozó keretében.

Értékközvetítés és a közösségért érzett felelősség hatja át a munkánkat

Az egész országot behálózó, minden településre eljutó és a Kárpát-medence magyar lakta településeit is elérő több tízezer program, szolgáltatás, szakmai napok, műhelymunkák, kutatások, felső- és középfokú képzések szervezése, a közművelődés iránt érdeklődő fiatalok karrierfelkészítése – többek között ezek jellemezték a Nemzeti Művelődési Intézet 2023-as évét. Az évvértékelőn közel háromszáz közművelődési szakember vett részt a vármegyei igazgatóságokról a Nemzeti Művelődési Intézet székházában, Lakiteleken. Az évvértékelő a közösség, a partnerség és az együttműködések ünnepe, melyen a kiemelkedő munkát is díjazták.

ÉRTÉKALAPÚ MINŐSÉGI KULTÚRA

Závogyán Magdolna, a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára köszöntő beszédében hangsúlyozta, hogy a közművelődés átalakításával a 2012 óta eltelt évtizedben kulturális rendszerváltozás történt hazánkban. Különösen fontos a 2018 és 2023 közötti időszak, hiszen országszerte nagyszabású kulturális programok és jelentős kulturális infrastrukturális fejlesztések valósultak meg.

„A jövőt tekintve viszont másfajta gondolkodásmódra van szükség. Azt tapasztaljuk, hogy nehéz megszólítani a vidéki Magyarország lakosságát, mert az emberek elszoktak attól, hogy közösségbe járjanak, előadásokat hallgassanak. Értékalapú, minőségi kulturális szolgáltatásokat kell biztosítanunk a települések számára”, hangsúlyozta a szaktárca kultúráért felelős államtitkára.

Novák Irén, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője azt emelte ki, hogy a közös munka a bizalomra épül, ami minden emberi és munkakapcsolat alapja, és akkor tudjuk a közösségeinket építeni, ha bizalommal fordulunk egymáshoz.

Sonkoly János, a Nemzeti Művelődési Intézet másik ügyvezetője a vagyongazdálkodás témájában mutatta be az éves eredményeket. Mint mondta: 2023. legfontosabb területe a szoftverfejlesztés volt, melyet egy közel egyéves munka előzött meg. Folytatódott a vállalatirányítási rendszer fejlesztése is, a Fehérililiom Népfőiskola épületegyüttesének átadásával egy több mint kétéves beruházás zárult le 2023 nyarán.

A 2023. év díjazottai

Nemzeti Művelődési Intézet tűzzománc kitűzőjét kapták:

Éles Krisztina, a Vas Vármegyei Igazgatóság igazgatója
Pete Nikoletta felnőttképzési központvezető
Világosi Veronika ügyviteli koordinációs központvezető
Vizi Viktor vagyongazdálkodási referens

Az Év vármegyei igazgatója elismerést kapta:

Angyal László, a Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóság igazgatója

Az Év vármegyei igazgatósága vándordíjat kapta:

Veszprém Vármegye Igazgatósága

Az év vagyongazdálkodó vármegyéje elismerést kapta:

Győr-Moson-Sopron Vármegye Igazgatósága

Szívvvel lélekkel – az Év Ifjú Közösségépítője díjat kapta:

Marksz Levente, a Baranya Vármegyei Igazgatóság igazgatóhelyettese

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

A Petőfi Kulturális Ügynökség
támogatásával jelenik meg.

Kövess online felületeinken!